

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŁOWICZA 2015 – 2023

WPROWADZENIE

Strategia rozwoju miasta to długookresowy plan działania określający strategiczne cele rozwoju oraz przyjmujący kierunki i priorytety działania (cele operacyjne i zadania realizacyjne), a także alokację środków finansowych, które są niezbędne dla realizacji przyjętych celów i zadań. Strategia rozwoju miasta odpowiada na podstawowe pytanie: co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości w celu optymalnego zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców?

Przy opracowywaniu strategii rozwoju miasta Łowicza wykorzystano klasyczną metodę jej sporządzania. Ogólny sposób rozumowania i postępowania sprowadzał się do czterech etapów. Pierwszy z nich to diagnoza miasta - jest to całościowa ocena stanu istniejącego oraz wskazania głównych trendów i kluczowych problemów rozwoju w mieście. Diagnoza jest „fotografią” miasta – próbą odczytania przyszłości zakodowanej w procesach i stanie istniejącym. Kolejny etap to analiza sił i słabości, szans i zagrożeń regionu (SWOT) – umożliwia ocenę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju. Analizie poddane zostaną atuty i słabości tkwiące w jednostce terytorialnej oraz szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia działania miasta. Otrzymany w wyniku analizy SWOT zbiór informacji identyfikuje i interpretuje zjawiska społeczno- gospodarcze zachodzące w mieście i jego otoczeniu oraz pozwala nam na ocenę potencjału społeczno-gospodarczego względem otoczenia. Trzecim etapem jest formułowanie wizji rozwoju miasta i wybór strategicznych celów rozwoju (określenie strategicznych celów rozwoju wymaga zarysowania wizji miasta) wizji, która określa rangę i atrakcyjność danej jednostki, profil gospodarczy, jakość życia mieszkańców, jest wyobrażeniem przyszłości miasta, na podstawie którego dokonujemy wyboru celów strategicznych.

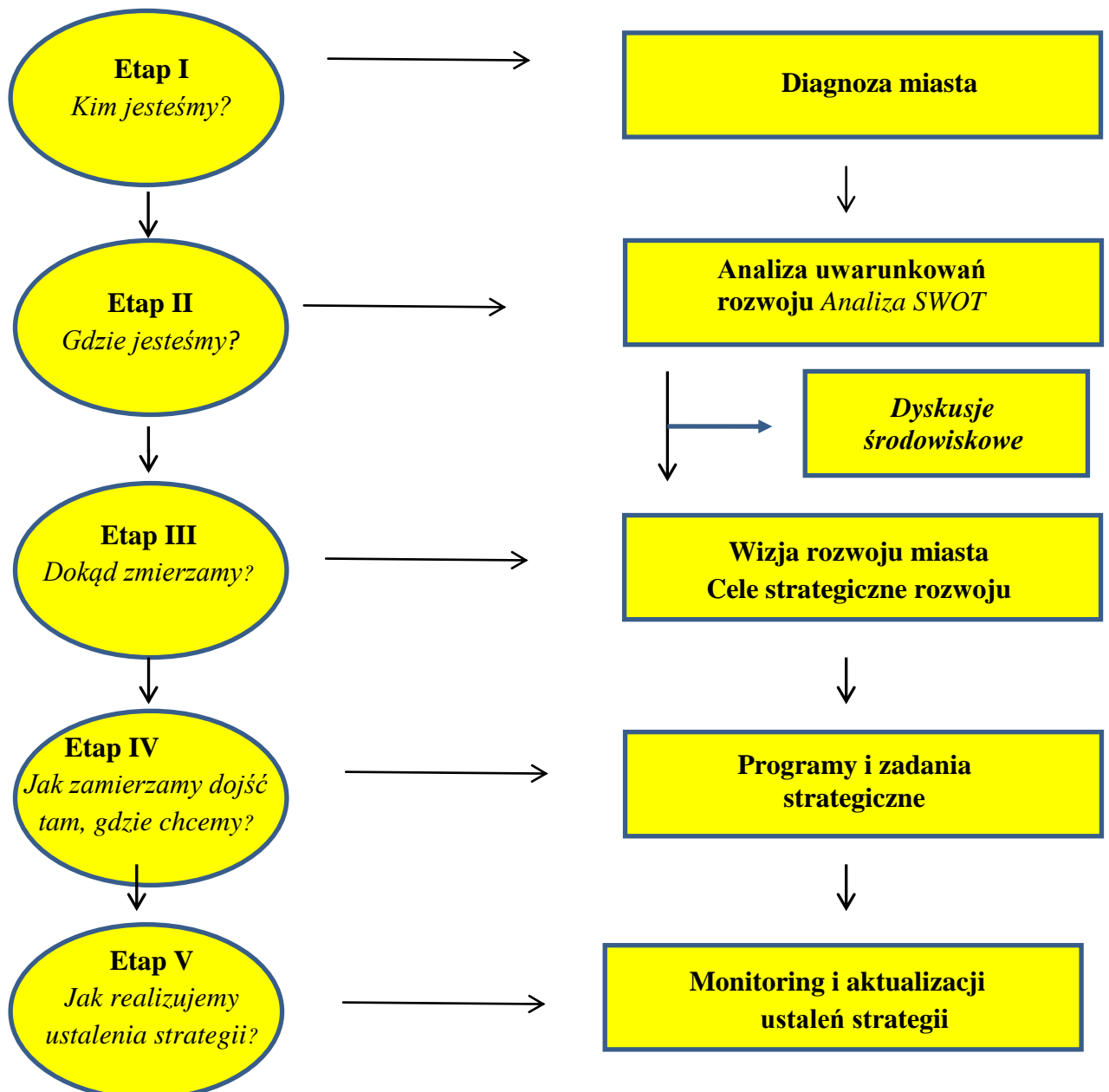
Określenie programów i zadań strategicznych to ostatni etap, który polega na opracowaniu taktyki osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych. Do każdego celu strategicznego sporządza się programy strategiczne i przypisuje konkretne zadania, których realizacja powinna zapewnić osiągnięcie pożądaných w mieście zmian.

Metoda budowania strategii uwzględnia szerokie uczestnictwo w procesie planowania rozwoju miasta. Uczestnictwo to dokonywało się przede wszystkim poprzez dobór zespołu opracowującego strategię, w którego skład weszli przedstawiciele różnych środowisk i grup społecznych istniejących w mieście. Przeprowadzono także konsultacje proponowanych w strategii miasta rozwiązań rozwojowych. Szerokie uczestnictwo prac nad strategią miało na celu zwiększenie partycypacji społeczności lokalnej w decydowaniu o przyszłości miasta, zwiększenie zrozumienia działań władz lokalnych oraz uświadomienie lokalnej społeczności procesów zachodzących w mieście, w konsekwencji zwiększenie identyfikacji i tożsamości lokalnej.

METODA OPRAWOWANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA ŁOWICZA

Strategia rozwoju miasta jest kompleksową i perspektywiczną koncepcją rozwoju, określającą cele rozwoju oraz drogi ich osiągnięcia. Strategia jest planem obejmującym wszystkie płaszczyzny życia lokalnego, jest koncepcją rozwoju miasta w długiej perspektywie czasowej. Jest podstawowym instrumentem zarządzania miastem, staje się planem działania władz lokalnych, ułatwia i zwiększa spójność podejmowanych decyzji przez władze samorządowe. Pozwala lepiej zagospodarować zasoby: ludzkie, naturalne, materialne, a także określa optymalne ich wykorzystanie. Strategia zwiększa szanse miasta na uzyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł zasilania lokalnego budżetu. Jest dokumentem planistycznym koniecznym do ubiegania się o środki finansowe z budżetu Unii Europejskiej.

SCHEMAT 1. ETAPY PROCESU BUDOWANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA

Przy opracowywaniu strategii rozwoju miasta Łowicza wykorzystano klasyczną metodę jej sporządzania. Ogólny sposób rozumienia i postępowania sprowadzał się do odpowiedzi na cztery podstawowe pytania:

1. Kim jesteśmy?
2. Gdzie jesteśmy?
3. Dokąd zmierzamy?
4. Jak zamierzamy dojść tam, gdzie chcemy być?
5. Jak zrealizujemy ustalenia strategii?

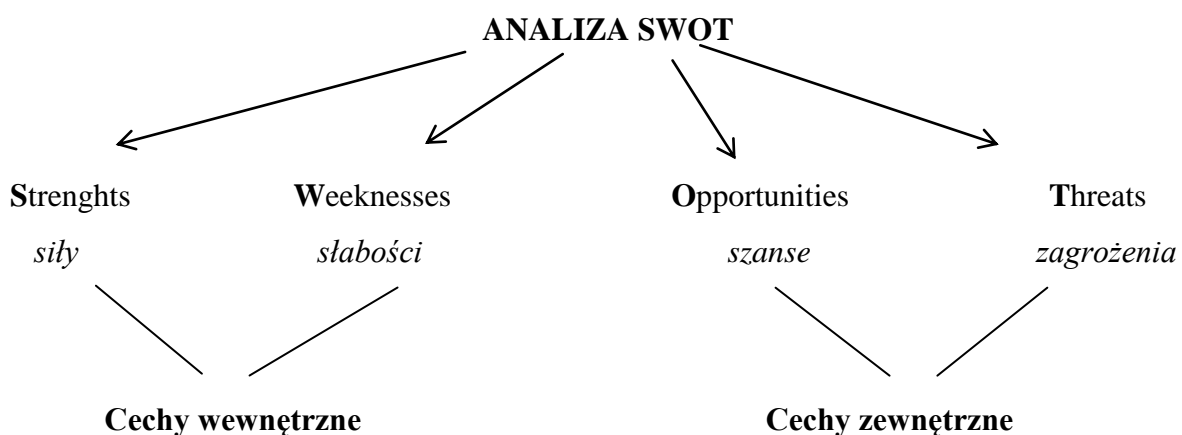
Znalezienie odpowiedzi na powyżej postawione pytania wyznaczyło etapy opracowania strategii rozwoju miasta.

Diagnoza miasta

Punkt wyjścia do formułowania strategii; to całościowa ocena stanu istniejącego oraz wskazanie głównych trendów i kluczowych problemów rozwoju w mieście. Diagnoza jest „fotografią” miasta – stanowi próbę odczytania przyszłości zakodowanej w procesach i stanie istniejącym.

Analiza sił i słabości, szans i zagrożeń regionu (SWOT)

Drugi etap planowania strategicznego. Polega na ocenie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju. Analizie poddane zostają atuty i słabości tkwiące w jednostce terytorialnej oraz szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia działania miasta. Otrzymany, w wyniku analizy SWOT, zbiór informacji identyfikuje i interpretuje zjawiska społeczno-gospodarcze zachodzące w mieście i jego otoczeniu oraz pozwala nam na ocenę potencjału społeczno-gospodarczego względem otoczenia.

1. Atut (siły)

Zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości rozwoju lokalnego, na które bezpośredni wpływ ma sam układ lokalny (władze samorządowe, społeczność lokalna, instytucje, organizacje pozarządowe).

2. Słabość (zagrożenia)

Zjawisko ograniczające możliwość rozwoju, na które bezpośredni wpływ mają lokalne władze.

3. Szansa

Zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju, wstępowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego oddziaływania układu lokalnego.

4. Zagrożenie

Zjawisko negatywne z punktu widzenia rozwoju jednostki terytorialnej, na które lokalny układ społeczno-gospodarczy nie ma bezpośredniej możliwości oddziaływania.

Formułowanie wizji rozwoju miasta i wybór strategicznych celów rozwoju

Określenie strategicznych celów rozwoju wymaga zarysowania wizji miasta, która określa rangę i atrakcyjność danej jednostki, profil gospodarczy i jakość życia mieszkańców. Jest wyobrażeniem przyszłości, na podstawie którego dokonujemy wyboru celów strategicznych. Określenie celów strategicznych rozwoju stanowi najważniejszy punkt opracowywania strategii.

Określenie programów i zadań strategicznych

Ten etap polega na opracowaniu taktyki osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych. Dla każdego celu strategicznego sporządza się programy strategiczne i przypisuje konkretne zadania, których realizacja powinna zapewnić osiągnięcie pożądanych w mieście zmian. Elementem koniecznym w skutecznej realizacji strategii jest opracowanie planów wdrożenia poszczególnych działań („małych kroków”) koniecznych do realizacji ustaleń strategii oraz przypisywanie ich realizacji do konkretnego podmiotu. Następuje to poprzez opracowanie szczegółowych planów operacyjnych precyzujących sposób, formy organizacyjne i źródła finansowania.

Monitoring

Opracowanie strategii to nie jednorazowe działanie, lecz proces, w którym konieczne jest weryfikowanie i aktualizowanie ustaleń strategii stosowanie do zachodzących zmian zewnętrznych i wewnętrznych w warunkach działania miasta.

Metoda budowania strategii uwzględniała **szerokie uspołecznienie procesu planowania rozwoju miasta**. Uspołecznienie to dokonywało się przede wszystkim poprzez dobór zespołu opracowującego strategię, w skład którego weszli przedstawiciele różnych

środowisk i grup społecznych istniejących w mieście. Przeprowadzono także liczne dyskusje środowiskowe, na których dokonywano prezentacji i konsultacji proponowanych w strategii miasta rozwiązań rozwojowych.

Szerokie uspołecznienie prac nad strategią rozwoju miało na celu zwiększenie partycypacji społeczności lokalnej w decydowaniu o przyszłości miasta, zwiększenie zrozumienia działań władz lokalnych oraz dokonanie edukacji lokalnej społeczności o procesach zachodzących w mieście, a w konsekwencji zwiększenie identyfikacji i tożsamości lokalnej.

STRATEGIA ROZWOJU A STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA

W systemie planowania rozwoju miasta obok strategii rozwoju kluczową rolę odgrywa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest odzwierciedleniem polityki przestrzennej – to koncepcja przestrzennego rozwoju miasta. Jej celem jest zapewnienie harmonijnego rozwoju miasta poprzez określenie kierunków i zasad rozwoju przestrzennego. Studium jest pierwszym etapem w kształtowaniu ładu przestrzennego miasta. Kolejny krok to określenie miejscowych planów przestrzennego zagospodarowania. Strategia rozwoju oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta stanowią dwa komplementarne

względem siebie plany rozwoju miasta. Dlatego też ich równoległe sporządzenie jest drogą i metodą najwłaściwszą, jeśli chodzi o skuteczne zarządzanie miastem. Strategia rozwoju jest koncepcją społeczno-gospodarczego rozwoju miasta, studium zaś odzwierciedla ustalenia strategii w przestrzeni; to w dużej mierze przestrzenna implikacja ustaleń strategii.

ZESPÓŁ OPRACOWYWUJĄCY STRATEGIĘ MIASTA ŁOWICZA 2015-2023

Krzysztof Jan Kaliński	Burmistrz Miasta Łowicza
Bogusław Bończak	Zastępca Burmistrza Miasta Łowicza
Michał Trzoska	Przewodniczący Rady Miejskiej
Paweł Pięta	Radny Rady Miejskiej
Maria Więckowska	Sekretarz Miasta
Arkadiusz Podśątek	Skarbnik Miasta
Edyta Fabijańska	Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich
Anna Gajewska	Naczelnik Wydziału Gospodarki Gruntami i Planowania Przestrzennego
Paweł Gawroński	Naczelnik Wydziału Spraw Komunalnych i Reagowania Kryzysowego
Alina Guszlewicz	Naczelnik Wydziału Spraw Lokalowych i Działalności Gospodarczej
Robert Oberman	Naczelnik Wydziału Pozyskiwania Środków Zewnętrznych
Jolanta Służalska - Mrożewska	Radca prawny
Małgorzata Nowak	Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych
Grzegorz Pelka	Naczelnik Wydziału Inwestycji i Remontów
Artur Michalak	Naczelnik Wydziału Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki
Janusz Michalak	Dyrektor Zakładu Usług Komunalnych
Zbigniew Kuczyński	Dyrektor Ośrodka Sportu i Rekreacji
Joanna Mostowska	Dyrektor Zakładu Obsługi Przedszkoli Miejskich
Magdalena Pakulska	Dyrektor Biblioteki Miejskiej
Maciej Malangiewicz	Dyrektor Łowickiego Ośrodka Kultury

RYS HISTORYCZNY

Osadnictwo na terenie Łowicza istnieje od 4 tys. lat p.n.e. W XII – XVIII Łowicz stał się własnością arcybiskupów gnieźnieńskich. Najstarsza wzmianka pochodzi z 1136 roku, z bulli papieża Innocentego II. Łowicz otrzymał prawa miejskie przed 1298, wśród nich ustanowiono także prawo bicia własnej monety. Ok. 1355 roku w miejscu grodu obronnego, Jarosław Skotnicki pobudował gotycki zamek murowany – rezydencję prymasów. W 1433 roku powstała Prymasowska Kapituła Łowicka, a przy Kolegiacie najstarsza w kraju kolonia Uniwersytetu Krakowskiego. Dzięki położeniu na ważnych szlakach handlowych, licznym przywilejom i jarmarkom miasto wspaniale się rozwijało. Od 1572 roku w okresach bezkrólewia Łowicz pełnił funkcję „drugiej stolicy” Rzeczypospolitej. Okres rozkwitu przerwał potop szwedzki. Od wojen szwedzkich do rozbiorów, Łowicz nadal spełniał funkcję ośrodka kultury – działali tu wybitni twórcy. W 1668 roku powstało kolegium pijarskie. Na zamku łowickim odbywały się zjazdy malkontentów i koalicji antysaskiej. Po rozbiorach miasto znalazło się pod panowaniem pruskim, od 1807 roku wchodziło w obręb terytorium Księstwa Warszawskiego, a od 1815 – Królestwa Polskiego. W 1820 roku dobra łowickie stały się własnością Wielkiego Księcia Konstantego i jego żony – Joanny Grudzińskiej „Księżnej Łowickiej”. Łowicz w 1845 roku zyskał połączenie kolejowe z Warszawą, w 1862 roku z Bydgoszczą, a w 1902 roku z Kaliszem. Wielu mieszkańców miasta walczyło w powstaniach narodowych oraz na frontach I i II wojny światowej. We wrześniu 1939 roku w mieście i okolicy miała miejsce bitwa, nazwana później bitwą nad Bzurą.

W 1975 roku Łowicz stracił rangę miasta powiatowego i do końca 1998 roku znajdował się w granicach województwa skierniewickiego. W 1992 roku Papież Jan Paweł II utworzył Diecezję Łowicką ze stolicą w Łowiczu i przywrócił siedzibę biskupią. W tym czasie powstały liczne szkoły wyższe, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno – Pedagogiczna, Kolegium Nauczycielskie, Kolegium Nauczycielskie Języków Obcych, Szkoła Zarządzania i Marketingu, filia SGGW oraz Wyższe Seminarium Duchowne i Kolegium Teologiczne. W 1999 roku podczas wizyty w Łowiczu Papież Jan Paweł II podniósł Katedrę Łowicką do rangi Bazyliki Mniejszej w tym samym roku miasto ponownie stało się stolicą powiatu i częścią województwa łódzkiego.

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE MIASTA

Miasto Łowicz położone jest na Mazowszu, w centralnej Polsce, nad rzeką Bzurą, która jest dopływem Wisły; pomiędzy dwoma największymi miastami Polski Warszawą i Łodzią. Lokalizacja w bliskim sąsiedztwie autostrad z Europy Zachodniej na wschód oraz ze Skandynawii na południe Europy a także ważna magistrala kolejowa Berlin-Warszawa - Moskwa doskonale zabezpieczają stałe korzyści dla miasta, powodując jednocześnie, możliwość rozwoju. W promieniu 100 km. Od Łowiczu znajdują się ważne ośrodki aglomeracyjne takie jak Warszawa czy Łódź.

Łowicz jest stolicą Ziemi Łowickiej, którą zamieszkuje około 82 tys. ludności, zwanej tradycyjnie Książakami (tj. mieszkańcami Księstwa Łowickiego).

W samym Łowiczu, który zajmuje powierzchnię 23,4 km² mieszka 28 878 mieszkańców.

UKŁAD FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNY MIASTA

Łowicz podzielony jest na dziewięć dzielnic. Jedną z najbardziej zurbanizowanych części miasta jest centralnie położony fragment Łowicza wykazujący drugi co wielkości (po osiedlu Bratkowice) stopień zaludnienia – dzielnica Śródmieście, którą zamieszkuje ponad cztery i pół tysiąca osób/km², czyli 24% ludności miasta. Zlokalizowanych jest w niej najwięcej obiektów użyteczności publicznej, pełniących funkcję obiektów kulturalno-administracyjno-oświatowych.

Wysokim wskaźnikiem zainwestowania charakteryzuje się północny obszar miasta (dzielnica Korabka). Wśród zlokalizowanych tu obiektów dominują te o funkcji przemysłowo- handlowej.

TABELA NR 1. ROZMIESZCZENIE PRZESTRZENNE LUDNOŚCI ŁOWICZA I GĘSTOŚCI ZALUDNIENIA WG DZIELNIC

Dzielnica	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (liczba mieszkańców/ km²)
Bolimowska	2 919	2 245
Bratkowice	7 697	6 399
Górki	2385	1 703
Korabka	4 225	728
Kostka	2 982	610
Łowicka Wieś	788	338
Małszyce	587	147
Śródmieście	6834	4 556
Zielkówka	583	583

Źródło: Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu

I. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ MIASTA

WSTĘP DO DIAGNOZY

Diagnoza jest bardzo istotnym elementem w procesie planowania strategicznego. Jej celem jest określenie występujących na danym terenie problemów wymagających rozwiązania, znalezienia przyczyn ich powstawania i określenia trendów dalszego ich przebiegu w sytuacji gdy nie zostaną podjęte żadne działania.

Identyfikacja problemów to takie rozpoznanie rzeczywistości, które umożliwia określenie obszarów wymagających zmian. Rozpoznanie, jaka jest rzeczywistość, wymaga zebrania danych i informacji o wszystkich aktualnie występujących i potencjalnych problemach miasta. Informacja może być podstawą planowania jedynie wtedy, gdy jest wyczerpująca, to jest obejmuje wszystkie te obszary, które są istotne dla życia mieszkańców takie jak:

1. demografia,
2. przedsiębiorczość,
3. rynek pracy,
4. edukacja,
5. opieka społeczna i zdrowie,
6. gospodarka przestrzenna,
7. mieszkalnictwo i gospodarka nieruchomościami,
8. dochody,
9. sport i turystyka,
10. kultura,
11. transport,
12. komunikacja
13. bezpieczeństwo publiczne.

Na potrzeby niniejszego opracowania wykorzystano wiele źródeł informacji: dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, akty prawa miejscowego, dane z Urzędu Miejskiego w Łowiczu i podległych jednostek organizacyjnych, Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 informacje przekazane przez inne jednostki publiczne, firmy i instytucje.

DEMOGRAFIA

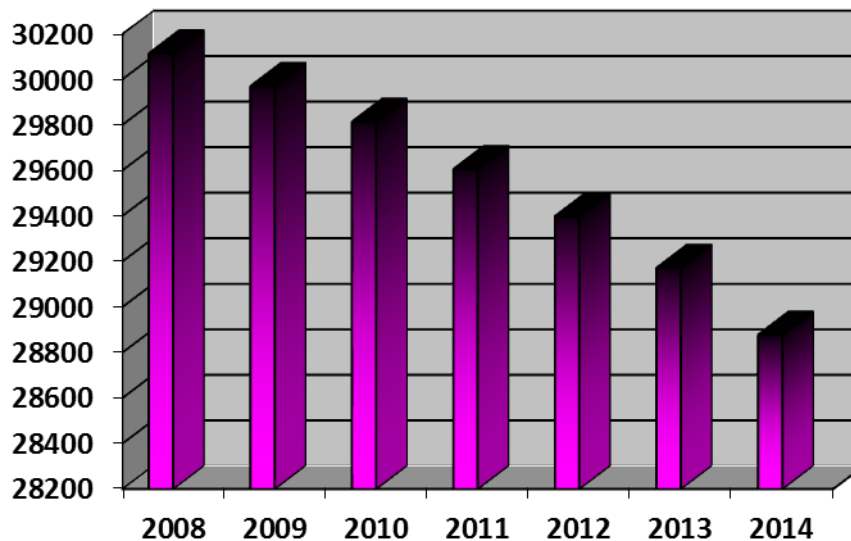
STAN I DYNAMIKA LUDNOŚCI MIASTA ŁOWICZA

Istotnym czynnikiem mającym ogromny wpływ na rozwój miasta jest potencjał demograficzny. To w liczbie ludności i jej strukturze wiekowej tkwi siła napędowa rozwoju .

Miasto Łowicz zajmuje 12 miejsce pod względem liczby mieszkańców na 44 miasta województwa łódzkiego (dane GUS stan na dzień 30.06.2014 r.) .

Obecnie wg stanu na dzień 31.12. 2014 r. liczba stałych mieszkańców miasta wynosi 28 878osób. Pobyt czasowy powyżej 3 miesięcy posiada 426 osób. Łowicz zajmuje powierzchnię: 23,4 km² .

WYKRES Nr 1. LICZBA LUDNOŚCI ŁOWICZA W LATACH 2008-2014

Źródło: Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Na przestrzeni lat 2008 – 2014 liczba ludności Łowicza zmniejszyła się o 1 836 osób tj. o 4,1%. Tempo ubytku mieszkańców Łowicza, w porównaniu z województwem łódzkim (-1,92), jest bardzo duże.

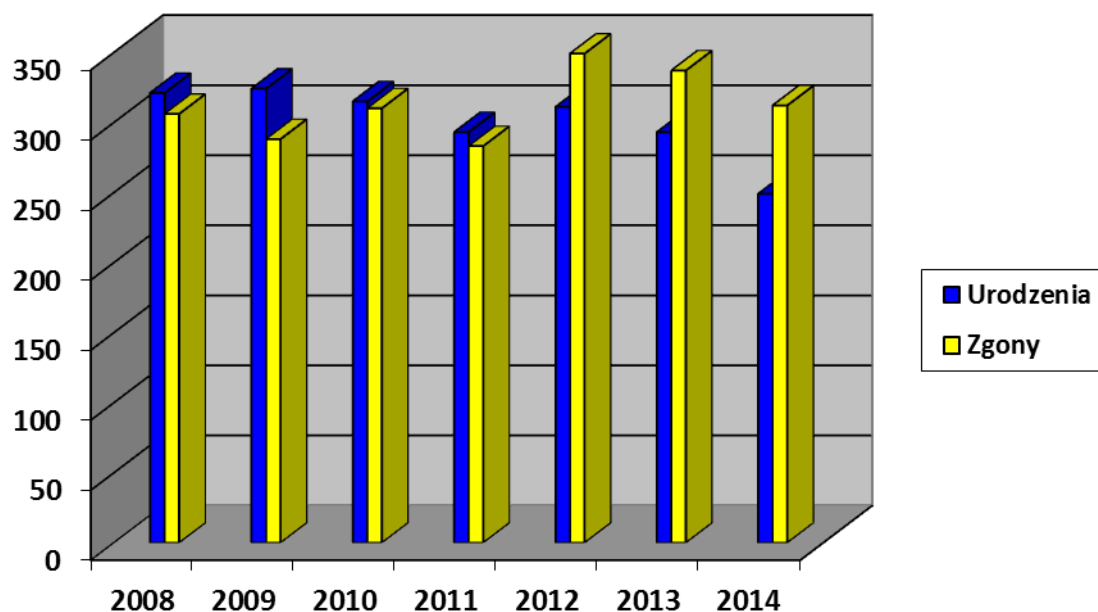
PRZYROST NATURALNY

TABELA NR 2. PRZYROST NATURALNY W LATACH 2008-2014

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2008	321	306	+15
2009	324	288	+36
2010	315	310	+5
2011	293	283	+10
2012	311	349	-38
2013	293	337	-44
2014	249	312	-63

Źródło: Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu

WYKRES NR 2. URODZENIA I ZGONY W ŁOWICZU LATA 2008 - 2014

Źródło: Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że wskaźnik przyrostu naturalnego osiągnął w 2012 roku wartość ujemną i utrzymuje się nadal, nawet ma tendencję wzrostu. Oznacza to stopniowe starzenie się społeczeństwa Łowicza.

TABELA NR 3. PRZYROST NATURALNY NA 1000 MIESZK. W ŁOWICZU NA TLE POWIATU ŁOWICKIEGO, WOJ. ŁÓDZKIEGO I POLSKI

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Łowicz	0,6	0,9	0,2	x	- 0,70	-0,9	-2,18
Powiat łowicki	-2	-1,4	-1,6	- 2	X	-2,4	X
Województwo łódzkie	-2,3	- 2,3	- 2,2	- 2,7	X	-3,5	-2,8
Polska	0,9	0,9	0,9	0,3	x	-0,5	0,1

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi, Oddział w Brzezinach, Roczniki statystyczne Polski, Warszawa

„**Migracja** – wędrówka ludności mająca na celu zmianę miejsca pobytu. Przemieszczanie się ludności jest całkowicie naturalnym zjawiskiem i występowało we wszystkich czasach. Nasilenie się migracji może nastąpić m.in. z przyczyn złej sytuacji gospodarczej w miejscu zamieszkania (migracje ekonomiczne) lub sytuacji politycznej nie odpowiadającej migrującym (migracje polityczne).”

Odpływ mieszkańców Łowicza, na skutek migracji w 2014 roku wynosił 222 osoby i jest to najwyższy wskaźnik od 2008 roku.

TABELA NR 4. SALDO MIGRACJI W ŁOWICZU W LATACH 2008 - 2014

Rok	Migracje	Wymeldowania	Przemeldowania	Saldo migracji
2008	216	415	451	-199
2009	252	442	412	-190
2010	250	405	468	-155
2011	259	473	606	-214
2012	256	411	463	-155
2013	254	427	397	-173
2014	234	456	375	-222

Źródło: Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Od roku 1996 liczba mieszkańców miasta sukcesywnie maleje. Jest to spowodowane zarówno utrzymującym się ujemnym przyrostem naturalnym jak i ujemnym saldem migracji. Dlatego ważnym zadaniem władz miasta jest temu przeciwdziałać. Stąd szeroka polityka prorodzinna. Jednym z jej elementów to Karta Dużej Rodziny 3+ i Rodzin Zastępczych, która funkcjonuje w Łowiczu od maja 2010 r.

STRUKTURA LUDNOŚCI STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI

„Bardzo ważnym elementem demografii jest równowaga w strukturze płci. gdy jest ona zachwiana może dochodzić do bardzo niekorzystnych procesów (np. depopulacji). Do mierzenia struktury płci ludności przydatny jest *wskaźnik feminizacji*, czyli pokazujący ile kobiet przypada na 100 mężczyzn, lub (rzadziej używany) *współczynnik maskulinizacji*.”

TABELA NR 5. STRUKTURA LUDNOŚCI MIASTA ŁOWICZA POD WZGLĘDEM WYSOKOŚCI WSPÓŁCZYNNIKA FEMINIZACJI NA TLE POLSKI, POWIATU I CAŁEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LATACH 2008-2014.

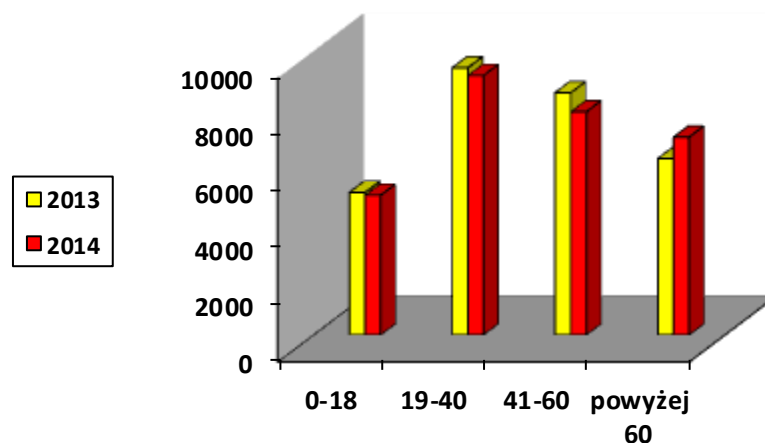
	Kobiety	Mężczyźni	Wskaźnik feminizacji
Rok 2008			
Polska	19.720.950	18.414.926	107
Woj. łódzkie	1.336.533	1.212.328	110,2
Powiat łowicki	42.099	39.358	107
Miasto Łowicz	15.978	14.127	114
Rok 2009			
Polska	19.738.587	18.428.742	107
Woj. łódzkie	1.333.045	1.208.787	110
Powiat łowicki	41.921	39.230	107
Miasto Łowicz	15.903	14.067	114
Rok 2010			
Polska	19.755664	18.444373	107,1
Woj. łódzkie	1.329.417	1.204.940	110
Powiat łowicki	41.782	39.096	107
Miasto Łowicz	15.807	14.007	113
Rok 2011			
Polska	19.883.870	18.654.577	107
Woj. łódzkie	1.325.754	1.207.927	110
Powiat łowicki	41.664	39.332	105,9

Miasto Łowicz	15.693	13.913	112,8
Rok 2012			
Polska	19.883.965	18.649.334	107
Woj. łódzkie	1.321.331	1.203.320	110
Powiat łowicki	41.529	39.150	106
Miasto Łowicz	15614	13785	113
Rok 2013			
Polska	19.866.124	18.629.535	107
Woj. łódzkie	1.315.439	1.197.654	110
Powiat łowicki	41.359	38.970	106
Miasto Łowicz	15.499	13.673	113
Rok 2014			
Polska	19.858.793	18.619.809	106,7
Woj. łódzkie	1.310.718	1.193.418	110
Powiat łowicki			
Miasto Łowicz	15.344	13.534	113

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi, Oddział w Brzezinach

Wskaźnik feminizacji w Łowiczu (stan na 31.12.2014 r.) wynosi 113 i jest wyższy zarówno od wskaźnika dla Polski, województwa łódzkiego, jak i powiatu łowickiego. Zjawisko to można by było uważać za pozytywne gdyby nie fakt, że wskaźnik feminizacji w grupie wiekowej 19 – 40 lat wynosi 97,3%.

WYKRES NR 3. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU W ŁOWICZU W LATACH 2013-2014

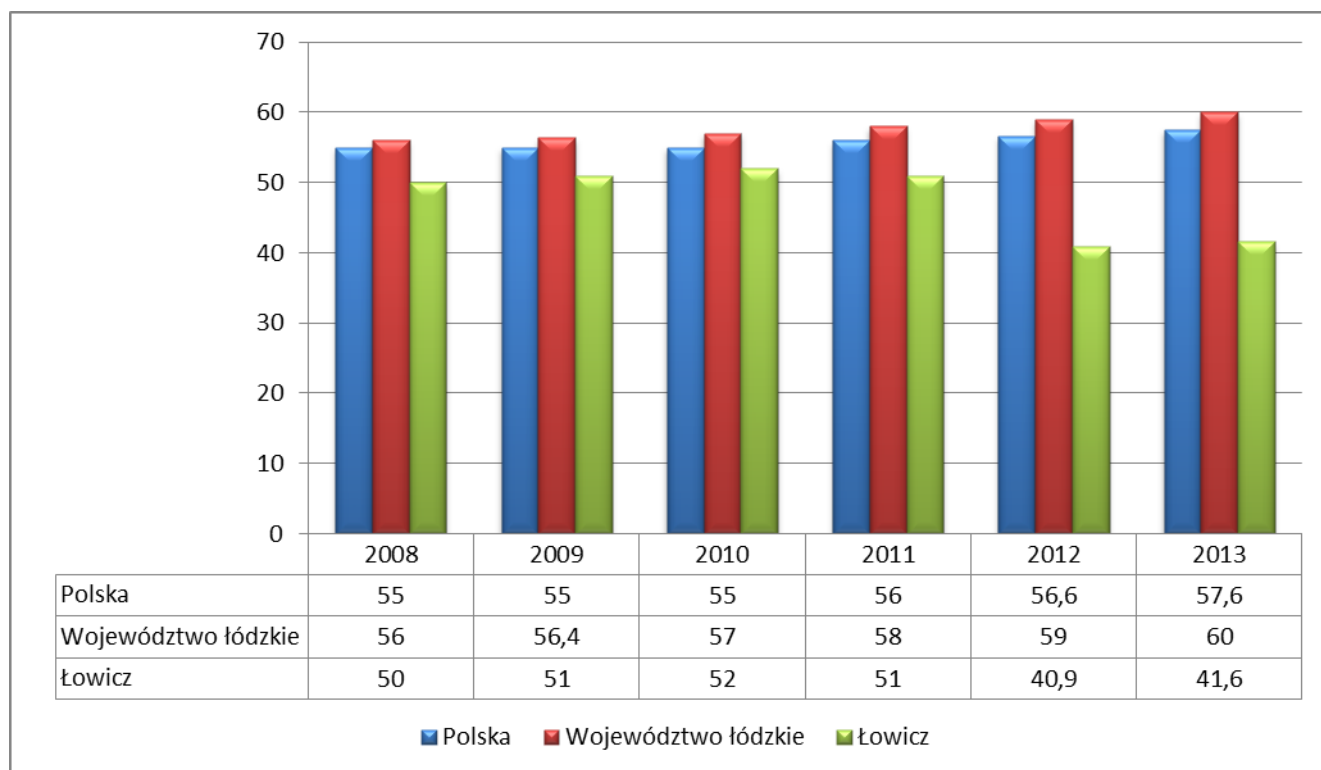
Źródło: Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

STRUKTURA LUDNOŚCI WG WIEKU ZDOLNOŚCI DO PRACY

„Pojęcie "wieku produkcyjnego" jest jednym z ważniejszych w badaniu struktur społeczno-zawodowych, które to prowadzone są na pograniczu ekonomii (szczególnie ekonomiki zatrudnienia) i demografii. W Polsce w opracowaniach statystycznych z uwagi na wiek zdolności do pracy wyróżnia się trzy podstawowe grupy:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat),
- ludność w wieku produkcyjnym (do 2012 roku 18-60 dla kobiet oraz 18-65 dla mężczyzn),
- ludność w wieku produkcyjnym (od 2012 roku 19-67 dla kobiet i mężczyzn),
- ludność w wieku poprodukcyjnym (do 2012 roku 60 i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn od 2012 roku 67 dla kobiet i mężczyzn).

WYKRES NR 4. WSKAŹNIK LUDNOŚCI W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM MIASTA ŁOWICZA NA TLE POLSKI I WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO.

Źródło: Urząd Statystyczny w Warszawie

Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym (tj. przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym jest znacznie niższy od średniej krajowej. Łowicz do roku 2011 miał jedną z najkorzystniejszych struktur ludności w wieku produkcyjnym w województwie łódzkim

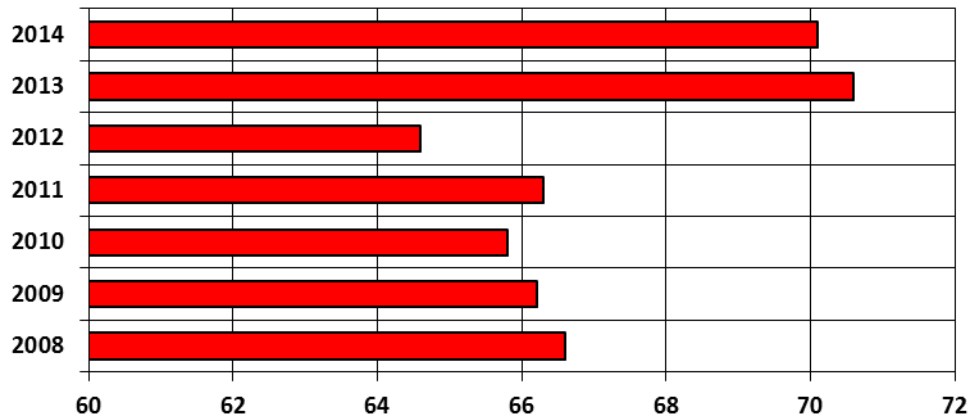
TABELA NR 6. STRUKTURA LUDNOŚCI ŁOWICZA W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM

Rok	2008				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	5734	2909	9,6%	2825	9,3
Produkcyjny	20047	10005	33,2	10042	33,3
Poprodukcyjnym	4324	1213	4	3111	10,3
Rok	2009				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	5622	2842	9,4	2780	9,2

Produkcyjny	19833	9952	33,2	9881	32,9
Poprodukcyjny	4515	1273	4,2	3242	10,8
Rok	2010				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	5539	2808	9,41	2731	9,16
Produkcyjny	19618	9916	33,25	9702	32,70
Poprodukcyjny	4657	1283	4,30	3374	11,90
Rok	2011				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	5112	2625	8,86	2487	8,40
Produkcyjny	19643	9961	33,64	9682	32,70
Poprodukcyjny	4851	1327	4,48	3524	11,90
Rok	2012 (wiek produkcyjny 19-67)				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	5382	2752	9,36	2630	8,94
Produkcyjny	18997	9677	32,91	9320	31,70
Poprodukcyjny	5020	1356	4,61	3664	12,46
Rok	2013(wiek produkcyjny 19-67)				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	5021	2582	8,8	2439	8,3
Produkcyjny	20589	9832	33,7	10757	36,8
Poprodukcyjny	3562	1259	4,3	2303	7,9
Rok	2014				
	Ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
Przedprodukcyjny	4919	2515	8,7	2404	8,3
Produkcyjny	20238	9670	33,5	10568	36,6
Poprodukcyjny	3721	1349	4,7	2372	8,2

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi, Oddział w Brzezinach. Ewidencja Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łowiczu

WYKRES NR 5. UDZIAŁ (%) OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM DO OGÓŁU POPULACJI MIESZKAŃCÓW ŁOWICZA W LATACH 2008-2014

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Z punktu widzenia lokalnej gospodarki oraz rynku pracy istotny jest udział ludności w wieku produkcyjnym. W Łowiczu struktura wiekowa ludności ze względu na zdolność do pracy, w okresie 2008-2012, była stabilna i oscylowała w granicy 65 %– 66,5 %. W latach 2013-2014 ponad 70% ogólnej liczby ludności stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Powyższa okoliczność tworzy korzystną sytuację na rynku pracy. Zapewne w kolejnych latach ten wynik zwiększy się z uwagi na zmiany w przepisach dotyczących wieku emerytalnego. Od 2012 roku wiek produkcyjny jest liczony dla kobiet i dla mężczyzn od 19-67 lat.

UWAGI I WNIOSKI

1. *Na przestrzeni ostatnich pięciu lat zaobserwowano zmiany w ogólnej liczbie ludności miasta z tendencją spadkową. Głównymi przyczynami tego zjawiska ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny, powodujące niż demograficzny, co w konsekwencji prowadzi do tzw. powolnego starzenia się społeczeństwa. Ponadto niepokojący jest fakt, że przyrost naturalny w 2012 roku osiągnął wartość ujemną. Spadek przyrostu naturalnego sprawia, że odsetek ludzi starszych w społeczeństwie rośnie. Do procesu starzenia się społeczeństwa miasta Łowicza przyczyniają się także zjawisko wydłużenia się życia ludzkiego, postęp cywilizacyjny i poprawa jakości życia.*
2. *Wskaźnik feminizacji jest wyższy od średniej krajowej. Problemem jest też nadumieralność mężczyzn w wieku produkcyjnym.*
3. *Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym (tj. przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym jest znacznie niższy od średniej krajowej. Łowicz do roku 2011 miał jedną z najkorzystniejszych struktur ludności w wieku produkcyjnym w województwie łódzkim.*

III. GOSPODARKA MIASTA

LOKALNY SEKTOR GOSPODARCZY

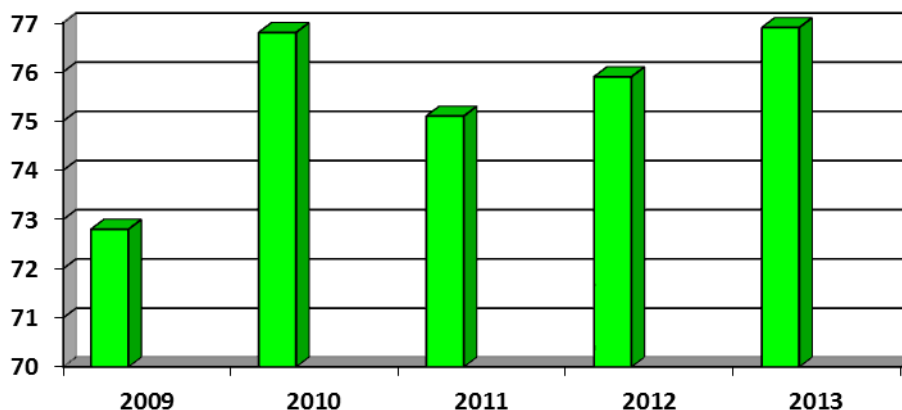
Rozwój lokalny jest procesem społecznym, polega bowiem na aktywności społeczności lokalnych, na uaktywnianiu lokalnych postaw prorozwojowych, na tworzeniu instytucji społecznych w rozwój ten zaangażowanych. Cechą charakterystyczną rozwoju lokalnego powinno być wykorzystanie atutów i sił wewnętrznych rozwoju (tzw. czynników endogenicznych). W tym kontekście kluczowym elementem potencjału ekonomicznego miast jest szeroko rozumiana aktywność gospodarcza, której szczegółowa analiza obejmuje ewaluację następujących wskaźników:

- Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców.
- Liczba podmiotów gospodarczych w kategorii osób fizycznych na 1000 mieszkańców.
- Liczba spółek prawa handlowego na 1000 mieszkańców.

W Łowiczu na koniec 2014 roku funkcjonowało 2950 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON tj. 1021 w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Dla porównania wskaźnik ten dla Polski wynosił 1032 a dla województwa łódzkiego - 927.

Kolejny wskaźnik tj. liczba podmiotów gospodarczych w kategorii osób fizycznych na 1000 mieszkańców, częściowo określa jakie warunki do rozwoju firm lokalnych stwarza jednostka samorządu terytorialnego. Na 1000 mieszkańców Łowicza statystycznie - 76,9 prowadzi działalność gospodarczą. Wskaźnik ten jest wyższy w porównaniu do średniej krajowej i województwa łódzkiego.

WYKRES NR 7. OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ w ŁOWICZU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej podmiotów gospodarczych działających w Łowiczu skupionych jest w sektorze prywatnym. Średnio 96% z ogólnej liczby podmiotów gospodarczych to podmioty prywatne, a tylko 4% podmiotów to podmioty sektora publicznego.

TABENA NR 7. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W ŁOWICZU W LATACH 2008-2013

Rok	Liczba przedsiębiorstw ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
2008	3036	105	2931
2009	2837	104	2733
2010	2948	101	2847
2011	2899	102	2797
2012	2926	105	2821
2013	3067	108	2959

Źródło: Opracowanie własne

Z punktu widzenia wielkości zatrudnienia dominują małe podmioty gospodarcze zatrudniające do 9 osób stanowią one średnio ok. 95% wszystkich przedsiębiorstw w Łowiczu. Podmioty zatrudniające powyżej 50 pracowników stanowią, średnio, zaledwie 1,5%.

Obserwujemy stopniowy wzrost liczby podmiotów w większości sekcji PKD, z wyraźnym wahaniami w branży handlowej z 1085 podmiotów (2007 rok) do 904 (2012 rok) oraz w branży przetwórstwo przemysłowe z 313 (2007 rok) do 254 (2013 rok).

W układzie sekcji PKD najczęściej łowickich podmiotów w 2012 r. skupionych było wokół następujących typów działalności:

1. Handel - 913
2. Transport i gospodarka magazynowa - 207
3. Budownictwo - 318
4. Przetwórstwo przemysłowe - 254.

Na terenie województwa łódzkiego występuje stosunkowo nieliczna grupa przedsiębiorstw zaliczonych do największych podmiotów gospodarczych w Polsce. Najwięksi pracodawcy na terenie miasta to przedsiębiorstwa działające głównie w branży spożywczej – Agros Nova Sp. z o.o. i Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Łowiczu zaliczana do 500 największych przedsiębiorstw w kraju. Znajduje się ona w grupie 100 dużych zakładów przemysłu spożywczego działających na terenie województwa łódzkiego. Wśród największych pracodawców znajduje się także Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu.

Tabela Nr 8. Główni pracodawcy powiatu łowickiego pod względem liczby zatrudnionych osób (stan na koniec XII 2014r.)

Lp.	NAZWA PODMIOTU	BRANŻA	Zatrudnienie – liczba osób	
			Stan na dzień 31.12.2013r.	Stan na dzień 31.12.2014r.
1.	OKRĘGOWA SPÓŁDZIELNIA MLECZARSKA W ŁOWICZU ul. Przemysłowa 3, 99-400 Łowicz	Przemysł spożywczy	948 osób	1270
2.	PARTNERS Sp. z o.o. ul. Katarzynów 17, 99-400 Łowicz	Przemysł spożywczy	761 osób	777
3.	AGROS NOVA S.A ul. Gen. Wł. Sikorskiego 5, 99-400 Łowicz	Przemysł spożywczy	619 osób	574
4.	TAKEDA POLSKA Sp. z .o. o. Zakład produkcyjny ul. Księżstwa Łowickiego 12, 99-420 Łyszkowice	Przemysł chemiczny	321 osób	394
5.	LAMELA Sp. z o.o. ul. Poznańska 4, 99-400 Łowicz	Przemysł chemiczny	315 osób	309
6.	ZESPÓŁ OPIEKI ZDROWOTNEJ ul. Ułańska 28, 99-400 Łowicz	Opieka Zdrowotna	268 osób	270
7.	ZAKŁAD KARNY W ŁOWICZU ul. Wiejska 3, 99-400 Łowicz	Resocjalizacja	216 osób	211
8.	FIRMA BRACIA URBANEK J. A. URBANEK S. j. ul. Katarzynów 59, 99-400 Łowicz	Przemysł spożywczy	206 osób	202
9.	SYNTEX sp. z o.o. ul. Powstańców 1863 r. 12, 99-400 Łowicz,	Przemysł dziewiarski	168 osób	204
10.	PGE DYSTRYBUCJA SA ODDZIAŁ ŁÓDŹ – TEREN ul. Mostowa 30, 99-400 Łowicz	Przemysł energetyczny	145 osób	131
11.	P.P.H.U. "STEVEN" Strzelecka 13 99-400 Łowicz	Przemysł dziewiarski	117 osób	119
12.	BAUMIT Ul. Uchanka 9/11, 99 – 400 Łowicz	Przemysł budowlany	80 osób	58
13.	UNITED OILFIELD SERVICES SP. Z O.O Ul. Ekonomiczna 5 , 99 – 400 Łowicz	Przemysł wydobywczy	75 osób	99
14.	SOX Jamno 73 B , 99 – 400 Łowicz	Produkcja futerałów na sprzęt IT	64 osoby	48

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

W Łowiczu jest 163 spółek prawa handlowego (wzrost z 148 w 2009 roku) w tym 17 z udziałem kapitału zagranicznego. Wskaźnik 0,6 zarejestrowanych spółek prawa handlowego plasuje Łowicz na przedostatnim miejscu wśród gmin miejskich województwa łódzkiego.

Tabela Nr 8.. Podmioty gospodarcze według wielkości i sekcji PKD 2004 lata 2007- 2008

Łowicz	Podmioty gospodarcze 2007						Podmioty gospodarcze 2008					
	Razem	0<=9	10-49	>=50	50-249	>249	Razem	0<=9	10-49	>=50	50-249	>249
ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LENICTWO	31	28	2	1	0	1	29	27	1	1	1	0
GÓRNICTWO I KOPALNICTWO	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	313	276	26	11	8	3	310	275	25	10	7	3
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, WODĘ	3	1	0	2	2	0	4	1	1	2	2	0
BUDOWNICTWO	315	302	10	3	3	0	348	335	10	3	3	0
HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW MECHANICZNYCH, MOTOCYKLI ORAZ ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	1085	1059	23	3	3	0	1052	1027	22	3	3	0
HOTELE I RESTAURACJE	101	97	4	0	0	0	99	95	4	0	0	0
TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA I ŁĄCZNOŚĆ	195	192	3	0	0	0	209	205	4	0	0	0
POŚREDNICTWO FINANSOWE	128	127	0	1	1	0	130	129	0	1	1	0
OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI, WYNAJEM, NAUKA I USŁUGI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	329	319	7	3	0	22	326	316	7	3	3	0
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE I POWSZECHNE UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE	19	9	4	6	6	0	19	8	5	6	6	0
EDUKACJA	113	78	30	5	5	0	98	63	28	7	7	0
OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA	164	157	6	1	0	1	171	164	6	1	0	1
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA KOMUNALNA, SPOŁECZNA I INDYWIDUALNA	238	226	10	2	2	0	241	229	10	2	2	0
Razem	3035	2872	125	38	33	5	3036	2874	123	39	24	5

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Tabela Nr 9. Podmioty gospodarcze według wielkości i sekcji PKD 2007 lata 2009-2010

Łowicz	Podmioty gospodarcze 2009						Podmioty gospodarcze 2010					
	Razem	0<=9	10-49	>=50	50-249	>249	Razem	0<=9	10-49	>=50	50-249	>249
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	26	24	1	1	0	1	28	26	1	1	0	1
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	283	245	27	11	8	3	287	248	28	11	8	3
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	4	2	1	1	1	0	5	3	1	1	1	0
DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	5	3	1	1	1	0	6	4	1	1	1	0
BUDOWNICTWO	335	324	9	2	2	0	335	323	10	2	2	0
HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	917	894	20	3	3	0	947	923	21	3	3	0
TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	190	184	6	0	0	0	201	195	6	0	0	0
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	90	86	4	0	0	0	98	93	5	0	0	0
INFORMACJA I KOMUNIKACJA	44	44	0	0	0	0	48	48	0	0	0	0
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	104	102	1	1	1	0	109	107	1	1	1	0
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	73	69	1	3	3	0	80	76	1	3	3	0
DZIAŁALNOŚĆ P ROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	186	181	5	0	0	0	201	196	5	0	0	0
DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	54	53	0	1	1	0	62	61	0	1	1	0
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	20	9	5	6	6	0	20	9	5	6	6	0
EDUKACJA	99	62	29	8	8	0	99	64	28	7	7	0
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	156	150	5	1	0	1	164	158	5	1	0	1

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	60	55	5	0	0	0	60	55	5	0	0	0
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	191	184	65	2	2	0	197	190	5	2	2	0
Razem	2837	2671	125	41	36	5	2948	2780	128	40	35	5

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Tabela Nr 9. Podmioty gospodarcze według wielkości i sekcji PKD 2007 lata 2011-2012

	Podmioty gospodarcze 2011						Podmioty gospodarcze 2012					
	Razem	0<=9	10-49	>=50	50-249	>249	Razem	0<=9	10-49	>=50	50-249	>249
Łowicz												
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	25	23	1	1	0	1	25	23	1	1	0	1
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	263	224	29	10	8	2	254	223	22	9	8	1
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	5	3	1	1	1	0	6	4	1	1	1	0
DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	6	4	1	1	1	1	8	6	1	1	1	0
BUDOWNICTWO	320	308	10	2	2	0	318	317	9	2	2	0
HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	933	908	22	3	3	0	913	891	19	3	3	0
TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	198	192	6	0	0	0	207	203	4	0	0	0
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	96	88	8	0	0	0	104	98	6	0	0	0
INFORMACJA I KOMUNIKACJA	44	44	0	0	0	0	51	51	0	0	0	0
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	108	106	1	1	1	0	100	99	0	1	1	0
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	77	73	1	3	3	0	78	76	1	1	1	0
DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	215	211	4	0	0	0	230	225	4	1	1	0
DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	66	64	1	1	1	0	61	59	1	1	1	0
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA;	21	10	5	6	6	0	20	9	5	6	6	0

OBOWIAZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOLECZNE													
EDUKACJA	95	61	27	7	7	0	116	82	28	6	6	0	
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOLECZNA	177	171	5	1	0	1	182	177	3	2	1	1	
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	55	50	5	0	0	0	59	54	5	0	0	0	
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	194	187	5	2	2	0	193	186	5	2	2	0	
Razem	2899	2728	132	39	35	4	2926	2774	115	37	34	3	

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Tabela Nr 10. Podmioty gospodarcze według sekcji i sektorów własności 2007-2013

Łowicz	Sektor publiczny							Sektor prywatny						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	1	1	1	0	1	1	1	30	28	25	27	24	24	25
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	2
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	1	1	1	0	1	1	1	312	309	282	286	262	253	253
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	2	2	1	0	1	1	1		2	3	4	4	5	5
DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	0	0	2	1	2	2	2	0	0	3	4	4	6	6
BUDOWNICTWO	0	0	0	0	0	0	0	315	348	335	335	320	318	316
HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	1	0	0	0	0	0	0	1084	1052	917	947	933	913	904
TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	1	1	1	0	1	1	1	194	208	189	200	197	206	208
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM	1	1	2	2	2	2	2	100	98	88	96	94	102	105

I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI														
INFORMACJA I KOMUNIKACJA	0	0	0	0	0	0	0	0		44	48	44	51	55
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	0	0	0	0	0	0	0	128	130	104	109	108	100	104
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	22	19	16	15	16	16	16	307	307	57	64	61	62	63
DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	0	0	1	1	1	0	0	0	0	185	200	214	230	237
DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	22	0	0	0	0	0	0	0	0	54	62	66	61	59
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	16	16	16	5	17	17	17	3	3	4	4	4	3	3
EDUKACJA	68	51	51	15	48	51	53	45	47	48	51	47	65	75
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	7	7	6	2	6	7	7	157	164	150	158	171	175	175
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	0	0	6	2	6	6	6	0	0	54	54	49	53	57
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	6	6	0	0	0	0	0	232	235	191	197	194	193	199
Razem	126	105	104	101	102	105	108	2909	2931	2733	2847	2797	2821	2959

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Tabela Nr 11. Podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym wg form prawnych wpisane do rejestru Regon

Rok	Osoby fizyczne	Spółki handlowe	Spółki handlowe z kapitałem zagr.	Spółdzielnie	Fundacje	Stowarzyszenia i organizacje społeczne
2007	*)	*)	*)	*)	*)	*)
2008	*)	*)	*)	*)	*)	*)
2009	2185	129	19	19	5	80
2010	2291	132	19	18	5	84
2011	2223	137	18	18	5	89
2012	2231	136	17	17	6	89
2013	2246	146	17	17	6	91

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

*) Brak danych

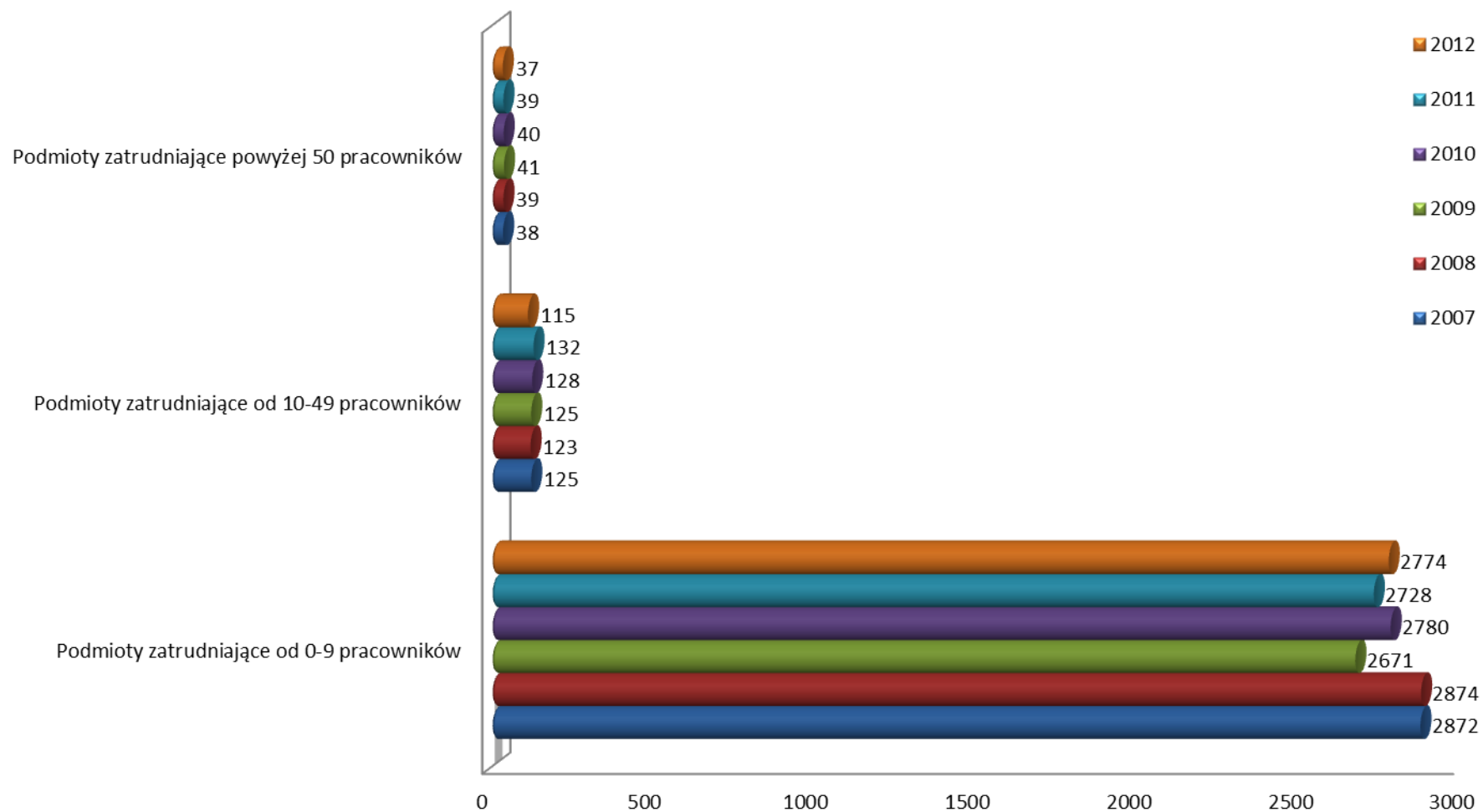
Tabela Nr 12. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg liczby pracujących 2007-2013

Łowicz	Podmioty gospodarcze						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LENICTWO	31	29	26	28	25	25	26
GÓRNICTWO I KOPALNICTWO	1	0	0	1	1	1	2
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	313	310	283	287	263	254	254
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, WODĘ	3	4	9	11	11	14	14
BUDOWNICTWO	315	348	335	335	320	318	316
HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW MECHANICZNYCH, MOTOCYKLI ORAZ ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	1085	1052	917	947	933	913	904
HOTELE I RESTAURACJE	101	99	90	98	96	104	108
TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA I ŁĄCZNOŚĆ	195	209	234	249	242	2581	264

POŚREDNICTWO FINANSOWE	128	130	104	109	108	100	104
OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI, WYNAJEM, NAUKA I USŁUGI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	329	326	259	281	292	308	316
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE I POWSZECHNE UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE	19	19	74	82	87	81	79
EDUKACJA	113	98	99	99	95	116	128
OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA	164	171	156	164	177	182	182
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA KOMUNALNA, SPOŁECZNA I INDYWIDUALNA	238	241	251	257	249	252	262
Razem	3035	3036	2837	2948	2899	2926	2959

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Podmioty gospodarcze wg liczby zatrudnionych

Źródło: opracowanie własne Wydział Spraw Lokalowych i Działalności Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Łowiczu na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Łodzi.

INSTYTUCJE OTOCZENIA RYNKOWEGO

Na terenie miasta Łowicza prowadzą swoją działalność instytucje otoczenia biznesu, należą do nich banki obsługujące większość podmiotów gospodarczych i osób fizycznych z terenu miasta i okolic, firmy ubezpieczeniowe, największe z nich to PZU, PZU Życie, Warta S.A., doradztwo podatkowe oraz pozostałe takie jak: Urząd Skarbowy, ZUS, Łowickie Stowarzyszenie Rozwoju, Cech Rzemiosł Różnych, Łowickie Stowarzyszenie Rozwoju, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr. | Łowicz jest otwarty na wszelkie formy współpracy i propozycje od kolejnych inwestorów, szczególnie ukierunkowane na rozwój przemysłu, turystyki, budownictwa, handlu i usług, z wyjątkiem technologii uciążliwych dla miasta i jego mieszkańców.

SPOŁECZNA RADA GOSPODARCZA

Burmistrz miasta Łowicza Krzysztof Jan Kaliński zarządzeniem Nr 14/2007 z dnia 15 stycznia 2007 r. powołał do życia Społeczną Grupę Doradców Gospodarczych. Ma ona na celu pełnić funkcję opiniodawczo-doradczą dla burmistrza w zakresie konsultowania spraw dotyczących sfery gospodarczej miasta w kilku strategicznych obszarach m.in.: strategii rozwoju miasta, aktywizacji gospodarczej, partnerstwa publiczno-prywatnego, sieci komunikacyjnej, ochrony środowiska, promocji zalet inwestycyjnych miasta.

Członkostwo:

Członkiem Społecznej Grupy może zostać każdy przedsiębiorca prowadzący działalność na terenie miasta Łowicza lub wskazany przez niego przedstawiciel. Aby przystąpić do Społecznej Rady Doradców Gospodarczych należy wypełnić deklarację członkowską. Do Społecznej Grupy Doradców Gospodarczych przy burmistrzu miasta Łowicza przystąpiły 24 podmioty.

ŁOWICKA PODSTREFA EKONOMICZNA

Podstrefa Łowicz w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej powstała na mocy decyzji Ministra Gospodarki, 24 lutego 2009 r. W dniu 24 marca 2009 r. burmistrz miasta Łowicza Krzysztof Jan Kaliński i prezes Zarządu Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Marek Cieślak podpisali umowę regulującą sposób i tryb wyłaniania inwestorów, którzy będą chcieli nabyć grunty objęte statusem specjalnej łowickiej strefy. Teren podstrefy Łowicz liczy około 15,84 ha i zlokalizowany jest przy ul. Prymasowskiej. Jednym z warunków stawianych potencjalnym inwestorom przez strefę jest utworzenie kilkudziesięciu nowych miejsc pracy. W zamian za to inwestor otrzymuje zwrot od 50% do 70% dwuletnich kosztów pracy na nowo zatrudnionych pracowników.

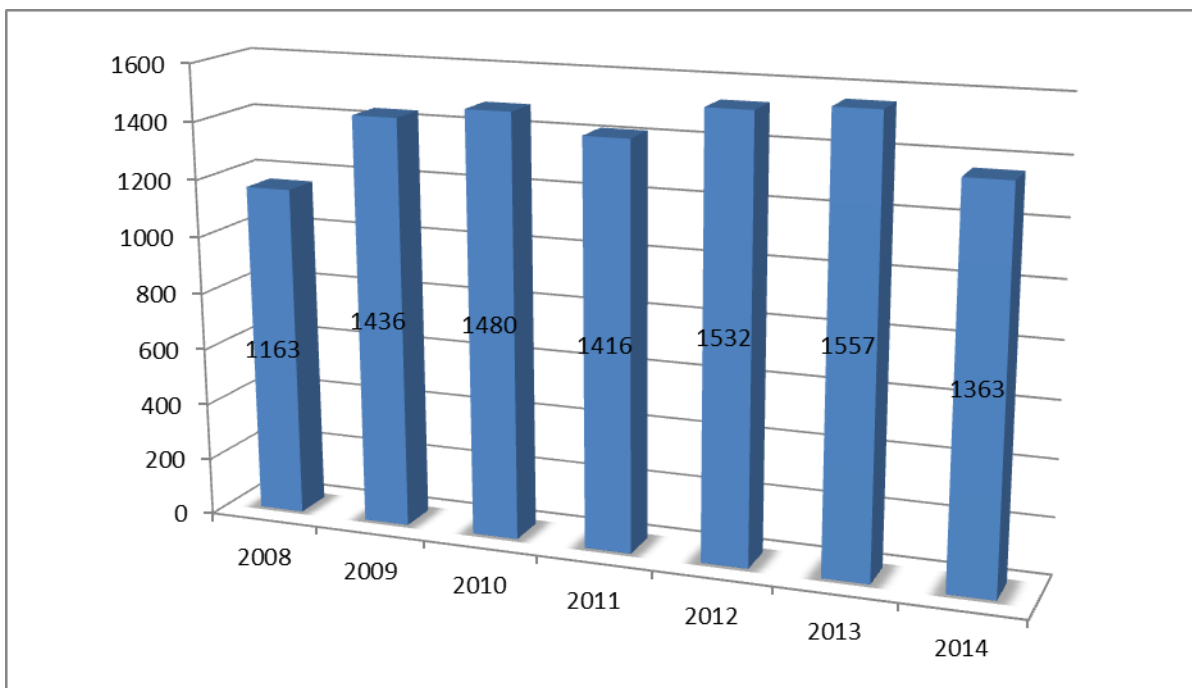
Jedną z pierwszych firm, która uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności w podstrefie jest Spółka United Oilfield Services.

BEZROBOCIE

Ogółem na koniec roku 2014 zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łowiczu 1363 bezrobotnych, z czego 639 (46,9%) stanowiły kobiety. Na przestrzeni siedmiu lat zarejestrowane bezrobocie wzrosło o około 200 osób, co stanowi wzrost o ponad 17%. Prawo do zasiłku posiada jedynie 13% zarejestrowanych, co sugeruje, że w Łowiczu mamy do czynienia w dużej mierze z długotrwałym pozostawieniem bez pracy.

Stopa bezrobocia na terenie powiatu łowickiego na koniec roku 2014 roku wynosiła 9,5%, analogicznie w Polsce kształtowała się na poziomie 11,5% a w województwie łódzkim 11,9%.

WYKRES NR 8. LICZBA ZAREJESTROWANYCH W ŁOWICZU BEZROBOTNYCH W LATACH 2008-2014(STAN NA KONIEC 2014 ROKU)

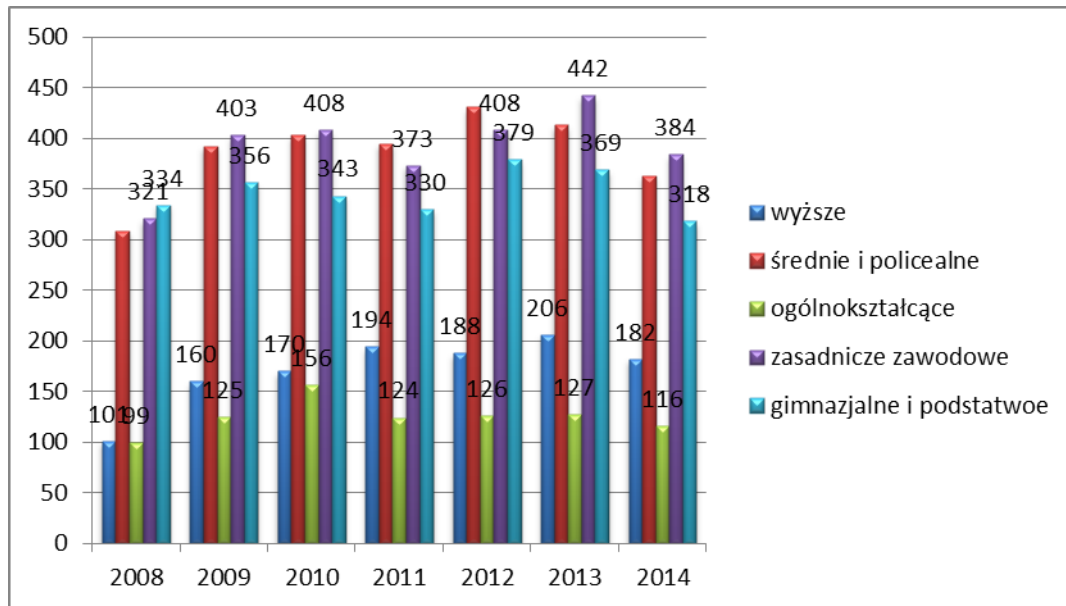

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Większość bezrobotnych to ludzie w przedziale wiekowym 18-44 lat. Stanowią oni 57,08% ogółu bezrobotnych. W poszczególnych grupach wiekowych liczba bezrobotnych wykazuje tendencję wzrostową, wyjątkiem jest tu grupa powyżej 45-54 lat, gdzie bezrobocie, mimo wahań, utrzymuje tendencję spadkową.

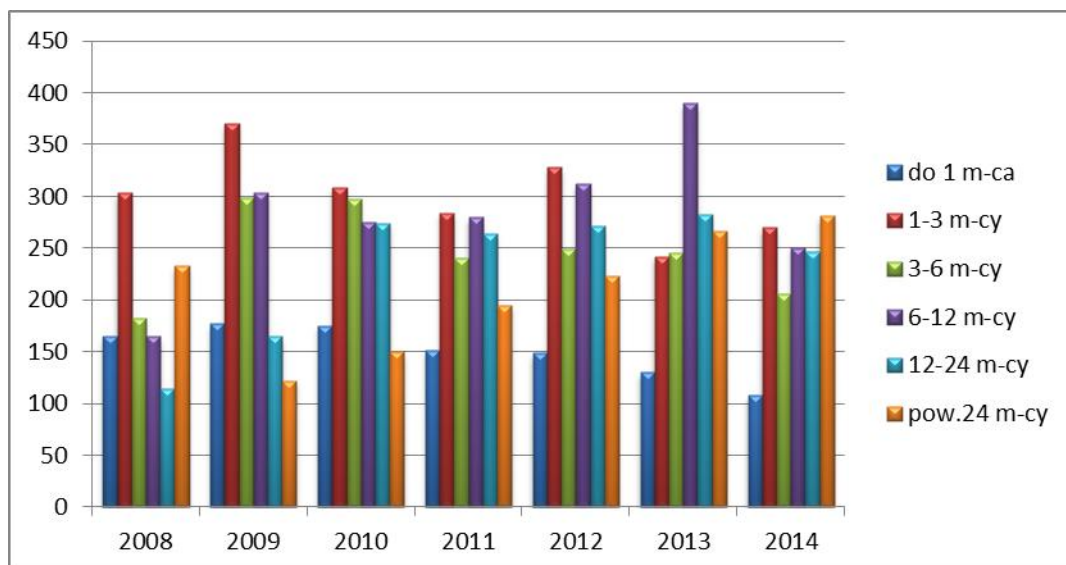
Największy wzrost bezrobocia można obserwować w grupie wiekowej 25-34 lat, gdzie wynosi on ponad 24,4%. Najsilniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z przygotowaniem średnim zawodowym i policealnym (26,6%) oraz zasadniczym zawodowym (28,17%), co łącznie stanowi ponad 50% wszystkich bezrobotnych w Łowiczu.

WYKRES NR 9. STRUKTURA BEZROBOCIA W ŁOWICZU WG WYKSZTAŁCENIAW LATACH 2008-2014

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

WYKRES NR 10. STRUKTURA BEZROBOCIA W ŁOWICZU WG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W LATACH 2008-2014

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu.

Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy jednoznacznie wskazuje na to, że w Łowiczu występuje zjawisko długotrwałego bezrobocia. Jest to zjawisko bardzo niepokojące z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. W 2014 r. ok. 39% ogółu bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad 1 rok, a z tej grupy około 53% ponad 2 lata. W 2014 roku Powiatowy Urząd Pracy objął 922 osoby bezrobotne działaniami aktywizującymi, które finansowane były z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu

Spółecznego oraz 4 osoby bezrobotne, których aktywizację finansowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

TURYSTYKA

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY MIASTA ŁOWICZA

Łowicz jest atrakcyjnym turystycznie miastem. Posiada bardzo liczne miejsca związane z historią Polski. Zlokalizowanych jest tu wiele atrakcyjnych obiektów historycznych, pomników, cmentarzy. W samym mieście zarejestrowanych jest 101 zabytków.

ATRAKcje TURYSTYCZNE ŁOWICZA TO:

Pierwszy kompleks atrakcji turystycznych w Łowiczu **Stary Rynek**, przy którym zlokalizowane są Ratusz Miejski, Baylika Katedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Łowiczu i Muzeum. Ponadto znajdują się tam także zabytkowe kamienice. W jednej z nich 18.12.1806 roku zatrzymał się, podążający do Warszawy po zwycięstwie pod Jeną i Auerstaedtem - **Napoleon Bonaparte**. W oberży Kosiorkeiwca spożył obiad, następnie odbył narady, wysłał kuriera do Berlina i około godz. 20 wyruszył w dalszą drogę do Warszawy. Pamiątką po zdarzeniu jest tablica odsłonięta w 1981 r.

Panorama Starego Rynku w Łowiczu. Foto: Jacek Rybus

MUZEUW W ŁOWICZU

Gmach, w którym mieści się zbudowano w stylu barokowym za czasów Jana Sobieskiego (pod koniec XVII wieku). Projekt wykonał Tylman z Gameren. Budynek powstał z fundacji prymasa polski Michała Radziejewskiego. W muzeum znajdują się wystawa archeologiczna, duży dział historyczny im. Władysława Tarczyńskiego oraz dział etnograficzny im. Anieli Chmieleńskiej. Przy muzeum można zwiedzić piękny skansen, w którym prezentowane są dwie chałupy łowickie z połowy XVIII i XIX wieku oraz zabudowania gospodarcze, a także ulę

*Muzeum w Łowiczu – dział etnograficzny
. Foto: Jacek Rybus*

RATUSZ

Budynek został zbudowany według projektu Bonifacego Witkowskiego w latach 1826-1827, na trzech działkach należących dawniej do wikariuszy. W XIX i XX wieku budynek był wielokrotnie remontowany. W okresie międzywojennym mieściły się tu biura magistrackie, ambulatoria, stacja opieki nad matką z dzieckiem, biblioteka z czytelnią i mieszkania służbowe. Łowicki Ratusz jest jedną z najładniejszych klasycznych budowli na Mazowszu. Obecnie pełni pierwotne funkcje.

Ratusz Miejski w Łowiczu.

Foto: Grzegorz Turski

KATEDRA

(Od 15.08.1999 BAZYLIKA MNIEJSZA) Jest to najcenniejszy zabytek miasta. W XVII wieku przyznano jej tytuł: „prześwietna” i „prymasowska”. Kolegiata odwiedzana była przez wielu dostojnych gości, wśród których znajdowali się nie tylko królowie Polski Jan Kazimierz, Jan III Sobieski, Stanisław August Poniatowski, lecz także cesarz Napoleon Bonaparte oraz prezydenci: Ignacy Mościcki i Stanisław Wojciechowski.

Bazylika katedralna w Łowiczu

. Foto: Grzegorz Turski

Pierwszy drewniany kościół parafialny wystawili w Łowiczu książęta mazowieccy około 1100 roku – tak podaje inskrypcja z 1668 roku umieszczona na tablicy pod chórem. Wnętrze Katedry jest bogate – zwiedzający obejrzy tu ściany zdobione freskami, polichromowane, wmurowane nagrobki, tablice pamiątkowe oraz przepiękne ołtarze i kaplice. Na chórze znajdują się organy poświęcone przez prymasa Polski Józefa Glempa. W Katedrze corocznie odbywają się koncerty muzyki organowej, które cieszą się ogromną popularnością.

NOWY RYNEK

Kolejną atrakcją to Nowy Rynek, - jedyny w Polsce i jeden z trzech w Europie w kształcie trójkąta z kamienicami z XVIII i XIX wieku. Godne uwagi są też kościoły zbudowane w różnych stylach i okresach. Mniej uczęszczane choć również atrakcyjne miejsca to Baszta, pałacy Generała Stanisława Klickiego i ruiny zamku arcybiskupów i prymasów Polski.

*Nowy Rynek w Łowiczu
Foto: Grzegorz Turski*

FOLKLOR W Łowiczu i okolicznych wsiach działają zespoły folklorystyczne, które chętnie prezentują się na łowickich błoniach i biorą udział w uroczystościach miasta. Mają one bogate programy artystyczne, wspaniałe stroje i przede wszystkim talent.

Turystów przyciągają do Łowicza cykliczne imprezy i wydarzenia: kościelne (**Boże Ciało**), sportowe (Maraton Jesieni), oraz turystyczne i kulturalne, Rajdy Krajoznawczo-Turystyczne PTTK, Targi Turystyczne. Wydarzenia te mają charakter ponad lokalny, a niektóre z

*Wycinanka „Gwiazda”
Projekt: Danuta Wojda*

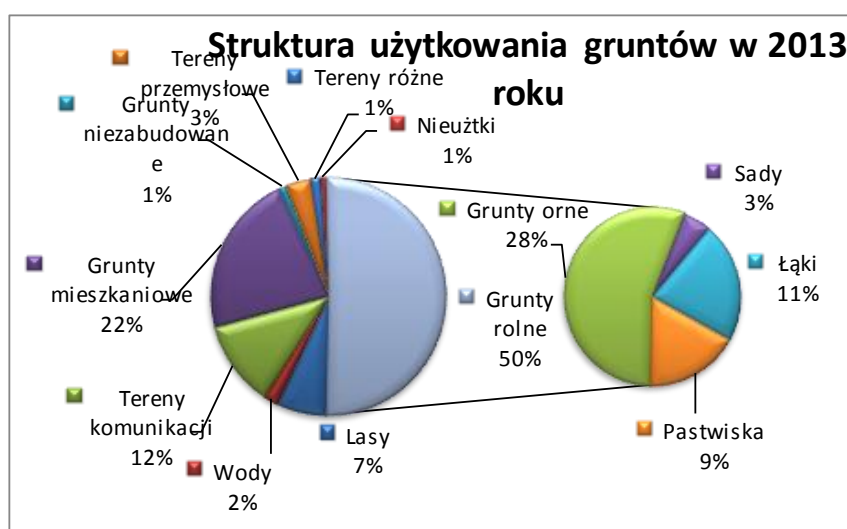
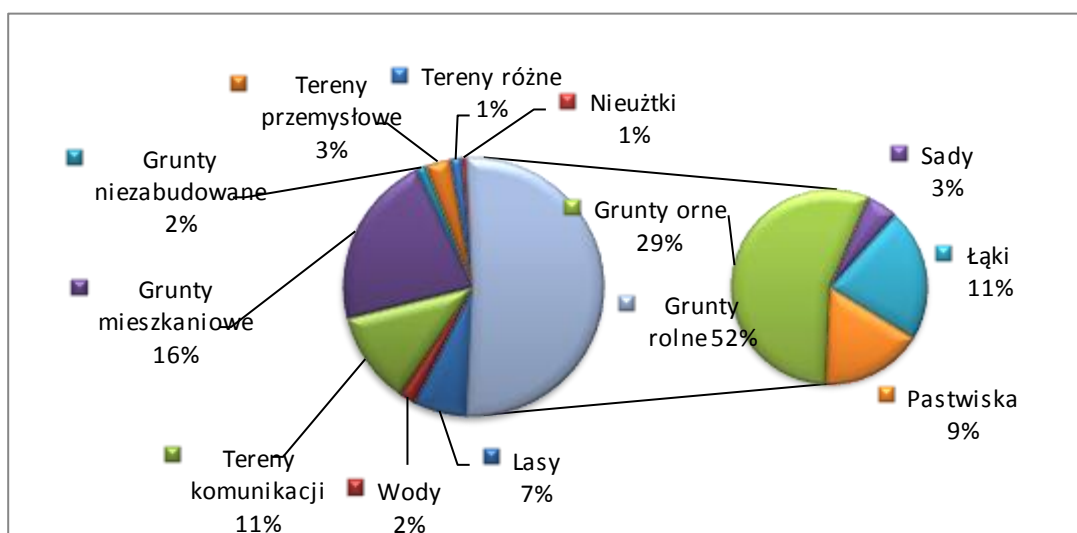
UWAGI I WNIOSKI

- 1. Liczba podmiotów gospodarczych w kategorii osób fizycznych na 1000 mieszkańców częściowo określa jakie warunki do rozwoju firm lokalnych stwarza jednostka samorządu terytorialnego. Na 1000 mieszkańców Łowicza statystycznie 76,9 prowadzi działalność gospodarczą. Wskaźnik ten jest wyższy w porównaniu do średniej krajowej i województwa łódzkiego. W 2009 r. liczba podmiotów gospodarczych w kategorii osób fizycznych wynosiła 2185 podmiotów, w 2010 r. zauważamy wzrost do 2291, liczba ta spada w 2011 r. (2223) , wzrasta w 2012 r. i w 2013 r. (2 246).*
- 1. W Łowiczu na koniec 2014 roku funkcjonowało 2950 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON tj. 1021 w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Dla porównania wskaźnik ten dla Polski w 2012 rok wynosił 1032 a dla województwa łódzkiego 927.*
- 2. Na przestrzeni lat 2007-2013 zauważyć można utrzymywanie się na podobnym poziomie liczby podmiotów gospodarczych, które zatrudniają osoby we wszystkich sekcjach. Obserwujemy też stopniowy wzrost liczby podmiotów w większości sekcji PKD, z wyraźnym wahaniem w branży handlowej z 1085 podmiotów (2007 r.) do 913 (2012 r.) oraz w branży przetwórstwo przemysłowe z 313 (2007 r.) do 254 (2013 r.).*
- 3. Stopa bezrobocia na terenie powiatu łowickiego na koniec 2014 roku wynosiła 9,5%, w analogicznym okresie w Polsce stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 11,5%.*
- 4. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy jednoznacznie wskazuje, że w Łowiczu występuje zjawisko długotrwałego bezrobocia. Jest to zjawisko bardzo niepokojące z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. W 2014 r. ok. 39% ogółu bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad 1 rok, a z tej grupy około 53% ponad 2 lata.*
- 5. Istotnym sektorem gospodarczym może stać się turystyka ponieważ Łowicz posiada wiele atrakcji turystycznych.*

IV. GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

Miasto Łowicz w swych granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 2342 ha. Struktura użytkowania gruntów na przestrzeni ostatnich pięciu lat (tj. 2007-2013) uległa niewielkim zmianom. W 2007 roku tereny miasta w 52% były użytkowane rolniczo, 21,8% terenów było przeznaczonych na cele mieszkaniowe, a 0,3% - na produkcyjne. W porównaniu do 2007r., w roku 2013 zmniejszeniu uległy grunty rolne (z 51,4% do 50,5% całkowitej powierzchni miasta). Grunty rolnicze zostały w większym stopniu wykorzystane na cele mieszkaniowe (2007r. – 510 ha, 2013r. – 527 ha) i przemysłowe (2007r. - 71 ha, 2013r. – 92 ha). Jest to zjawisko pozytywne świadczące o rozwoju gminy i postępującej urbanizacji miasta.

WYKRES NR 1 i 12. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W ŁOWICZU W 2007 i 2013 ROKU

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami i Planowania Przestrzennego Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela nr 13. Struktura gruntów w Łowiczu w latach 2007-2013 (%)

Lata	Skarb Państwa	Prywatne	Komunalne	Inne
2007	14,09	54,66	26,64	4,61
2008	13,62	54,91	26,6	4,87
2009	13,02	55,17	26,9	4,91
2010	12,68	55,13	27,24	4,95
2011	11,96	55,59	27,50	4,95
2012	11,91	55,59	27,03	5,47
2013	10,80	55,85	27,37	5,98

Źródło: Ewidencja Gruntów, Starostwo Powiatowe w Łowiczu

Miasto Łowicz zajmuje powierzchnię 2342 ha tj. około 23,4 km². Grunty Skarbu Państwa stanowią 279 ha (w 2007 r. – 330 ha), zasoby komunalne wraz z powiatem 633 ha, grunty prywatne 1302 ha (w 2007 r. – 1280 ha) i inne m.in. związki wyznaniowe, spółdzielnie, spółki 128 ha.

Procentowy udział Skarbu Państwa w strukturze gruntów ulega systematycznemu zmniejszeniu na korzyść gruntów prywatnych i spółek prawa handlowego, co jest zjawiskiem pozytywnym świadczącym o lepszym zagospodarowaniu gruntów w mieście. Procentowy udział gruntów komunalnych na koniec roku 2013 w stosunku do roku 2007 ulega systematycznemu wzrostowi.

GOSPODARKA MIENIEM KOMUNALNYM

Zgodnie ze spisem inwentaryzacyjnym mienia komunalnego miasta Łowicza sporządzonym na dzień 27 maja 1990 r. na stan mienia składają się 2623 nieruchomości, w których skład wchodzi 3445 działek geodezyjnych.

Do końca 2013 r. w skład zasobów mienia komunalnego Gmina Miasta Łowicza wchodziło 3321 działek, co stanowi łącznie 587,50 ha.

Na zasoby te składają się także grunty leżące poza granicami miasta – tereny miejskiego wypiska śmieci wraz ze strefą ochronną położone we wsi Jastrzębia gm. Łowicz oraz stawy rezerwowe dla Miejskiej Oczyszczalni Ścieków położone we wsi Mysłaków gm. Nieborów. Zasoby poza granicami miasta Łowicza obejmują łącznie 58,04 ha. We władaniu miasta pozostają grunty o powierzchni 87,15 ha oddane w trwały zarząd lub administrację komunalnym jednostkom budżetowym.

Najwięcej zasobów komunalnych znajduje się w dzielnicy Kostka, składa się na to m. in. teren Lasku Miejskiego o pow. 120,4 ha.

TABELA NR 14. OBRÓT GRUNTAMI KOMUNALNYMI W LATACH 2011- 2014

Rok	Powierzchnia gruntów w ha			
	Ogółem stan na 01.01	Przyrost w ciągu roku	Ubytek w ciągu roku	Ogółem stan na 31.12.
2011	599,0	8,0	5,4	601,6
2012	601,6	1,4	13,5	589,5
2013	589,5	6,8	8,8	587,5
2014	587,5	9,4	3,1	593,8

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami Planowania Przestrzennego i Rolnictwa, Urząd Miejski w Łowiczu

TABELA NR 15. STRUKTURA WŁADANIA GRUNTAMI STANOWIĄCYMI WŁASNOŚĆ GMINY MIASTA ŁOWICZA WG OBRĘBÓW GEODEZYJNYCH W 2013R.

Obręb	Użytkowanie wieczyste		Zarząd , użytkowanie i administracja		Zasoby		Drogi		Zielen i tereny wód powierzchniowych		Ogółem
	Liczba działek (szt.)	Powierzchnia (ha)	Liczba działek (szt.)	Powierzchnia (ha)	Liczba działek (szt.)	Powierzchnia (ha)	Liczba działek (szt.)	Powierzchnia (ha)	Liczba działek (szt.)	Powierzchnia (ha)	Liczba działek Powierzchnia (ha)
Bolimowska	290	8,1999	17	10,6563	6	1,5803	131	9,4845	16	1,4737	460
											31,3947
Bratkowice	282	26,8149	48	7,3142	33	2,9094	272	18,3276	49	3,9622	684
											59,3283
Górki	88	4,3021	5	0,4565	50	2,1721	86	9,4055	11	2,9543	240
											19,2905
Korabka	78	10,3422	58	14,2659	156	31,5724	205	28,6229	21	2,9835	518
											87,7869
Kostka	77	8,9876	25	8,5440	75	9,8966	193	27,7961	58	128,4108	428
											183,6351
Łowicka Wieś	34	14,1624	4	0,4010	67	16,0284	192	5,8259	41	7,2211	338
											43,6388
Malszyce	13	4,5879	-	-	44	11,4434	57	10,1256	-	-	114
											26,1569
Śródmięście	151	14,7828	64	12,7743	24	2,8878	252	25,0900	35	13,3531	526
											68,8800
Zielkówka	4	0,2077	2	0,1724	20	5,5874	24	5,9809	5	3,0177	55
											14,9661
Poza granicami Łowicza	-	-	23	32,4300	4	26,3000	-	-	-	-	27
											58,7300
Razem	1017	92,3875	246	87,0146	479	110,3778	1412	140,6590	236	163,3764	3390
											593,8153

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami Planowania Przestrzennego i Rolnictwa , Urzędu Miejskiego w Łowiczu

GOSPODARKA MIENIEM KOMUNALNYM W ZAKRESIE NABYWANIA NIERUCHOMOŚCI

Nakłady poniesione przez Gminę Miasta Łowicza na wykup gruntów w latach 2010-2014:

- 2010 - 950.394,30 zł - 6,4425 ha, zakup od osób fizycznych i prawnych,
- 2011 - 705.558,30 zł - 2,2035 ha, zakup od osób fizycznych i prawnych,
- 2012 - 1.135.074,47 zł - 1,2676 ha, zakup od osób fizycznych i prawnych,
- 2013 - 910.539,25zł - 3,6346 ha, zakup od osób fizycznych i prawnych,
- 2014 - 1.374.757, 79 zł - 2,5422 ha, zakup od osób fizycznych i prawnych.

W skład mienia komunalnego weszły nieruchomości uzyskane od Skarbu Państwa w latach 2010-2014 w drodze darowizny:

1. pod ulicę Kolejową – 1,2477 ha,
2. pod powiększenie kompleksu leśnego – Lasek Miejski – 4,1614 ha,
3. pod budownictwo mieszkaniowe oraz na własne potrzeby lokalowe administracji gminnej, parking ogólnodostępny - 0,3960 ha,
4. pod cel publiczny z przeznaczeniem pod infrastrukturę techniczną stadionu sportowego - 0,2013 ha,
5. nieruchomość przy ul. Warszawskiej - 0,1859 ha.
6. Nieruchomość przeznaczona pod ul. Dworcową – 0,5568 ha.

Zasoby mienia komunalnego zostały powiększone o nieruchomości nabyte w drodze darowizny w 2008 r. od Powiatu Łowickiego, pod powiększenie ujęcia wody – 0,2117 ha i w 2012r. od Gminy Łowicz, pod powiększenie istniejącego wysypiska śmieci – 0,22 ha.

W 2012 r. gminny zasób nieruchomości powiększyła nieruchomość zabudowana o pow. 0,1429 ha nabyta w drodze spadku.

Większość nabywanych nieruchomości wiąże się z koniecznością urządzenia i regulacji ulic miejskich, stworzenia jednolitych kompleksów przeznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe bądź przemysł, usługi rzemiosła, tereny zieleni miejskiej. Wysoki udział zakupu gruntów o charakterze produkcyjno-usługowym w latach 2008-2013 związany jest z nabywaniem terenów pod przyszłe tereny inwestycyjne oraz poszerzenie kompleksu terenów zielonych – Lasku Miejskiego.

**TABELA NR 16. NIERUCHOMOŚCI POZYSKANE DLA GMINY MIASTA ŁOWICZA
W WYNIKU TRANSAKCJI ZAKUPU, ZAMIANY LUB DAROWIZNY
WG SPOSOBU UŻYTKOWANIA (HA)**

Lata	Sposób użytkowania					
	Mieszkalnictwo	Produkcja	Usługi	Ulice i parkingi	Lasy	Ogółem
2008		0,2170		1,5483	-	1,7653
2009	-	4,5021	-	1,5426	-	6,0447
2010	-	0,4266	-	0,3721	5,6176	6,4163
2011	0,3960	0,4953	0,2013	1,3736	4,1614	6,6276
2012	0,2617	-	0,2200	1,0978	-	1,5795
2013	-	1,2730	0,7573	1,4773	-	3,5076
2014	-	1,8710	-	1,7749	-	3,6459
R-m	0,6577	8,7850	1,1786	9,1866	9,7790	29,5869

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami Planowania Przestrzennego i Rolnictwa, Urzędu Miejskiego w Łowiczu

GOSPODARKA MIENIEM KOMUNALNYM ODDANYM W ZARZĄD, UŻYTKOWANIE, UŻYTKOWANIE WIECZYSTE

Własność Gminy Miasta Łowicza stanowią nieruchomości, które przekazane są w trwały zarząd oraz użytkowanie jednostkom podległym gminie i innym instytucjom – stanowi to pow. 87,1454 ha. Grunty pozostające w dyspozycji szkół i przedszkoli wynoszą 11,9958 ha. Grunty stanowiące własność Gminy Miasta Łowicza pozostają również w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych, spółdzielni i innych osób prawnych.

TABELA NR 17. GRUNTY GMINY MIASTA ŁOWICZA ODDANE W UŻYTKOWANIE WIECZYSTE

Grunty Gminy Miasta Łowicza oddane w użytkowanie wieczyste	Stan na 31 grudnia 2011 roku	Stan na 31 grudnia 2012 roku	Stan na 31 grudnia 2013 roku	Stan na 31 grudnia 2014 roku
Ogółem	96,3186 ha	95,9152 ha	92,6917 ha	92,3875 ha
Osobom fizycznym	22,4743 ha	21,9950 ha	19,4881 ha	19,2884 ha
Spółdzielniom i innym osobom prawnym	73,8443 ha	73,9202 ha	73,2036 ha	73,0991 ha

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami Planowania Przestrzennego i Rolnictwa, Urząd Miejski w Łowiczu

DZIERŻAWY

Grunty miasta przeznaczone pod handel lub usługi obejmujące obszar Targowiska Miejskiego lub stanowiące fragmenty pasów drogowych oddawane są również w dzierżawy czasowe. Przedmiotem dzierżawy są także grunty wykorzystywane na cele rekreacyjne, rolnicze, działki uzupełniające do działek siedliskowych i zajęte pod kioskami handlowymi. Ogółem ok. 44,30 hektarów gruntów miejskich oddanych jest w dzierżawę m.in. pod kioski, pawilony, tereny rolne, składowe, itp.

GOSPODARKA MIENIEM KOMUNALNYM W ZAKRESIE ZBYWANIA NIERUCHOMOŚCI.

Nieruchomości gminne mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i darowizny; mogą być oddawane w użytkowanie wieczyste, obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi (hipoteka, służebności, użytkowanie). Mogą stać się także przedmiotem najmu, dzierżawy i użyczenia; mogą stanowić aport do spółki, mogą też być oddawane w trwałe zarząd.

W latach 2010-2014 suma wpływów ze sprzedaży mienia komunalnego wynosiła ponad 10 554 tys. zł, co stanowiło istotne źródło zasilania budżetu miasta.

Dla poszczególnych lat wpływy te przedstawiały się następująco:

2010 - 2 524 tys. zł

2011 - 1 264 tys. zł

2012 - 5 251 tys. zł

2013 - 725 tys. zł

2014 - 1 875 tys. zł

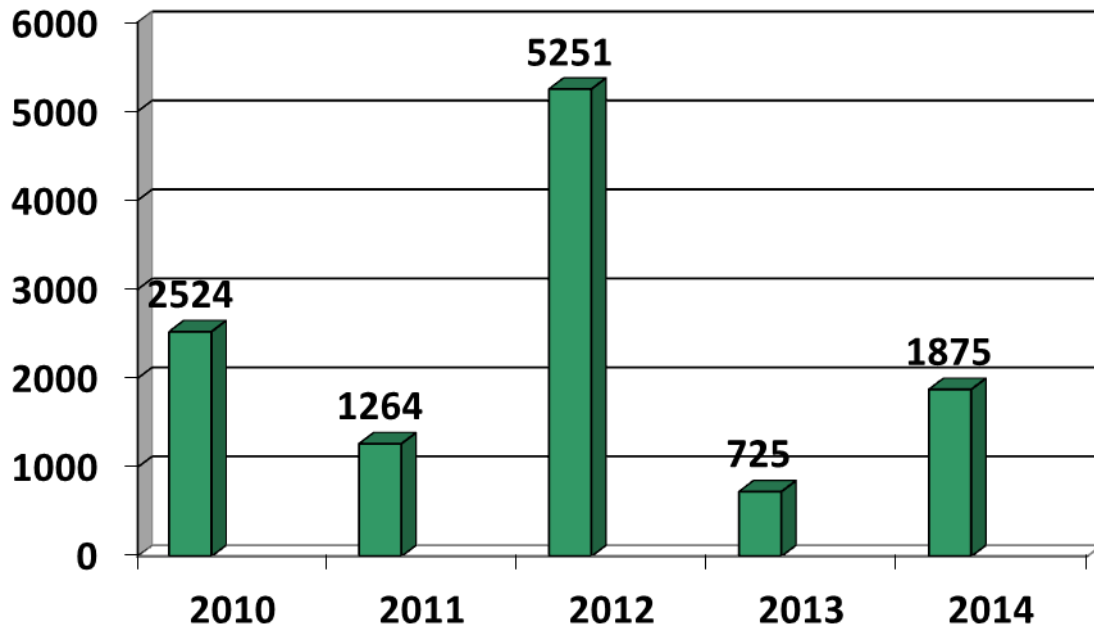
Sprzedaż mienia komunalnego obejmowała sprzedaż nieruchomości zabudowanych, niezabudowanych oraz lokali mieszkalnych:

TABELA NR 18. SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI W LATACH 2010 - 2014

	Sprzedaż nieruchomości zabudowanych		Sprzedaż Nieruchomości niezabudowanych		Sprzedaż lokali Komunalnych		Ogółem
	Wartość (w zł)	Ilość	Wartość (w zł)	Ilość	Wartość (w zł)	Ilość	Wartość (w zł)
2010	743 322	2	1 780 555	33	-	-	2 523 877
2011	84 840	1	1 011 076	24	168 000	1	1 263 916
2012	-	-	5 250 557	41	-	-	5 250 557
2013	378 455	2	346 304	8	-	-	724
2014	1 314 907	3	560 368	3	-	-	1 875 272

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami Planowania Przestrzennego i Rolnictwa, Urząd Miejski w Łowiczu

Wykres Nr 13. Wpływy (w tys. zł) ze sprzedaży mienia komunalnego w latach 2010 – 2014 w Łowiczu

Źródło: Wydział Gospodarki Gruntami Planowania Przestrzennego i Rolnictwa, Urząd Miejski w Łowiczu

Obecnie w mieście Łowiczu od 2006 roku nie sprzedaje się lokali komunalnych z bonifikatą dla najemców.

ZASOBY MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe miasta obejmują wszystkie budynki mieszkalne na terenie miasta, niezależnie od stosunku własności.

W Łowiczu występują następujące formy własności budynków mieszkalnych:

1. własność gminy (komunalne),
2. spółdzielcze,
3. osób fizycznych (indywidualne typu jednorodzinne i prywatne czynszowe),
4. zakładów pracy,
5. budynki wspólnot mieszkaniowych.

**TABELA NR 19. LICZBA MIESZKAŃ I ICH POWIERZCHNIA W M² WG FORM WŁASNOŚCI
W LATACH 2007 - 2014**

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Dynamika %	z tego:						
				Publiczne			Prywatne			
				Zarząd komunalny	w tym:		Zakładowe	Spółdzielcze	Osób fizycznych	w budynkach wspólnot mieszk.
					W budynk. Wspólnot mieszk.					
2007	mieszkania	11941		1028	336	177	4891	5215	630	
	powierz.	769258		41780	11284	9127	237961	452670	27720	
2008	mieszkania	11917	99,7	1043	255	86	4891	5267	630	
	powierz.	772141	98,9	41780	10597	4374	237961	460306	27720	
2009	mieszkania	12111	101,6	1028	255	81	4891	5287	824	
	powierz.	785112	103,0	41271	10597	4058	237961	463498	38324	
2010	mieszkania	12186	100,6	1063	255	69	4891	5303	860	
	powierz.	790016	100,6	42627	10597	3425	237961	466297	39706	
2011	mieszkania	12215	100,2	1062	255	64	4891	5335	863	
	powierz.	794411	100,5	42670	10597	3144	237961	470785	39851	
2012	mieszkania	12245	100,2	1051	255	64	4891	5363	876	
	powierz.	798920	100,6	42487	10597	3144	237961	474632	40696	
2013	mieszkania	-	-	1063	255	-	-	-	-	
	powierz.	-	-	42537	10597	-	-	-	-	
2014	mieszkania	-	-	1028	255	-	-	-	-	
	powierz.	-	-	41341	10597	-	-	-	-	

Źródło: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej.

**TABELA NR 20. STRUKTURA ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH WG FORM WŁASNOŚCI
W LATACH 2007-2012 W ŁOWICZU (W %)**

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Komunalne	8,7	8,8	8,5	8,7	8,7	8,6
Spółdzielcze	40,9	41,0	40,3	40,1	40,0	39,9
Osób fizycznych	43,7	44,2	43,7	43,5	43,7	43,8
Zakładowe	1,4	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5
Wspólnot mieszkaniowych	5,3	5,3	6,9	7,1	7,1	7,2

Źródło: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej.

TYABELA NR 21. ZASOBY MIESZKANIOWE MIASTA ŁOWICZA NA TLE KRAJU

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1. Polska (miasta)						
- mieszkania w tys.				9041		
- pow. użytkowa mieszkań w tys. m ²	8738	8846	8959	56673		
- przeciętna liczba mieszkań na 1000 osób	541130	550484	559628	391		
- przeciętna pow. użytkowa w m ² na 1 osobę	376	381	386	24,2	*)	*)
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań	23,2	23,6	24,0	62,7		
	61,9	62,2	62,5			
2. Łowicz						
mieszkania w tys.						
- pow. użytkowa mieszkań w tys. m ²	11,9	11,9	12,1	12,1	12,2	12,2
- przeciętna liczba mieszkań na 1000 osób	769,2	772,1	785,1	790,5	794,4	798,9
- przeciętna pow. użytkowa w m ² na 1 osobę	393	395	404	406	412	415
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań	25,4	25,6	26,2	26,5	26,8	27,2
	64,4	64,8	64,8	64,8	65,0	65,2

*) brak danych

Źródła: Bank Danych Lokalnych Urzędu Statystycznego

**TABELA NR 22. STRUKTURA WYPOSAŻENIA MIESZKAŃ WG FORM WŁASNOŚCI
W LATACH 2007 - 2012**

Wyszczególnienie	Rok	% mieszkań wyposażonych w:			
		wodociąg	ustęp spłukiwany	Łazienkę	C.o.
Komunalne	2007	98,32	98,44	75,29	49,71
	2008	98,43	97,60	75,17	49,19
	2009	98,96	98,44	75,39	50,00
	2010	97,49	95,39	74,88	48,35
	2011	100,00	96,80	76,27	60,55
	2012	100,00	100,00	76,88	61,18
Wspólnot mieszkaniowych	2007	100,00	100,00	100,00	100,00
	2008	100,00	100,00	100,00	100,00
	2009	100,00	100,00	100,00	100,00
	2010	100,00	100,00	100,00	100,00
	2011	100,00	100,00	100,00	100,00
	2012	100,00	100,00	100,00	100,00

Spółdzielni	2007	100,00	100,00	100,00	100,00
	2008	100,00	100,00	100,00	100,00
	2009	100,00	100,00	100,00	100,00
	2010	100,00	100,00	100,00	100,00
	2011	100,00	100,00	100,00	100,00
	2012	100,00	100,00	100,00	100,00
Zakładowe	2007	100,00	100,00	98,00	78,00
	2008	100,00	100,00	98,00	43,00
	2009	100,00	100,00	98,00	43,00
	2010	100,00	100,00	98,00	43,00
	2011	100,00	100,00	98,00	43,00
	2012	100,00	100,00	98,00	43,00

Źródła: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu, spółdzielnie, zakłady pracy Miasta Łowicza

BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

**TABELA NR 23. DYNAMIKA WYDAWANYCH POZWOLEŃ I BUDOWANYCH BUDYNKÓW
W LATACH 2007- 2014**

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba wydanych pozwoleń na budowę:	14	28	22	34	22	19	20	12
w tym								10
- budynków jednorodzinnych	14	28	19	34	22	18	18	
- budynków wielorodzinnych	-	-	3	-	-	1	2	2
Budynki oddane do użytku ogółem :	52	52	21	19	32	29		18
w tym								
- jednorodzinne	52	52	20	16	32	28		17
- wielorodzinne	-	-	1	3	-	1		1

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łowiczu, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Łowiczu

Zasoby mieszkaniowe wielorodzinne dopuszczone do użytkowania to:

1. W 2009 roku:
 - budynek przy ul. Piekarskiej 4 (78 mieszkań),
2. w 2010 roku:
 - budynek komunalny przy ul. płk. Krudowskiego 10 (52 mieszkania),
 - 2 budynki prywatne przy ul. Grunwaldzkiej (łącznie 32 mieszkania).
3. w 2012 roku:
 - budynek przy ul. Grunwaldzkiej (12 mieszkań).
4. w 2013 roku:
 - budynek prywatny przy ul. Nowej 8(25 mieszkań)
5. w 2014 roku:
 - budynek prywatny przy ul. Akademickiej 6 (23 mieszkania).

POLITYKA CZYNSZOWA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ

*TABELA NR 24. KOSZTY UTRZYMANIA 1 M² ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH GMINY
MIASTA ŁOWICZA (W ZŁ NA 1 M²)*

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem koszty:	4,18	4,48	4,45	4,81	5,30	5,08	5,47	5,41
w tym								
- remonty	1,85	1,90	1,88	2,03	2,49	2,06	2,00	2,48
- koszty eksploatacji	2,33	2,58	2,57	2,78	2,81	3,02	3,47	2,93

Źródła: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej

TABELA NR 25. DODATKI MIESZKANIOWE W LATACH 2007 - 2014 W ŁOWICZU

Rok	Kwota wypłacona dodatków mieszkaniowych (zł)	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	średnia kwota wypłaconego dodatku (zł)	Udział gospodarstw domowych otrzym. dodatki mieszk. w ogólnej liczbie mieszkańców (%)
2007	1 077 72,00	7794	138,28	6
2008	908 373,84	6364	142,74	5
2009	895 951,34	5649	158,60	5
2010	941 661,94	5529	170,31	5
2011	942 583,41	5511	171,04	5
2012	1 039 855,14	5664	183,59	5
2013	1 197 967,33	6166	194,48	5
2014	1 185 719,06	6264	189,29	5

Źródło: Wydział Spraw Lokalowych i Działalności Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Łowiczu

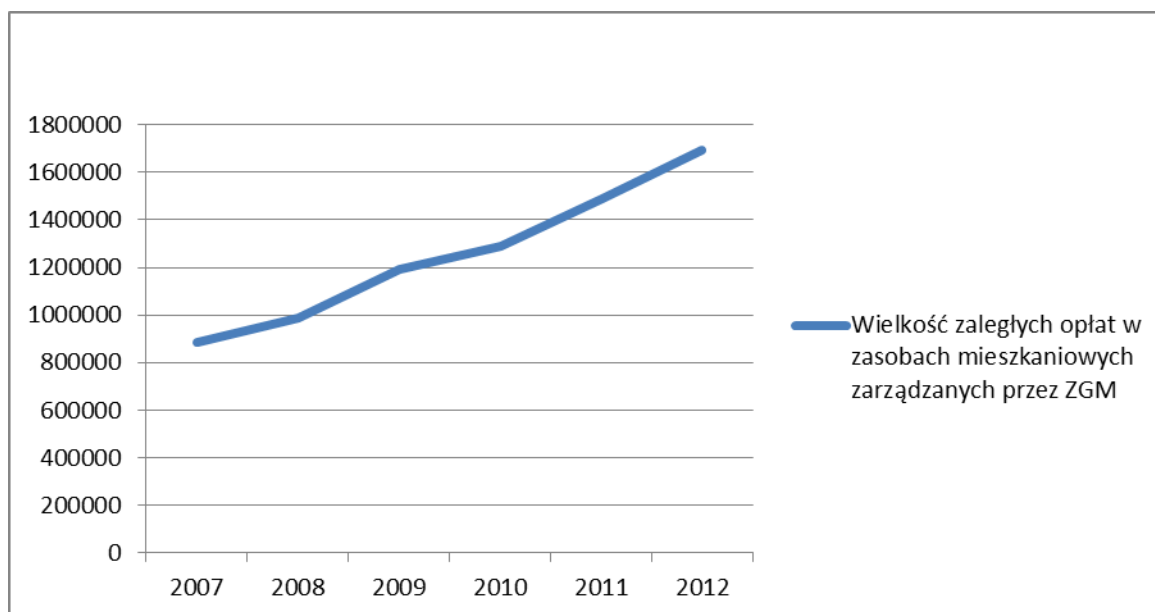
NAJEMCY Z ZALEGŁOŚCIAMI W OPŁATACH

TABELA NR 26. WIELKOŚĆ ZALEGŁYCH OPŁAT W ZASOBACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ ZAKŁAD GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ W ŁOWICZU (W ZŁ)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wartość zaległości ogółem	882 772	986 189	1 194 079	1 289 236	1 487 595	1 690 755	1 824 580	1 685 864
Liczba zalegających z opłatami	702	677	714	631	704	673	764	737
Średnia wartość zaległości na 1 płatnika	1258	1457	1672	2043	2113	2512	2388	2287

Źródła: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu

Wykres Nr 14. Wielkość zaległych opłat w zasobach mieszkaniowych zarządzanych przez ZGM

Źródła: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu

TABELA NR 27. WYDATKI Z BUDŻETU MIASTA NA MIESZKALNICTWO (W ZŁ.)

Wyszczególnienie	Na remonty budynków mieszkalnych	Na budownictwo mieszkaniowe	Na infrastrukturę związaną z budownictwem mieszkaniowym	Dynamika(%)		
				Remonty budynków mieszkalnych	Budownictwo mieszkaniowe	Infrastruktura związana z budownictwem mieszkaniowym
2007	928 605	-	1 141 467			
2008	954 782	-	1 639 676	102,8		143,6
2009	937 822	1 500 000	2 934 949	98,2		178,9
2010	1 002 921	2 683 359	2 016 927	106,9	178,8	68,7
2011	1 293 887	-	669 670	129,0		33,2
2012	1 078 934	-	499 189	83,3		74,5
2013	1 031 239			95,6		
2014	1 230 314			119,3		

Źródła: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu, Wydział Inwestycji i Remontów Urzędu Miejskiego w Łowiczu

WNIOSKI I UWAGI

Analizy stanu zasobów, wysokości kosztów i wpływów oraz ogólna ocena poziomu gospodarki zasobami mieszkaniowymi pozwalają na sformułowanie następujących ogólnych wniosków:

- 1. Zasoby mieszkaniowe Łowicza są większe niż średnia krajowa;*
- 2. Wzrósł stopień wyposażenia mieszkań komunalnych w instalacje, a w szczególności w kanalizację (100%) i CO (61,18%);*
- 3. Odnotowano małą efektywność polityki czynszowej;*
- 4. Widoczny jest wyraźny regres rozmiarów budownictwa mieszkaniowego.*

Zmiana tego stanu wymaga podejmowania działań w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych poprzez:

- tworzenie warunków dla budownictwa mieszkaniowego m.in. przez uzbrajanie terenów i ich udostępnianie inwestorom,*
 - wspieranie realizacji inwestycji mieszkaniowych planowanych i prowadzonych na terenie gminy m.in. przez dofinansowanie budownictwa ze źródeł publicznych (centralnych i terenowych).*
- 5. Dużym zagrożeniem dla utrzymania zasobów mieszkaniowych w odpowiednim stanie technicznych są zaległości czynszowe. Należy więc zintensyfikować działania zmierzające do obniżenia poziomu zadłużenia m.in. przez zawieranie porozumień na spłatę zaległości w systemie ratalnym, postępowanie upominawcze, sądowe i komornicze.*

Miasto Łowicz w swych granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 2342 ha jest to 12 pod względem wielkości miasto w województwie łódzkim. Od 2007 roku 51,4% terenów Łowicza użytkowanych jest rolniczo. Pozostała struktura użytkowania gruntów Łowicza przedstawia się następująco: 21,8% to grunty mieszkaniowe, 0,3% grunty produkcyjne. Dominująca część powierzchni miasta - 55,59% pozostaje we władaniu osób prywatnych, a 27,03% stanowią zasoby komunalne. Zasoby Skarbu Państwa stanowią 11,91%.

Z analizy gospodarki zasobami komunalnymi wynika, że wielkość mienia komunalnego rośnie. Gospodarując gruntami stanowiącymi 27,03% ogólnej powierzchni miasta Łowicza, gmina miasta Łowicza w latach 2010-2012 uzyskała ze sprzedaży mienia komunalnego kwotę 9,038,350zł. Natomiast dla zasobu gminy nabyto grunty o powierzchni 22,4334 ha.

V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Dostępność komunikacyjna i transportowa jest jednym z kluczowych elementów wpływających na rozwój danego regionu, stanowiącym o jego potencjale ekonomicznym regionu.

Układ komunikacyjny miasta Łowicza tworzą sieć drogową, linie kolejowe i pasażerska komunikacja samochodowa. Podstawą powiązania miejscowości na terenie gminy jest komunikacja drogową i autobusową, a gminy z otoczeniem nie tylko komunikacją drogową, autobusową, lecz także kolejową.

Sieć drogową na terenie miasta tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Miasto przecinają drogi krajowe nr 92 Warszawa- Poznań , nr 14 Łowicz - Łódź i nr 70 (o łącznej długości 13,187 km) wykonane z nawierzchni bitumicznej w dobrym stanie technicznym, z utwardzonymi poboczami (na długości 10 076 m) wraz z odwodnieniem w postaci rowów melioracyjnych. Przez Łowicz wiodą dwie drogi wojewódzkie, które mają charakter dojazdowy – odcinki dróg: nr 584 (Sanniki – Łowicz) i nr 703 (Poddębice– Łęczyca–Łowicz), o łącznej długości 1,921 km. Przez teren miasta przebiegają drogi powiatowe, o łącznej długości 7,9 km, które znajdują się w dobrym stanie technicznym. Dodatkowo na terenie miasta Łowicza zlokalizowane są drogi gminne o łącznej długości 94 km (stan na koniec 2013 r.) z czego 74,1 km to drogi utwardzone, a 19,9 km to drogi nieutwardzone.

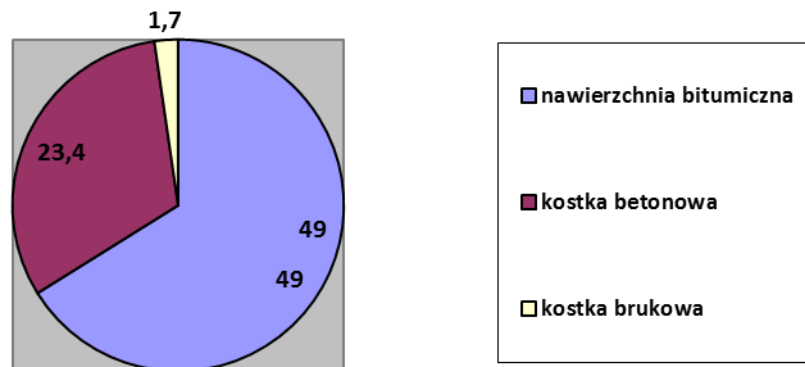
Ponadto do węzła komunikacyjnego autostrady A-2 (Berlin - Moskwa) jest od miasta tylko 10km, a do węzła komunikacyjnego autostrady A-1 (północ - południe) około 30 km.

Do najbliższego lotniska międzynarodowego Warszawa -Okęcie jest tylko 80km, czyli 1,5 h na dojazd samochodem, a do lotniska krajowego Łódź- Lublinek 50km, czyli 50 minut na dojazd samochodem.

Przez Łowicz przebiegają ważne w układzie krajowym i europejskim linie kolejowe: magistrała kolejowa Paryż-Berlin-Warszawa-Moskwa o podwyższonych parametrach prędkościowych do 160 km/h oraz linia kolejowa Łowicz-Skierniewice-Łuków o szczególnym znaczeniu w przewozach towarowych, również bardzo ważna w układzie kolejowym o znaczeniu krajowym.

Na podstawie danych z 2013 r. wynika, że na terenie miasta najwięcej jest dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej (49 km), następnie kostka betonowa (23,4 km) i kostka brukowa (1.7 km). Szczegółowe zestawienie dróg gminnych pod względem rodzaju nawierzchni obrazuje poniższy wykres.

Wykres Nr 15. Zestawienie dróg gminnych (w km) pod względem rodzaju nawierzchni

Źródło danych: opracowanie własne.

TABELA NR 28. ZESTAWIENIE DRÓG GMINNYCH W ŁOWICZU W LATACH 2005-2013

Lata	Ogółem	Drogi o nawierzchni utwardzonej	Drogi o nawierzchni gruntowej
2005	87,1 km	62,7 km	24,4 km
2006	87,1 km	64,8 km	22,3 km
2007	87,1 km	66,8 km	20,3 km
2008	87,1 km	69,0 km	18,1 km
2009	90,3 km	71,4 km	18,9 km
2010	90,3 km	72,0 km	18,3 km
2011	90,4 km	72,9 km	17,5 km
2013	94 km	74,1 km	19,9 km

Źródło: Wydział Spraw Komunalnych i Reagowania Kryzysowego, Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

**TABELA NR 29. ŁĄCZNA DŁUGOŚĆ WYKONANYCH I WYREMONTOWANYCH DRÓG
W LATACH 1999 - 2013.**

Rok	Efekty rzeczowe w /mb/	Nakłady w /zł/
1999	4.152,5	2.407.900
2000	1.112,1	273.600
2001	2.862,0	1.024.810
2002	5.361,6	2.315.417
2003	2.694,0	1.444.953
2004	3.910,0	2.723.930
2005	3.600,0	3.568.650
2006	3.120,0	1.635.000
2007	9.670,0	8.889.560
2008	3.180,0	2.860.680
2009	4.440,0	8.210.500
2010	4.400,0	3.352.300
2011	2.740,0	5.533.800
2012	4.941,0	7.767.773
2013	2.279,0	4.437.412
Razem	58,464,6	49.455.267

Źródło danych: Wydział Spraw Komunalnych i Reagowania Kryzysowego, Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

W kwestii dróg powiatowych, władze miasta współdziałają z władzami powiatu łowickiego, w zakresie utrzymania dróg powiatowych przebiegających przez Łowicz. I tak, na mocy zawieranych rocznych porozumień z powiatem łowickim w latach 2000–2005 i 2008–2012 odpowiednio wydatkowano środki finansowe w wysokości:

1. 2000 r. – 130 tys. zł w tym modernizacja 0,3 km dróg powiatowych za kwotę 94,3 tys. zł,
2. 2001 r. – 390 tys. zł w tym modernizacja 1,11 km dróg powiatowych za kwotę 297,7 tys. zł,
3. 2002 r. – 120 tys. zł w tym na modernizację 0,38 km dróg powiatowych za kwotę 90 tys. zł,
4. 2003 r. – 150 tys. zł w tym modernizacja ok. 0,1 km jezdni i 0,73 km chodników dróg powiatowych za kwotę 100 tys. zł,
5. 2004 r. – 128 tys. zł w tym modernizacja ok. 762 m² chodników i zjazdów na drogach powiatowych za kwotę 70 tys. zł,
6. 2005 r. – 53,236 tys. zł na remont i konserwację sygnalizacji świetlnej oraz bieżące letnie i zimowe utrzymanie dróg powiatowych,

7. 2008 r. – 100 tys. zł w tym 70 tys. zł na remont i konserwację sygnalizacji świetlnej oraz bieżące letnie i zimowe utrzymanie dróg powiatowych oraz 30 tys. zł na remont chodnika po stronie wschodniej ul. Armii Krajowej - na odcinku od ul. Matejki do ul. Lokalnej (droga powiatowa nr 2713 E), wymianę krawężnika po stronie zachodniej ul. Chelmońskiego (droga powiatowa nr 2707 E) – na odcinku 100 m w kierunku północnym od wjazdu na parking przy skrzyżowaniu z ul. Armii Krajowej, oraz wymianę istniejącego znaku F – 5 zlokalizowanego przy skrzyżowaniu ul. 1 Maja (droga powiatowa nr 2752 E) i ul. Tkaczew, na znak o wymiarach 1100 x 1500 mm wraz montażem nowej konstrukcji wsporczej,
 8. 2009 r. – 81 tys. zł w tym 70 tys. zł na remont i konserwację sygnalizacji świetlnej oraz bieżące letnie i zimowe utrzymanie dróg powiatowych oraz 11 tys. zł na uzupełnienie oznakowania pionowego i poziomego ul. Armii Krajowej,
 9. 2010 r. – 100 tys. zł w tym 70 tys. zł na remont i konserwację sygnalizacji świetlnej i bieżące letnie i zimowe utrzymanie dróg powiatowych oraz 30 tys. zł na wykonanie remontu ciągu pieszego zlokalizowanego przy drodze nr 2752E (ul. 1 - go Maja) w granicach administracyjnych miasta Łowicza,
 10. 2011 r. – 70 tys. zł na remont i konserwację sygnalizacji świetlnej oraz bieżące letnie i zimowe utrzymanie dróg powiatowych,
- W roku 2012 i 2013 nie podpisano porozumienia z powiatem łowickim w zakresie bieżącego utrzymania dróg powiatowych.

Na terenie miasta Łowicza zlokalizowanych jest 12 mostów, w tym:

1. na drogach krajowych – 3 szt.,
2. na drogach wojewódzkich – 1 szt.,
3. na drogach powiatowych – 2 szt.,
4. na drogach gminnych – 6 szt.

W najbliższym czasie przewiduje się remont następujących mostów na drogach gminnych:

1. na rzece Bzurze – w ciągu ul. Mostowej,
2. na rzece Uchance – w ciągu ul. Łęczyckiej.

W roku 2003 wykonano opinię techniczną remontu - przebudowy mostu na rzece Bzurze w ciągu ul. Mostowej. Przewiduje ona konieczność ograniczenia tonażu pojazdów korzystających z mostu do 15 t.

W roku 2004 rozpoczęto remont mostu na drodze krajowej nr 70 w kierunku na Skierniewice (ul. Warszawska), który zakończył się w 2005 r.

Ponadto w 2004 r. wykonano renowację powłoki malarskiej mostu na rzece Bzurze w ciągu ul. Mostowej.

W 2005 r. nie były prowadzone żadne prace przy remoncie mostów.

W roku 2008 wykonano przeglądy szczegółowe wszystkich obiektów mostowych leżących w ciągach dróg gminnych t.j.:

1. most (nr JNI 01011306) na cieku Kostka – w ciągu ul. Powstańców 1863 r. (droga gminna nr 105569E) – konstrukcja żelbetowa - długość 6,6 m., szerokość 13,0 m;
2. most (nr JNI 01011310) na cieku Kostka – w ciągu ul. Kaliskiej (droga gminna nr 105505E) – konstrukcja żelbetowa - długość 6,5 m., szerokość 12,7 m;
3. most (nr JNI 01011305) na cieku Kostka – w ciągu ul. Radzieckiej (droga gminna nr 105574E) – konstrukcja żelbetowa - długość 9,4 m., szerokość 8,80 m;
4. most (nr JNI 01011309) na cieku Kostka – w ciągu ul. Katarzynów (droga gminna nr 105512E) – konstrukcja żelbetowa - długość 3,2 m., szerokość 13,4 m;
5. most (nr JNI 01011308) na rzece Uchance – w ciągu ul. Łęczyckiej (droga gminna nr 105529E) – konstrukcja żelbetowa - długość 12,60 m., szerokość 11,00 m;
6. most (nr JNI 01011307) na rzece Bzurze – w ciągu ul. Mostowej (droga gminna nr 105542E) – konstrukcja stalowa - długość 82,10 m., szerokość 10,50 m.

W 2010 r. na obiekcie mostowym na rzece Bzurze wykonano naprawę nawierzchni chodników z masy asfaltowej oraz naprawę barier na moście na rzece Uchanka.

W latach 2008–2013 nie były prowadzone żadne prace przy remoncie pozostałych mostów.

Największymi parkingami na terenie miasta Łowicza są parkingi przy placu Nowy Rynek i plac Stary Rynek (przed i za ratuszem), a także tereny osiedli mieszkaniowych. W Łowiczu nie ma parkingów strzeżonych. Poważne kłopoty ze zwiększeniem miejsc parkingowych związane są ze sferą ochrony konserwatorskiej, w skład której wchodzi centrum miasta. Należy stwierdzić, że w związku ze stale rosnącą ilością samochodów, jednymi z głównych priorytetów w zakresie infrastruktury technicznej są wskazanie i budowa nowych miejsc parkingowych oraz modernizacja starych.

Tabela nr 30. Stan miejsc parkingowych na koniec 2013 r. na terenie miasta

L. p.	Lokalizacja	Ilość miejsc	Przeznaczenie
1.	Stary Rynek (przed Ratuszem)	99	Samoch. osob.
2.	Stary Rynek (za Ratuszem)	89	Samoch. osob. ciężarowe do 16 t i autobusy.
3.	Nowy Rynek	67	Samoch. osob.
4.	Browarna	28	Samoch. osob.
5.	Kurkowa / Konopackiego	24	Samoch. osob.
6.	Sikorskiego / Broniewskiego/Kurkowa	26	Samoch. osob.
7.	Powstańców / Ułańska	12	Samoch. osob.
8.	Broniewskiego / Sikorskiego	30	Samoch. osob.
9.	Jana Pawła II / Powstańców	10	Samoch. osob. ciężar do 16 t i autobusy.
10.	Przyrynek / Bonifraterska	24	Samoch. osob.
11.	Sikorskiego / Powstańców	105	Samoch. osob.
12.	Sikorskiego – Targowisko Miejskie.	40	Samoch. osob.
13.	Tkaczew /3 Maja	18	Samoch. osob. ciężar do 16 t i autobusy.
14.	Starzyńskiego – sklep	25	Samoch. osob.
15.	Sikorskiego / Starzyńskiego – przy bl. nr 1	30	Samoch. osob.
16.	Starzyńskiego naprzeciwko boiska K.S. Pelikan	174	Samoch. osob.
17.	Armii Krajowej /Chelmońskiego	19	Samoch. osob. ciężar do 16 t i autobusy.
18.	Jana Pawła II / Tuszewska	60	Samoch. osob. ciężar do 16 t i autobusy.
19.	Topolowa/hala nr 2	50	Samoch. osob.
20.	Mickiewicza – zatoka w rejonie cmentarza	20	Samoch. osob.
21.	Kaliska	161	Samoch. osob.
22.	Poznańska 26/30	30	Samoch. ciężarowe.
23.	Malszyce 9	20	Samoch. ciężarowe.
24.	Poznańska 51	45	Samoch. ciężarowe.
25.	Tuszewska/Jana Pawła II	21	Samoch. osob.
26.	Starorzecze/Floriana	172	Samoch. osob.
27.	Sikorskiego/Targowisko miejskie/	40	Samoch. osob.
28.	Nowy Rynek	39	Samoch. osob.
29.	Katarzynów	68	Samoch. osob.
	Łącznie	1556	

Źródło danych: Wydział Spraw Komunalnych i Reagowania Kryzysowego, Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

Jak wynika z powyższego zestawienia łącznie dla samochodów osobowych jest 1265 miejsc parkingowych, dla samochodów osobowych z ciężarem do 16t i autobusów jest 196 miejsc parkingowych, zaś tylko dla samochodów ciężarowych jest 95 miejsc parkingowych.

Mając na uwadze narastający deficyt miejsc parkingowych i konieczność zwiększenia rotacji pojazdów w 2013 r. na drogach publicznych przebiegających ulicami: Plac Stary Rynek, Zduńska, Nowy Rynek (dr. gm.105548E), ustanowiono Strefę Płatnego Parkowania. Na terenie Strefy znajduje się łącznie ok. 330 miejsc postojowych.

Przez Łowicz przebiega linia kolejowa PKP z dwoma stacjami kolejowymi: Łowicz Główny i Łowicz Przedmieście. Ze stacji Łowicz Główny, za pośrednictwem pociągów osobowych i pospiesznych wykonywane są połączenia krajowe z 21 miastami (m. in. Białystok, Bydgoszcz, Kołobrzeg, Lublin, Poznań, Warszawa, Zielona Góra i inne).

W latach 2005–2013 nie odnotowano żadnych zmian w infrastrukturze kolejowej. Istotnym osiągnięciem w strefie komunikacji kolejowej są rozpoczęte w 2012 r. działania (o których mówiło się od dawna) w zakresie wybudowania wiaduktu kolejowego w ciągu drogi gminnej ul. 3-go Maja. Miałyby to być wspólna inwestycja władz miasta Łowicza i PKP. W chwili obecnej trwają prace, przy udziale przedstawicieli kolei, nad sporządzeniem projektu wiaduktu wraz drogami dojazdowymi. Niniejsze przedsięwzięcie znacznie zmieniłoby układ miasta w tym rejonie, a jednocześnie przyczyniłoby się do płynności ruchu samochodowego.

Mosty kolejowe na terenie miasta, w przeciwieństwie do mostów na drogach krajowych, znajdują się w dobrym stanie technicznym. Jednak w przypadku mostu przy ul. Arkadyjskiej należy stwierdzić, że niewielka odległość pomiędzy przęsłami powoduje znaczne utrudnienia w ruchu drogowym w kierunku Skierniewic (ruch wahadłowy). Most kolejowy na rzece Bzurze został zmodernizowany w 1998r. Obecnie spełnia wszystkie normy techniczne.

Usługi z zakresu transportu zbiorowego w Łowiczu realizuje Miejski Zakład Komunikacji w Łowiczu (MZK). Obsługuje on cztery linie (nr 1, 2, 3 i 5) o łącznej długości 80 km dziewięcioma autobusami. Tabor samochodowy MZK jest sukcesywnie wymieniany na nowe modele autobusów do komunikacji miejskiej, odpowiadające wymogom europejskim, nowym technologiom i ochronie środowiska. W 2008 r. zakupiony został jeden fabrycznie nowy autobus do komunikacji miejskiej, marki Jelcz typ M101I4. W 2010 r. zakupiono 6 szt. fabrycznie nowych autobusów do komunikacji miejskiej, firmy SOLARIS model Urbino 10.

Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił dynamiczny rozwój motoryzacji w Łowiczu (analogicznie zjawisko występuje w całej Polsce). Tak szybki rozwój motoryzacji osobowej w Łowiczu niewątpliwie wpłynął na spadek liczby pasażerów korzystających z miejskiej komunikacji autobusowej. Mieszkańcy powiatu łowickiego wyróżniają się wysokim wskaźnikiem motoryzacji wyrażonym liczbą samochodów przypadających na 1000 mieszkańców. Wynosi on 539(systematycznie wzrasta) i tym samym jest wyższy od wskaźnika ogólnopolskiego – 503,7 i wskaźnika województwa łódzkiego – 507,7 (dane GUS za 2014 rok).

WNIOSKI I UWAGI

1. Sieć drogową na terenie miasta Łowicza tworzą zarówno drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.
2. Miasto przecinają: drogi krajowe nr 92, nr 14 i nr 70 (o łącznej długości 13,187 km) wykonane z nawierzchni bitumicznej, w dobrym stanie technicznym, z utwardzonymi poboczami (na długości 10 076 m) wraz z odwodnieniem w postaci rowów melioracyjnych, bądź z odwodnieniem w postaci kanalizacji deszczowej.
3. Łączna długość dróg gminnych wynosi 90,4 km (stan na koniec 2011 r.) z czego 72,9 km to drogi utwardzone, a 17,5 km to drogi nieutwardzone.
4. Ogólnie należy stwierdzić, że w związku ze stale rosnącą ilością samochodów jednym z priorytetów w zakresie infrastruktury technicznej jest budowa nowych miejsc parkingowych oraz modernizacja starych.

VI. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

SYSTEM EDUKACJI

Art. 104 ust. 1 i 2 Ustawy o systemie oświaty z 7 września 1991 r. stanowi:

„Prowadzenie szkół podstawowych, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych (w tym szkół przy zakładach karnych oraz zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich) i artystycznych, przechodzi do obowiązkowych zadań własnych gmin z dniem 1 stycznia 1994 r.”

Gmina, na mocy zacytowanego wyżej przepisu, stała się organem prowadzącym szkoły podstawowe i gimnazja. Jako jednostka samorządu terytorialnego, gmina może zakładać i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne.

Szkołą publiczną jest szkoła, która zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie ramowych planów nauczania, przeprowadza rekrutację uczniów w oparciu o zasady powszechnej dostępności, zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone prawem. Ponadto szkoła lub placówka publiczna realizuje programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkół zawodowych - również podstawę programową kształcenia w zawodach oraz ramowy plan nauczania. Realizuje ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów. Szkoła publiczna umożliwia uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych.

Szkoła niepubliczna – może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej po spełnieniu warunków określonych w art. 7 ust. 3 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

W nowym systemie edukacji szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na:

1. Sześćcioletnie szkoły podstawowe,
2. Trzyletnie gimnazja,
3. Trzyletnie licea ogólnokształcące,
4. Dwuletnie lub trzyletnie licea ogólnokształcące dla dorosłych,
5. Czteroletnie technika,
6. Trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe,
7. Szkoły policealne dla młodzieży i dla dorosłych.

STRUKTURA SYSTEMU OŚWIATY NA TERENIE MIASTA PO REFORMIEUSTROJU SZKOLNEGO

TABELA NR 31. LICZBA PLACÓWEK OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH W ŁOWICZU

Rodzaj placówki	Liczba placówek	Publiczne	Publiczne, (dla których organem prowadzącym nie jest jednostka samorządu terytorialnego)	Niepubliczne
Punkt przedszkolny	-	-	-	-
Przedszkola	10	7	-	3
Szkoły podstawowe	6	5	1	-
Gimnazja	5	4	1	-
Ogółem	21	16	2	3

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

W strukturze systemu oświaty w Łowiczu działa 7 przedszkoli publicznych, 6 publicznych szkół podstawowych (dla 5 organem prowadzącym jest Gmina Miasto Łowicz, dla 1 - Zakon Ojców Pijarów), 5 publicznych gimnazjów (4 - prowadzone przez Gminę Miasto Łowicz, 1 – przez Zakon Ojców Pijarów).

W dniu 19 sierpnia 2009 r. zostało wydane zaświadczenie o wpisie do ewidencji szkół placówek niepublicznych dla Punktu Przedszkolnego przy Sali Zabaw „Bajkoland” w Łowiczu os. Bratkowice bl. 2 .

Punkt ten z dniem 31 września 2010 r. zaprzestał swojej działalności, a na jego miejscu od 1 października 2010 r. powstało Prywatne Przedszkole przy Sali Zabaw „Bajkoland”, os. Bratkowice bl. 2 w Łowiczu.

W dniu 15 lipca 2010 r. zostało wydane zaświadczenie o wpisie do ewidencji szkół i placówek niepublicznych dla Przedszkola Niepublicznego Diecezji Łowickiej im. bł. Bolesławy Lament w Łowiczu , ul. Seminaryjna 6 B. Przedszkole to rozpoczęło działalność 1 września 2010 r.

Ponadto od 1 września 2014 roku funkcjonuje także Niepubliczne Przedszkole „Tereferę” z siedzibą w Łowiczu, ul. 3-go Maja 3/5.

Pijarska Szkoła Podstawowa Królowej Pokoju rozpoczęła działalność 1 września 1995 r., zaś Pijarskie Gimnazjum Królowej Pokoju funkcjonuje od 1 września 1999 r.

Od 1 września 2014 roku w Łowiczu rozpoczęła swą działalność Samorządowa Szkoła Muzyczna I Stopnia z siedzibą przy ul. A. Mickiewicza 19.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Określając populację dzieci w wieku przedszkolnym na dany rok szkolny uwzględnia się liczbę urodzonych dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Liczba urodzin dzieci (zameldowanych na pobyt stały i czasowy) w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie i wynosi ok. 300 dzieci (w 2000r. – 290, w 2010 r. – 320, w 2012r. – 318).

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w publicznych i niepublicznych przedszkolach i oddziałach przy szkołach podstawowych na terenie miasta.

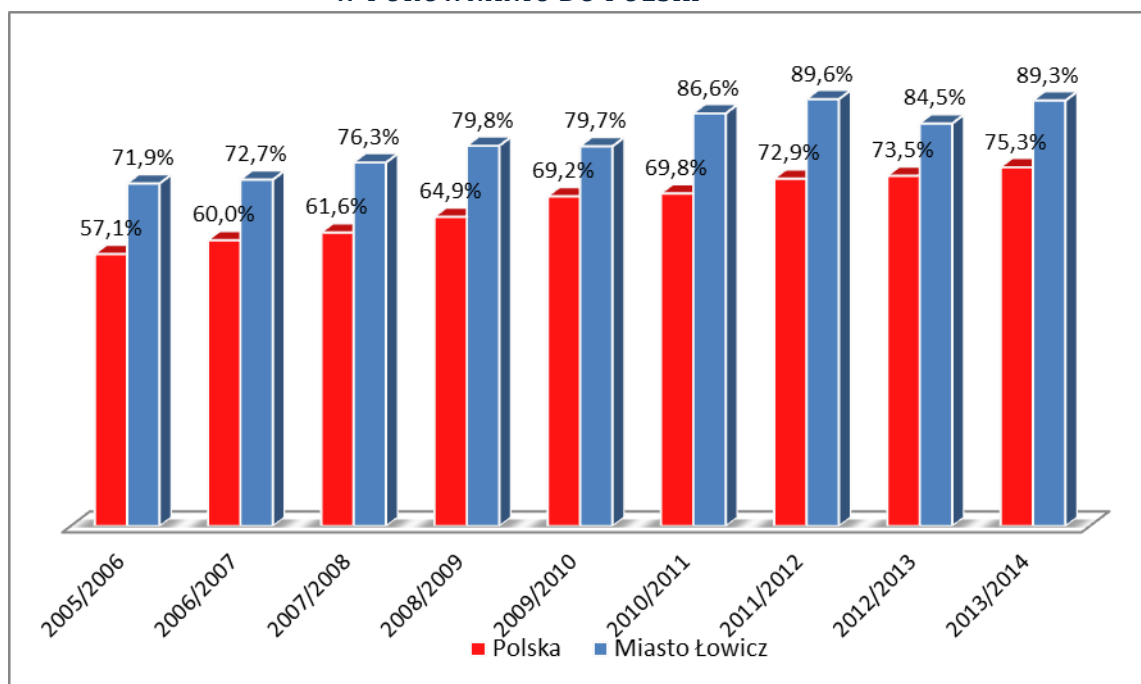
**TABELA NR 32. LICZEBNOŚĆ POPULACJI DZIECI W WIEKI PRZEDSZKOLNYM
W LATACH 1999-2013**

Rok szkolny	Wielkość populacji dzieci w wieku przedszkolnym	Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym			Łącznie	%
		Przedszkola publiczne	Przedszkola niepubliczne	Oddziały przy szkołach podstawowych		
1999/2000	1367	710	-	149	859	62,8 %
2000/2001	1320	692	-	144	836	63,3%
2001/2002	1236	683	-	127	810	65,5 %
2002/2003	1200	647	-	123	770	64,2 %
2003/2004	1168	647	-	123	770	65,9%
2004/2005	1125	651	-	147	798	70,9%
2005/2006	1134	626	-	189	815	71,9%
2006/2007	1091	645	-	148	793	72,7%
2007/2008	1051	660	-	140	800	76,1%
2008/2009	1053	710	-	130	840	79,8%
2009/2010	1068	755	-	96	851	79,7%
2010/2011	1111	800	75	87	962	86,6%
2011/2012	1150	805	100	126	1031	89,6%
2012/2013	1218	825	100	104	1029	84,5%
2013/2014	1269	850	142	141	1133	89,3%

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

Zaobserwowaliśmy wysoki procent dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie miasta. W roku szkolnym 1999/2000, liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przy szkołach podstawowych wynosiła łącznie 859, co stanowiło 62,8% populacji dzieci w wieku przedszkolnym. W roku 2011/2012 pomimo zmniejszonej populacji dzieci w wieku przedszkolnym, liczba dzieci uczęszczających wynosiła łącznie 1031, co stanowiło 89,6%. W tym samym okresie w Polsce wskaźnik ten wynosił 75,5%.

**WYKRES NR 16. DZIECI OBJĘTE WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM (%) W ŁOWICZU
W PORÓWNANIU DO POLSKI**

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

LICZBA ODDZIAŁÓW PRZEDSZKOLNYCH I DZIECI W PRZEDSZKOLACH PUBLICZNYCH I NIEPUBLICZNYCH W POSZCZEGÓLNYCH LATACH

Od roku szkolnego 1996/1997 w Łowiczu funkcjonuje siedem przedszkoli publicznych, których organem prowadzącym jest Miasto Łowicz:

1. Przedszkole nr 1 „Stokrotka”, ul. Ułańska 1;
2. Przedszkole nr 2 „Pod Tęczą”, ul. Starzyńskiego 5a;
3. Przedszkole nr 3 „Pszczółka Maja”, ul. 3 Maja 4;
4. Przedszkole nr 4 „Słoneczko”, ul. Gen. Wł. Sikorskiego 2;
5. Przedszkole nr 5 „Jaś i Małgosia”, ul. Chełmońskiego 4;
6. Przedszkole nr 7 „Wiosenka”, ul. Wiosenna 2;
7. Przedszkole Integracyjne nr 10 „Pod Świerkami”, ul. Księżacka 26.

Od 1 września 1998 r. Przedszkole nr 10 funkcjonuje jako placówka integracyjna, w związku z tym jej statut i zasady funkcjonowania zostały zmienione.

W 2010 roku utworzone zostało jednooddziałowe (25 miejsc) Przedszkole Niepubliczne przy Sali Zabaw „Bajkoland”, a od stycznia 2011 roku Przedszkole Niepubliczne Diecezji Łowickiej im. Błogosławionej Bolesławy Lament.

W ostatnich latach wszystkie miejsca w przedszkolach zostały wykorzystane. Wzrost świadomości rodziców dotyczącej wczesnej edukacji przedszkolnej spowodował duże zainteresowanie placówkami przedszkolnymi. Jak wynika z poniższej tabeli, w kolejnych latach nie następowały zmiany w liczbie przedszkoli, jednak zmieniała się liczba oddziałów. Od roku szkolnego 2008/2009 utworzone zostały dodatkowe oddziały przedszkolne w Przedszkolach nr 1, 2, 3, 4, 5 i Przedszkolu Integracyjnym nr 10. Powstały również przedszkola niepubliczne, które utworzyły dodatkowo ok. 100 miejsc.

Obecnie do 41 oddziałów przedszkolnych uczęszcza łącznie ok. 992 dzieci.

TABELA NR 33. LICZBA ODDZIAŁÓW PRZEDSZKOLNYCH W ŁOWICZU

Rok szkolny	Liczba oddziałów przedszkolnych		Liczba dzieci
	przedszkola publiczne	przedszkola niepubliczne	
2004/2005	28	-	651
2005/2006	27	-	626
2006/2007	27	-	645
2007/2008	28	-	660
2008/2009	29	-	710
2009/2010	31	-	755
2010/2011	33	1	875
2011/2012	33	4	905
2012/2013	34	4	925
2013/2014	35	6	992

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

TABELA NR 34. STAN ZATRUDNIENIA W POSZCZEGÓLNYCH LATACH W PRZEDSZKOLACH PUBLICZNYCH

Rok szkolny	Zatrudnieni nauczyciele	Zatrudnieni pracownicy obsługi	RAZEM
2004/2005	64,0	59,0	123,0
2005/2006	61,0	58,0	119,0
2006/2007	61,0	58,0	119,0
2007/2008	60,0	59,5	119,5
2008/2009	64,5	61,5	126,0
2009/2010	73,0	64,5	137,5
2010/2011	76,5	64,5	141,0
2011/2012	81,0	69,0	150,0
2012/2013	85,0	72,0	157,0
2013/2014	84,5	70,5	155,0

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

Stan zatrudnienia w łowickich przedszkolach w roku szkolnym 2012/2013 wynosił 157 etatów, z czego 85 to etaty pedagogiczne. Na wzrost zatrudnienia nauczycieli na przestrzeni kilku ostatnich lat wpływ miały następujące czynniki:

- zwiększenie liczby oddziałów przedszkolnych;
- zwiększenie oferty edukacyjnej (zatrudnienie specjalistów);
- zwiększenie liczby nauczycieli korzystających z urlopu dla poratowania zdrowia (dla porównania w roku szkolnym 2011/2012 – 3 nauczycieli, 2012/2013 – 7 nauczycieli).

Zatrudnienie pracowników administracji i obsługi zmniejszyło się w roku szkolnym 2004/2005, gdy zmieniono sposób zabezpieczenia placówek. Zastosowano system ochrony poprzez wprowadzenie monitoringu. Nieznaczny wzrost zatrudnienia w ostatnich latach spowodowany jest głównie zwiększeniem liczby oddziałów przedszkolnych i zatrudnieniem dodatkowych pracowników obsługi w Przedszkolu Integracyjnym nr 10 (pomoc nauczyciela).

KADRA PEDAGOGICZNA W PUBLICZNYCH PRZEDSZKOLACH

Na szczególną uwagę zasługuje fakt wysokiego poziomu wykształcenia kadry pedagogicznej. Obecnie 99,1% nauczycieli posiada wykształcenie wyższe magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym lub wyższe zawodowe z przygotowaniem pedagogicznym. Tylko jedna osoba stanowiąca 0,9% ogółu ukończyła Studium Nauczycielskie.

TABELA NR 35. STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

Rok szkolny	Wyższe magisterskie i wyższe zawodowe z przygotowaniem pedagogicznym	Studium nauczycielskie średnie pedagogiczne
2004/2005	89,1%	10,9%
2005/2006	92,3%	7,7%
2006/2007	93,6%	6,4%
2007/2008	93,5%	6,5%
2008/2009	98,5%	1,5%
2009/2010	98,7%	1,3%
2010/2011	98,7%	1,3%
2011/2012	98,9%	1,1%
2012/2013	99,1%	0,9%
2013/2014	99,1%	0,9%

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

Jedną z istotniejszych zmian, jaką wprowadziła ustawa z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy „Karta nauczyciela”, jest wprowadzenie stopni awansu zawodowego nauczycieli. Obecnie 63,46% zatrudnionych nauczycieli posiada tytuł nauczyciela mianowanego i dyplomowanego. Nauczyciele stażyści oraz kontraktowi to nowozatrudnieni pracownicy przedszkoli. Poziom wykształcenia oraz zdobyte stopnie awansu zawodowego świadczą o wysokich kwalifikacjach kadry pedagogicznej.

TABELA NR 36. STOPNIE AWANSU ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI

Rok szkolny	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany
2000/2001	4,55 %	6,06 %	89,39 %	-
2001/2002	1,59 %	1,59 %	90,48 %	6,34 %
2002/2003	6,35 %	1,59 %	92,06 %	-
2003/2004	1,54 %	4,62 %	84,61 %	9,23 %
2004/2005	-	6,25 %	76,56 %	17,19 %
2005/2006	9,23 %	6,15 %	63,08 %	21,54 %
2006/2007	-	6,45 %	64,52 %	29,03 %
2007/2008	3,28 %	8,20 %	54,09 %	34,43 %
2008/2009	11,94 %	13,43 %	26,87 %	47,76 %
2009/2010	6,67 %	24 %	24 %	45,33 %
2010/2011	2,47 %	35,81 %	17,28 %	44,44 %
2011/2012	6,66 %	26,67 %	21,11 %	45,56 %
2012/2013	11,43 %	31,43 %	18,09 %	39,05 %
2013/2014	5,77%	30,77%	21,15%	42,31%

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

DOCHODY I WYDATKI W PRZEDSZKOLACH PUBLICZNYCH W LATACH 2003-2014

Dochody w przedszkolach były realizowane w Rozdziale 80104 Przedszkola i ZOPM oraz w Rozdziale 80148 Stołówki szkolne. Natomiast wydatki w Rozdziale 80104 Przedszkola i ZOPM, Rozdziale 80146 Doksztalcanie i doskonale nauczycieli, Rozdziale 80148 Stołówki szkolne i Rozdziale 80195 Pozostała działalność.

TABELA NR 37. DOCHODY I WYDATKI W PRZEDSZKOLACH PUBLICZNYCH W ŁOWICZU

Rok	Dochody			Wydatki			OGÓLEM
	Wpłaty rodziców	Dotacje z gmin	Ogółem	Płace i pochodne wraz z ZFŚS	Wydatki rzeczowe		
					Wyżywienie	Pozostałe wydatki+remonty	
2003	725 577,44	-	725 577,44	3 545 503,62	305 216,44	607 196,62	4 457 916,68
2004	772 354,94	-	772 354,94	3 740 631,58	314 499,96	603 485,63	4 658 617,17
2005	745 592,51	70 432,0	816 024,51	3 723 225,31	306 474,17	740 477,57	4 770 177,05
2006	785 177,46	125 460	910 637,46	3 693 666,19	323 799,47	731 740,40	4 749 206,06
2007	870 025,84	226 600	1 096 625,84	3 886 409,94	351 599,76	635 079,99	4 873 089,69
2008	1 046 037,80	287 855	1 333 892,80	4 295 949,01	391 062,92	763 951,11	5 450 963,04
2009	1 204 598,27	328 024,	1 532 622,27	4 998 211,28	407 578,68	678 844,80	6 084 634,76
2010	1 279 968,88	361 460	1 641 428,88	5 611 848,26	449 399,47	812 849,41	6 874 097,14
2011	1 282 982,70	429 946	1 712 928,70	6 234 304,78	499 999,39	879 052,18	7 613 356,35
2012	1 347 998,60	547 616	1 895 614,60	7 104 724,51	574 380,84	803 497,09	8 482 602,44
2013	1 156 166,89	620 789	1 776 955,89	7 165 127,75	583 768,33	1 033 089,83	8 781 985,91

Źródło: Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich w Łowiczu

Dochody pochodzą z opłat rodziców za pobyt dziecka w przedszkolu (opłata stała + wyżywienie) oraz dotacji, przekazywanych w wyniku podpisania porozumień międzygminnych, z gmin. Obecnie współpracujemy z następującymi gminami: Gminą Łowicz, Gminą Chaśno, Gminą Zduny, Gminą Kocierzew Południowy, Gminą Bielawy, Gminą Łyszkowice i Gminą Nieborów.

Sukcesywne zwiększenie środków przekazywanych na utrzymanie przedszkoli wynika z utworzenia dodatkowych oddziałów przedszkolnych (od roku szkolnego 2008/2009 do 2012/2013 utworzono 8 oddziałów przedszkolnych) i zatrudnienia dodatkowych pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych.

Przedszkola starają się pozyskać również środki zewnętrzne. Największe środki na realizację projektu unijnego „Przedszkole na dobry start – upowszechnianie edukacji przedszkolnej” zostały uzyskane w przedszkolu nr 2. Projekt był realizowany od września 2009 roku do sierpnia 2011 roku. Jego ogólna wartość wynosiła 1.053.810,93 zł, z czego 24.000,00 zł to wkład własny. W przedszkolach realizowane są również programy ekologiczne współfinansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

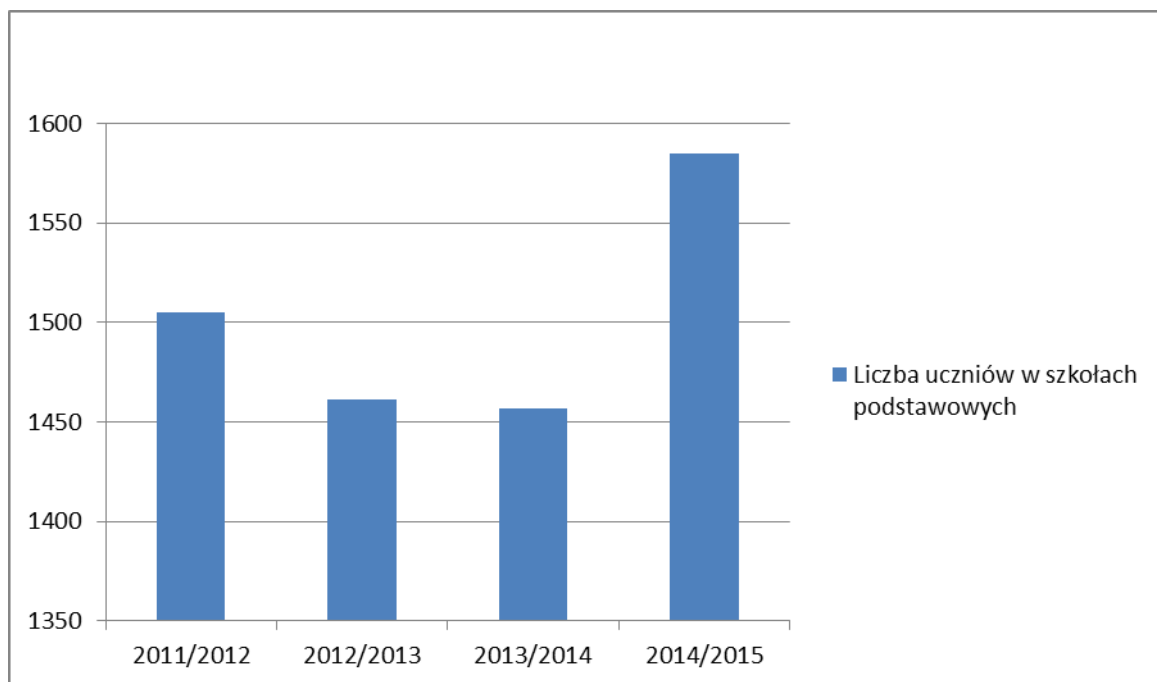
SZKOŁY

TABELA NR 38. SZKOŁY PODSTAWOWE PODLEGŁE GMINIE MIASTO ŁOWICZ W LATACH SZKOLNYCH 2011/2012 - 2014/2015

Rok szkolny	Szkoły	Uczniowie
	Ogółem	Ogółem
2011/2012	5	1505
2012/2013	<u>5</u>	<u>1461</u>
2013/2014	<u>5</u>	<u>1457</u>
2014/2015	<u>5</u>	<u>1585</u>

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Wykres Nr 17. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Łowiczu

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Liczba uczniów w szkołach podstawowych podległych Gminie Miasto Łowicz ogółem

—
2011/2012 – 1505

2012/2013 – 1461

2013/2014 – 1457

2014/2015 – 1585

Ogółem liczba oddziałów w szkołach podstawowych podległych Gminie Miasto Łowicz –

2011/2012 – 69

2012/2013 – 69

2013/2014 – 70

2014/2015 - 75

Średnia liczba uczniów na oddział w szkołach podstawowych –

2011/2012 – 21,81

2012/2013 – 21,17

2013/2014 – 20,81

2014/2015 – 21,13

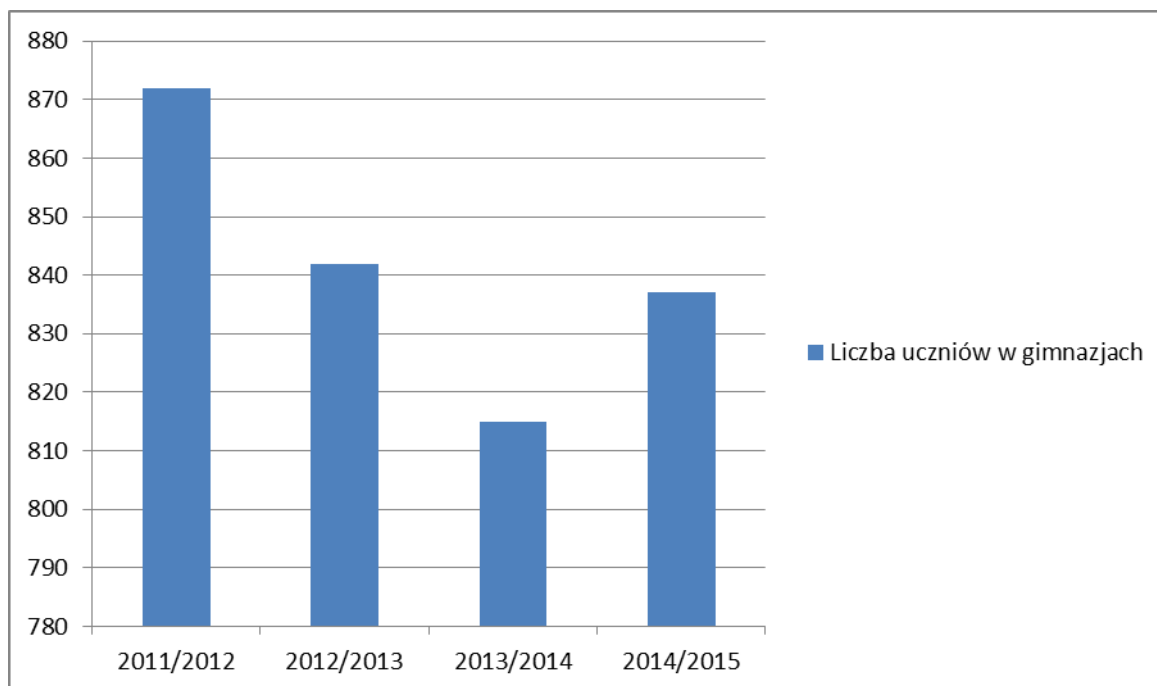
Wzrost liczby uczniów i liczby oddziałów w roku szkolnym 2014/2015 spowodowany jest pójściem sześciolatków (rocznik 2008) do klasy pierwszej szkoły podstawowej.

**TABELA NR 39. GIMNAZJA PODLEGŁE GMINIE MIASTO ŁOWICZ W LATACH SZKOLNYCH
2011/2012 - 2014/2015**

Rok szkolny	Szkoły	Uczniowie
	Ogółem	Ogółem
2011/2012	<u>4</u>	<u>872</u>
2012/2013	<u>4</u>	<u>842</u>
2013/2014	<u>4</u>	<u>815</u>
2014/2015	<u>4</u>	<u>837</u>

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Wykres Nr 18. Liczba uczniów w Gimnazjach w Łowiczu

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Liczba uczniów w gimnazjach podległych Gminie Miasto Łowicz ogółem -

2011/2012 – 872

2012/2013 – 842

2013/2014 – 815

2014/2015 – 837

Ogółem liczba oddziałów w gimnazjach podległych Gminie Miasto Łowicz -

2011/2012 – 38

2012/2013 – 37

2013/2014 – 36

2014/2015 - 36

Średnia liczba uczniów na oddział w gimnazjach podległych Gminie Miasto Łowicz -

2011/2012 – 22,95

2012/2013 – 22,76

2013/2014 – 22,64

2014/2015 – 23,25

TABELA NR 40. ŚREDNIA LICZBA UCZNIÓW NA ODDZIAŁ W SZKOŁACH PUBLICZNYCH W ŁOWICZU

	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Średnia na oddział w szkołach podstawowych	23,15	22,58	22,04	22,00	21,81	21,17	20,80	21,13
Średnia na oddział w gimnazjach	24,36	24,37	24,40	24,10	22,95	22,76	22,64	23,25
Średnia na oddział w szkołach podstawowych i gimnazjach	23,76	23,48	23,22	23,39	22,22	21,73	21,42	21,82

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

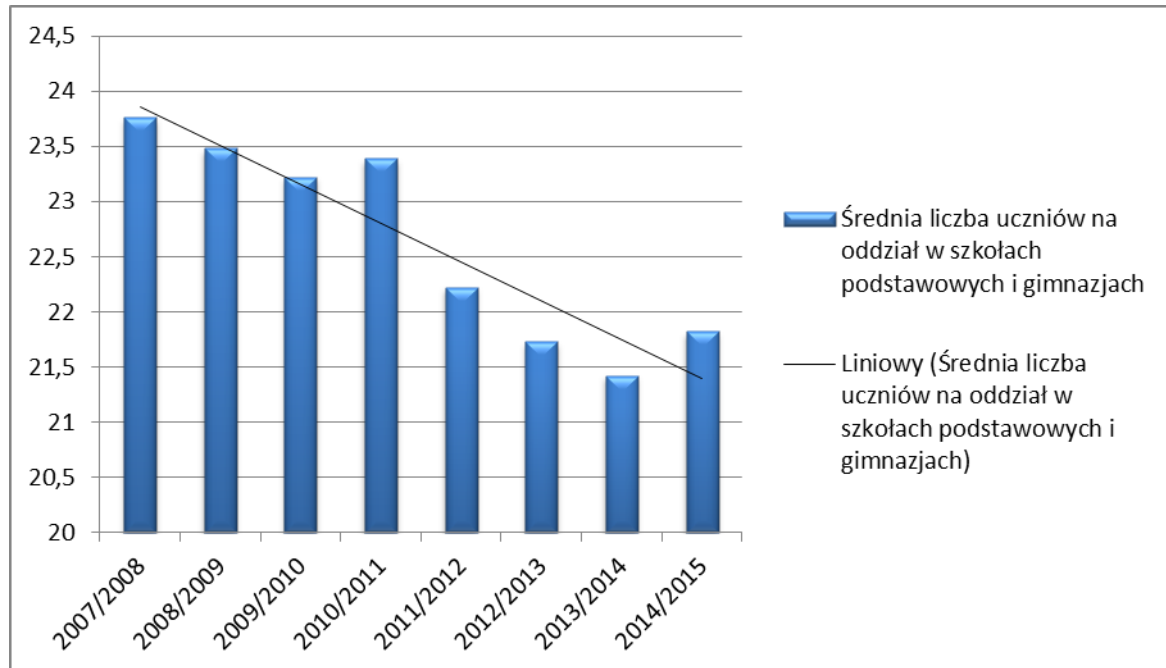
Średnia liczba uczniów na oddział w szkołach podstawowych i gimnazjach od kilku lat nie przekracza liczby 24 – jest to mniej od przyjętego standardu edukacyjnego - 26 uczniów na oddział. Stwarza się przez to lepsze warunki nauki dla uczniów i lepsze warunki pracy dla nauczycieli, ale podnosi wydatki na oświatę.

W porównaniu do lat ubiegłych zaznacza się wzrost liczby uczniów. W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2014/2015 liczba ta jest większa o 128 uczniów w stosunku do roku 2013/2014, w gimnazjach zaś liczba uczniów zasadniczo pozostaje bez zmian. Ogólna liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach łącznie w roku 2013/2014 to 2272, zaś w roku 2014/2015 to 2422.

W szkołach podstawowych uczniowie w roku szkolnym 2014/2015 podjęli naukę w 75 oddziałach (wzrost o 5 oddziałów w porównaniu z rokiem szkolnym 2013/2014) zaś w gimnazjach w 36 oddziałach, czyli liczba oddziału nie zmieniła się w porównaniu z rokiem szkolnym 2013/2014.

Wzrost liczby oddziałów w szkołach podstawowych spowodowany jest podjęciem obowiązku szkolnego przez dzieci sześciolatnie.

Wykres Nr 19. Średnia liczba uczniów na oddział w szkołach podstawowych i gimnazjach publicznych w Łowiczu

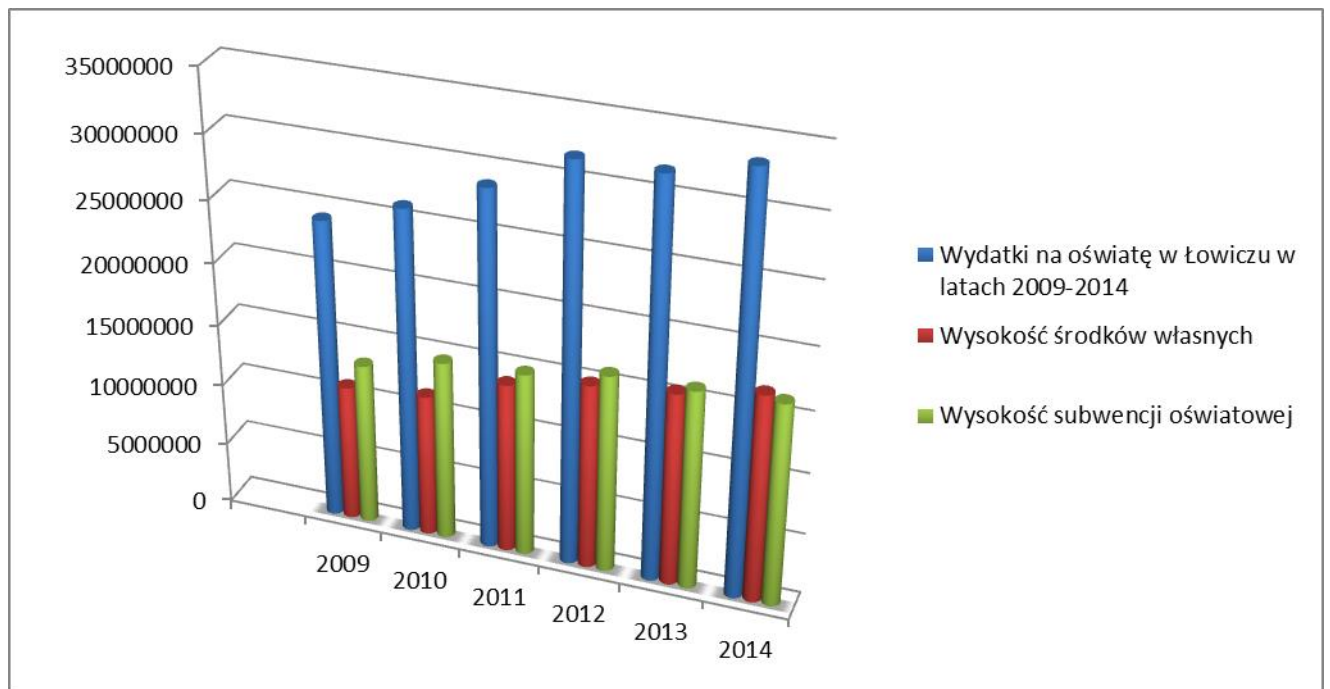

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

TABELA NR 41. WYDATKI NA OŚWIATĘ W LATACH 2009-2014

L.p.	Opis wydatków	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014r.
1.	Wysokość subwencji oświatowej	13.167.930	14.286.502 +dotacje 372.067,21	14.977.117	16.125.799	16.223.474	16.519.859,00
2.	Wydatki ogółem na oświatę z inwestycjami	24.264.237,42	26.256.240,57	28.838.106,35	31.213.298,66	31.927.065,95	33.435.114,08
3.	Zaangażowanie środków własnych miasta.	11.096.307,42	11.597.671,36	13.860.989,35	15.087.499,66	15.703.591,95	16.915.255,08
4.	Procentowe zaangażowanie środków własnych w wydatkach na oświatę ogółem.	45,73	44,17	48,06	48,3	49,19	50,59

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

WYKRES NR 20. WYDATKI NA OŚWIATĘ W LATACH 2009-2014

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

TABELA NR 42. LICZBA ETATÓW NAUCZYCIELI W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH I GIMNAZJACH PODANA WG STOPNIA AWANSU ZAWODOWEGO ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

Posiadane kwalifikacje		Stopnie awansu zawodowego				
		Ogółem	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany
2011/2012	Doktor, mgr z p.ped	226,41 (253 osoby)	0,50 (1 osoba)	34,78 (41 osób)	53,17 (62 osoby)	137,96 (149 osób)
2012/2013		218,64 (244 osoby)	0,83 (1 osoba)	24,42 (32 osoby)	54,85 (64 osoby)	138,54 (147 osób)
<u>2013/2014</u>		<u>223,3</u> <u>(246 osoby)</u>	<u>1,50</u> <u>(3 osoby)</u>	<u>22,43</u> <u>(29 osób)</u>	<u>55,44</u> <u>(62 osoby)</u>	<u>143,93</u> <u>(152 osoby)</u>
2011/2012	Mgr bez p.ped., licencjat (inżynier) z p.ped	10,67 (13 osób)	2,45 (3 osoby)	6,22 (8 osób)	1 (1 osoba)	1 (1 osoba)
2012/2013		8,66 (10 osób)	1 (1 osoba)	5,66 (7 osób)	1 (1 osoba)	1 (1 osoba)
<u>2013/2014</u>		<u>3,00</u> <u>(3 osoby)</u>	=	<u>1</u> <u>(1 osoba)</u>	<u>1</u> <u>(1 osoba)</u>	<u>1</u> <u>(1 osoba)</u>

2011/2012	Licencjat (inżynier) bez p.ped., kolegium nauczycielskie	1 (1 osoba)	-	-	1 (1 osoba)	-
2012/2013		-	-	-	-	-
2013/2014		-	-	-	-	-
2011/2012	Kolegium języków obcych	-	-	-	-	-
2012/2013		-	-	-	-	-
2013/2014		-	-	-	-	-
2011/2012	Pozostałe kwalifikacje	-	-	-	-	-
2012/2013		-	-	-	-	-
2013/2014		-	-	-	-	-
2011/2012	Ogółem	238,08 (267 osób)	2,95 (4 osoby)	41,00 (49 osób)	55,17 (64 osoby)	138,96 (150 osób)
2012/2013		227,30 (254 osoby)	1,83 (2 osoby)	30,08 (39 osób)	55,85 (65 osób)	139,54 (148 osób)
<u>2013/2014</u>		<u>226,3</u> <u>(249 osób)</u>	<u>1,50</u> <u>(3 osoby)</u>	<u>23,43</u> <u>(30 osób)</u>	<u>56,44</u> <u>(63 osoby)</u>	<u>144,93</u> <u>(153 osoby)</u>
<u>2014/2015</u>		<u>243 osoby</u>				

Źródło: Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Z przedstawionej tabeli wynika, że w roku szkolnym 2011/2012 - 58% nauczycieli to nauczyciele dyplomowani, 23% - mianowani; łącznie 81% zatrudnionych w szkołach nauczycieli posiada stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego i dyplomowanego. Jest to bardzo wysoki wskaźnik.

W roku szkolnym 2012/2013 - 61% nauczycieli to nauczyciele dyplomowani, 25% - mianowani, łącznie 86% zatrudnionych w szkołach nauczycieli posiada stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego i dyplomowanego. Wskaźnik ten wzrósł w roku szkolnym 2012/2013 w stosunku do roku 2011/2012 o 5%.

Wskaźnik dotyczący poziomu wykształcenia oraz awansu zawodowego nauczycieli w roku szkolnym 2014/2015 pozostaje bez zmian w stosunku do roku 2013/2014.

Zatrudnienie nauczycieli w szkołach w ostatnich kilku latach nie uległo zmianie – było na stałym poziomie. Niewielkie zmiany w tym zakresie spowodowane były zastępstwami za nauczycieli przebywających na urloпах dla poratowania zdrowia lub na długotrwałych zwolnieniach lekarskich.

AKTUALNE PROFILE KSZTAŁCENIA W POSZCZEGÓLNYCH LICEACH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH (KLASY III MATURALNE)

I LO – matematyczny, lingwistyczny, biologiczno - chemiczny, humanistyczny

II LO – humanistyczny (integracyjny), matematyczno-informatyczny, biologiczno - chemiczny, humanistyczny

IV LO (ZSP Nr 4) – humanistyczny – językowy (z j. angielskim), matematyczno-informatyczny, biologiczno-chemiczny

Pijarskie LO – matematyczno-fizyczny, biologiczno - chemiczny, humanistyczny

GŁÓWNE AKTUALNE PROFILE KSZTAŁCENIA W POSZCZEGÓLNYCH SZKOŁACH ZAWODOWYCH

ZSP Nr 1 :

Technikum kształcące w zawodach: technik informatyk, technik mechanik, technik mechatronik, technik elektryk, technik pojazdów samochodowych

ZSZ: mechanik pojazdów samochodowych, oddziały wielozawodowe

ZSP Nr 2 :

Technikum kształcące w zawodach: technik informatyk, technik mechanizacji rolnictwa, technik logistyk, technik agrobiznesu, technik technologii żywności, technik żywienia i usług gastronomicznych

ZSZ: mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych

ZSP Nr 3:

Technikum kształcące w zawodach: technik hotelarstwa, technik, żywienia i usług gastronomicznych, kelner, technik obsługi turystycznej, technik organizacji reklamy, technik usług fryzjerskich

ZSZ : kucharz

ZSP Nr 4:

Technikum kształcące w zawodach: technik ekonomista, technik handlowiec

SZKOŁY DLA DOROSŁYCH (AKTUALNY WYKAZ, TJ. WG 2014)

1. publiczne

ZSP Nr 2 RCKUiP w Łowiczu:

- liceum ogólnokształcące – 25 uczniów
- szkoła policealna – 30 uczniów
- kwalifikacyjne kursy zawodowe – 122 osoby

2. niepubliczne (dla dorosłych):

ZETDEZET - Zakład Doskonalenia Zawodowego Łowicz ul. Zgoda 13

- Zaoczne Liceum Ogólnokształcące

Bakalarz

- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych

Duży odsetek absolwentów łowickich szkół podstawowych kontynuuje swoją naukę w szkołach średnich.

W latach 1995-1997 wskaźnik ten kształtował się na poziomie 70% i znacznie przewyższał poziom wskaźnika ogólnopolskiego. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak spadek wartości tego wskaźnika przy jednoczesnej znacznej tendencji wzrostowej występującej w Polsce.

***TABELA NR 43. LICZBA SZKÓŁ I INNYCH PLACÓWEK (DLA MŁODZIEŻY) W ŁOWICZU
W LATACH 2007-2014:***

Rok	LO	LP	TU	ZSZ	T	SOS-W	PP-P
2007	5	3	3	4	4	1	1
2008	5	1	3	4	4	1	1
2009	5	1	3	4	4	1	1
2010	5	0	3	4	4	1	1
2011	4	0	3	4	4	1	1
2012	4	0	2	4	4	1	1
<u>2013</u>	<u>4</u>	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
<u>2014</u>	<u>4</u>	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>1</u>	<u>1</u>

Źródło: Raport o stanie oświaty w powiecie łowickim

**TABELA NR 44. LICZBA UCZNIÓW SZKÓŁ I INNYCH PLACÓWEK (DLA MŁODZIEŻY)
W ŁOWICZU W LATACH 2007-2014:**

Rok	LO	LP	TU	ZSZ	T
2007	1364	63	28	336	1504
2008	1343	32	13	313	1562
2009	1283	0	0	318	1527
2010	1192	0	20	307	1519
2011	1195	0	36	316	1469
2012	1177	0	27	269	1419
<u>2013</u>	<u>1038</u>	<u>0</u>	<u>11</u>	<u>238</u>	<u>1442</u>
<u>2014</u>	<u>1018</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>253</u>	<u>1376</u>

Źródło: Raport o stanie oświaty w powiecie łowickim

W Łowiczu funkcjonują 4 licea ogólnokształcące.

W roku szkolnym 2013/2014 do liceów ogólnokształcących uczęszczało 1018.

Na poziomie szkół średnich istotnym elementem w systemie edukacji miasta są kierunki kształcenia uczniów.

GLÓWNE PROFILE KSZTAŁCENIA W LICEACH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH

1. humanistyczny
2. matematyczny
3. matematyczno – informatyczny
4. biologiczno-chemiczny
5. humanistyczny z rozszerzonym angielskim

Główne kierunki kształcenia w szkołach zawodowych to :

1. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 – technik elektryk, technik mechanik, technik mechatronik, technik informatyk, technik pojazdów samochodowych
2. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 – technik mechanizacji rolnictwa, technik agrobiznesu, technik logistyki, technik technologii żywności, technik żywienia i usług gastronomicznych,
3. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 – technik hotelarstwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, kelner
4. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 4 – technik ekonomista, technik handlowiec

SZKOŁY NIEPUBLICZNE

ZETDEZET - Zakład Doskonalenia Zawodowego Łowicz ul. Zgoda 13

1. Zaoczne Liceum Ogólnokształcące

Bakalarz

1. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych

KULTURA

W mieście funkcjonują następujące instytucje kultury:

1. Muzeum w Łowiczu
2. Łowicki Ośrodek Kultury
3. Kino
4. Galeria „Artymowskich”
5. Galeria „Browarna”
6. Biblioteka Miejska
7. Biblioteka Pedagogiczna

Nie funkcjonują na terenie miasta kluby kultury.

Gmina Miasto Łowicz jest organem założycielskim i prowadzącym dla Łowickiego Ośrodka Kultury i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Kalendarz stałych imprez kulturalnych w Łowiczu obejmuje min.:

1. Wybory Księżanki i Księżaka – maj
2. Boże Ciało – czerwiec
3. Księżackie Jadło – wrzesień
4. Międzynarodowy Festiwal Organowy „J.S.Bach”
5. Łowicki Półmaraton Jesieni – wrzesień
6. Pożegnanie Lata – wrzesień
7. Choinka – grudzień
8. Koncerty z cyklu Burmistrz Miasta Zaprasza.

ŁOWICKI OŚRODEK KULTURY

Łowicki Ośrodek Kultury jest samorządową instytucją kultury Urzędu Miejskiego w Łowiczu. Administruje budynkiem Ośrodka przy ul. Podrzecznej 20, muszlą koncertową oraz Basztą Klickiego przy ul. Magazynowej. Organizuje i współorganizuje szereg imprez kulturalnych w Łowiczu (koncerty muzyczne, występy estradowe, spotkania autorskie, wystawy, konkursy, prowadzi edukację teatralną, filmową i warsztatową, wydaje publikacje regionalne itp). Jest beneficjentami programu „Dom Kultury+” pilotowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Szereg imprez wpisanych jest do stałego kalendarza imprez kulturalnych Łowicza min.: **Łowickie Kolędowanie, Mały OCH! , OCH! Film Festiwal, Prezentacje Ludowe – Boże Ciało, Turbowakacje, Międzynarodowy Festiwal Organowy „Johann Sebastian Bach”, Festiwal „Kolory Polski”, Festiwal Tipes Topes.**

NAGRODY ŁOWICKIEGO OŚRODKA KULTURY

2000

Złoty Ekslibris za wydanie albumu „Łowicka pocztówka 1899-1999” autorstwa Edwarda Miziołka

2008

II nagroda za wydanie płyty „Muzyka ocalona – Łowickie 1952-1959” w konkursie Polskiego Radia S.A „Fonogram Źródeł 2008”

2011

Odznaka MKiDN „Zasłużony dla Kultury Polskiej” dla Edwarda Bednarka i Eugeniusza Strycharskiego.

2011

Nagroda „Łowicka Róża” dla Eugeniusza Strycharskiego w dziedzinie upowszechniania kultury

2012

Nominacja do Nagrody Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kategorii Książka o tematyce filmowej dla książki „100 lat kina w Łowiczu”

2014

Nagroda Nagrody Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kategorii Kino dla kina Fenix za rok 2013

2015

Tytuł honorowy „Łowiczanie 2014” dla Dyrektora Łowickiego Ośrodka Kultury nadany przez Kapitułę tygodnika Nowy Łowiczanie

Złoty Ekslibris za wydanie albumu „I Wojna Światowa w Łowiczu 1914-1918” w kategorii Najlepsza Książka o Ziemi Łódzkiej 2014

W ramach Łowickiego Ośrodka Kultury działają:

1. Dziecięco – Młodzieżowy Zespół Ludowy „Koderki” (2 grupy)
2. Łowicka Orkiestra Kameralna
3. Dyskusyjny Klub Filmowy „Bez Nazwy”,
4. Studio Piosenki ŁOK
5. Koło Plastyczne „Akwarelki”
6. Koło Plastyczne „Impress”
7. Zespoły rockowe „Dzień Zapłaty”, „Ohio”, „Sickroom”, „Infernal Bizzare”, „C Cztery”

W ŁOK swe siedziby mają : „Klub Pracownia”, Stowarzyszenie Twórców Ludowych oddział Łowicz, Łowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Łowicz dysponuje Kinem „Fenix” w strukturach Łowickiego Ośrodka Kultury o 138 miejscach na widowni. Od 2012 roku kino jest scyfryzowane i posiada aparaturę do projekcji 3D

BIBLIOTEKI

Na terenie miasta działa sieć biblioteczna składająca się z bibliotek publicznych, szkolnych, pedagogicznych, naukowych i specjalistycznych:

1. Powiatowa Biblioteka Publiczna,
2. Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego w Łowiczu wraz z jedną filią,
3. Biblioteka Pedagogiczna,
4. Biblioteka przy Muzeum w Łowiczu,
5. Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego.

Biblioteką prowadzoną przez miasto jest **Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego**. Jej zadaniami są wspieranie rozwoju społeczności lokalnej poprzez bezpłatny dostęp do informacji i wiedzy z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacyjnych i informacyjnych oraz podejmowanie działań z obszaru kultury, edukacji i integracji społecznej realizowanych we współpracy z partnerami lokalnymi i krajowymi. Zadania te biblioteka realizuje poprzez gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu, udostępnianie materiałów bibliotecznych na zewnątrz i na miejscu, upowszechnianie czytelnictwa przez prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej, popularyzatorskiej, w tym przysposobienia użytkowników do umiejętności korzystania i wyszukiwania informacji z różnorodnych źródeł, umożliwienie korzystania z zasobów innych bibliotek w ramach wymiany międzybibliotecznej. Podstawową wartością,

którą kieruje się biblioteka jest służba mieszkańcom, rozumiana jako zaspokajanie potrzeb uświadomionych oraz pomoc w odkrywaniu potrzeb przyczyniających się do ich rozwoju.

Sieć placówek bibliotecznych utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Nadal głównym problemem biblioteki jest lokalizacja głównej placówki, w tym jedynej filii dla dzieci, na obrzeżach miasta, w lokalu należącym do Łowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Uniemożliwia to zdobywanie środków zewnętrznych na remonty i zakup sprzętu. Słabo rozwinięta sieć filii bibliotecznych nie zapewnia prawidłowego dostępu do oferowanych usług, zwłaszcza dla osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci. Poważnymi problemami są brak filii dla dzieci w centrum miasta z pomieszczeniem dla matek z małymi dziećmi i lokalu przystosowanego dla osób niepełnosprawnych. Istniejąca baza lokalowa ogranicza świadczenia usług publicznych w zakresie zajęć dydaktycznych, edukacji i integracji społecznej. Uniemożliwia również uzyskiwanie dochodów własnych z organizacji imprez odpłatnych lub wynajmu pomieszczeń.

Księgozbiór Miejskiej Biblioteki systematycznie wzrasta, dzięki pozyskiwanym dotacjom z programów Biblioteki Narodowej na zakup nowości wydawniczych. Stopniowo wzrasta także liczba czytelników książek i osób korzystających z usług bibliotecznych (Internet, udostępnienia czasopism, informacje bibliograficzne, rzeczowe). Dynamika wzrostu księgozbioru i wypożyczeń w Łowiczu na 1000 mieszkańców jest 1% do 2% większa niż dynamika wzrostu w Polsce na 1000 ludności.

**TABELA NR 45. KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTEKI W ŁOWICZU
I BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W POLSCE NA 1000 LUDNOŚCI**

	Księgozbiór na 1000 ludności w woluminach				
	2009	2010	2011	2012	2013
Łowicz	2 173	2 196	2 216	2 289	2573
Polska	3 518	3 458	3 439	3 416	3402

Źródło: Biblioteka Miejska w Łowiczu/ GUS

Biblioteka należy obecnie do instytucji, które w czasach łatwego dostępu do elektronicznych źródeł informacji i wiedzy (Internet, audiobooki, e-prasa, ebooki) muszą na nowo zdefiniować swoją rolę w obszarach społeczności, na rzecz których działają. Celem działań jest stworzenie placówki (z filiami) kreatywnej, otwartej na potrzeby środowiska, przyjaznej dla każdego, przyciągającej ładnym wyglądem, jak i nowoczesnym wyposażeniem, dobrze zaopatrzonej w różne źródła informacji, miejsca poszanowania tradycji i dbania o dziedzictwo kulturowe regionu, która będzie miejscem spotkań wielu środowisk, spędzenia wolnego czasu i rozwijania zainteresowań.

W związku z rozwojem nowych technologii, od 2012 roku biblioteka wdraża zintegrowany system zarządzania Biblioteką Sowa2/MARC21 umożliwiający automatyzację procesów bibliotecznych. W efekcie tych działań użytkownicy uzyskali dostęp do informacji

o działalności i zasobach zgromadzonych w placówkach poprzez programy katalogowe dostępne online: www.lowicz-mbp.sowwwa.pl, stronę internetową: www.cebrowski.pl (informacje o bibliotece, podłączony katalog, facebook, aktualności, bibliografie sławnych Łowiczan, galerie, kontakt z biblioteką, portal e-usług bibliotecznych: www.w.bibliotece.pl). Ponadto biblioteka, wspólnie z innymi podmiotami, organizuje imprezy cykliczne i współuczestniczy w ogólnopolskich akcjach promujących czytelnictwo:

1. Łowicki Przegląd Twórczości Literackiej „Pióro Pelikana”,
2. Spotkania Pisarzy z Młodymi Czytelnikami „Z Książką na Walizkach”,
3. „Cała Polska czyta dzieciom”,
4. „Narodowe Czytanie”,
5. Światowy Dzień Czytania Komiksów,
6. „Zaopiekuj się książką”,
7. Organizacja zajęć podczas ferii zimowych i wakacji,

KULTURA FIZYCZNA, SPORT I REKREACJA

Baza sportowo - rekreacyjna miasta Łowicza obejmuje:

1. Stadion (lekkoatletyczny - 6 torów, ul. Jana Pawła II 3)
2. 2 boiska piłkarskie (sztuczne, ul. Jana Pawła II 3)
3. 2 hale sportowe
4. 2 korty tenisowe
5. Krytą pływalnię
6. Dwa Kompleksy Boisk Orlik (w okresie zimowym lodowisko Biały Orlik, ul. Bolimowska 15/9)
7. Kompleks boisk sportowych Park Błonie
8. Place zabaw
9. Miejską Przystań Kajakową (Park Błonie)
10. Sale gimnastyczne funkcjonujące przy szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych oraz boiska wielofunkcyjne. Brak jest w infrastrukturze miasta otwartej pływalni.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łowiczu to główny organizator miejskich imprez o charakterze sportowo - rekreacyjnych. Z obiektów OSiR korzystają kluby i stowarzyszenia realizujące zadania publiczne w zakresie sprzyjania rozwojowi sportu Gminy Miasta Łowicza.

Kluby i stowarzyszenia posiadające następujące sekcje sportowe:

1. koszykówka młodzieżowa
2. koszykówka seniorów
3. tenis stołowy
4. piłka nożna młodzieżowa
5. piłka nożna seniorów (kobiet i mężczyzn)

6. sekcja szachowo - brydżowa
7. sporty walki
8. aerobik

Ponadto na terenie miasta działają kluby sportowe i stowarzyszenia:

1. Klub Sportowy „Pelikan” – piłka nożna,
2. Miejski Uczniowski Klub Sportowy „Pelikan”- piłka nożna młodzieżowa
3. Klub Sportowy „Księżak”- koszykówka.
4. Uczniowski Klub Sportowy „Księżak”- koszykówka młodzieżowa, tenis stołowy
5. Uczniowski Klub Sportowy - Pijarski Klub Sportowy
6. MKS „Zryw” – judo
7. Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Księżak”
8. Łowickie Towarzystwo Tenisowe - tenis ziemny,
9. Łowicki Klub Taekwondo - Do Olimpijskiego Wtf,
10. Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” Łowicz,
11. Uczniowski Klub Sportowy „Korabka” Łowicz,
12. Łowickie Stowarzyszenie Aikido „Aiki Okami”,
13. Łowicki Klub Motorowy,
14. Łowicka Akademia Sportu,
15. Uczniowski Tenisowy Klub Sportowy „RAKIETA”,
16. Stowarzyszenie Sportowe „Księżacy”,
17. Uczniowski Klub Sportowy „Blich”,
18. Klub Turystyki Kolarskiej „Szprycha”.

POMOC SPOŁECZNA

TABELA NR 46. ZAKRES POMOCY SPOŁECZNEJ W ŁOWICZU

Rok	Liczba osób objętych świadczeniami	Liczba rodzin objętych świadczeniami	Liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami	Objęte pomocą do ogółu mieszkańców
2010	859	719	1725	5,79%
2011	890	747	1759	5,94%
2012	914	755	1702	5,79%
2013	1042	843	1915	6,56%
2014	951	772	1728	5,98%

Źródło Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu

Krąg świadczeniobiorców Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu jest stabilny (2010r. - 1725, 2013r. - 1915). Świadczy to o znacznych problemach w usamodzielnianiu się podopiecznych MOPS. Wzrost liczby osób w 2013 r. wynika ze zmiany kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej - z 351 zł na 456 zł netto na osobę w rodzinie.

TABELA NR 47. BUDŻET MOPS W LATACH 2010 - 2014

Rok	Budżet MOPS			Udział środków rządowych do budżetu ogółem	Udział środków samorządowych do budżetu ogółem	Udział przyznanych świadczeń do budżetu ogółem
	Ogółem	Środki rządowe	Środki samorządowe			
2010	9 002 851	7 375 112	1 627 739	81,92%	18,08%	84,47%
2011	9 314 607	7 320 919	1 993 688	78,60%	21,40%	85,15%
2012	9 423 102	7 180 029	2 243 073	76,20%	23,80%	83,34%
2013	10 141 196	7 579 757	2 561 439	74,74%	25,26%	83,71%
2014	10 417 757	7 639 593	2 778 145	73,33%	26,67%	83,06%

Źródło Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu

**TABELA NR 48. WYDATKI NA POMOC SPOŁECZNĄ I LICZBA RODZIN
OBJĘTYCH POMOCĄ W LATACH 2010 - 2014**

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą na 10 tys. mieszkańców	Wydatki na pomoc społeczną na 10 tys. mieszkańców (w zł.)
2010	241	3 019 672
2011	252	3 146 188
2012	257	3 205 245
2013	289	3 476 345
2014	267	3 607 506

Źródło Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu

TABELA NR 49. ZAKRES PRZYZNANIA POMOCY W OPARCIU O KRYTERIA DYSFUNKCYJNE

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				
	2010	2011	2012	2013	2014
Bezdomność	15	16	31	45	44
Bezrobocie	419	434	438	510	456
Niepelnosprawność	265	314	190	207	195
Długotrwała choroba	98	37	104	145	134
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	21	25	12	15	7
Alkoholizm	99	99	66	85	50
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	19	32	16	22	9
Przemoc w rodzinie	33	18	15	31	40
Sytuacja kryzysowa	64	20	26	23	18

Zdarzenie losowe	-	5	1	3	0
------------------	---	---	---	---	---

Źródło Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu.

Głównymi powodami przyznawania świadczeń pomocy społecznej w latach 2010-2013 były bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom i ich mieniu jest stałą troską władz miasta Łowicza oraz instytucji, które zajmują się tym problemem na co dzień. Wśród nich najważniejsze to: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu i Ochotnicza Straż Pożarna.

Do głównych zadań **Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu** należą m.in. ochrona życia i zdrowia obywateli przed bezprawnymi zamachami na te dobra, zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnieniu przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców tych czynów.

Przestępczość to jeden z podstawowych wskaźników jakości bezpieczeństwa publicznego. Poziom zagrożenia przestępczością jest wartością zmienną, której struktura i dynamika zależą od wielu czynników. Działania Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu są ukierunkowane na spadek dynamiki przestępstw popełnionych na terenie działania łowickiej policji, przy jednoczesnym wzroście wskaźników wykrywalności poszczególnych kategorii przestępstw.

TABELA NR 50. PRZESTĘPCZOŚĆ NA TERENIE MIASTA ŁOWICZA W LATACH 2008-2014

Rok	Przestępstwa stwierdzone	Wskaźnik dynamiki	Przestępstwa wykryte	Wskaźnik wykrywalności	w tym: przestępstwa kryminalne	czyny nieletnich
2008	982	97,9	751	76,5	647	98
2009	1286	130,9	1048	81,5	946	145
2010	1348	104,8	1094	81,1	803	146
2011	1142	84,7	894	78,3	723	122
2012	1360	106	1107	81,04	885	160
2013	830	61	611	73,6	511	30

2014	728	87,7	481	66,1	355	15
-------------	-----	------	-----	------	-----	----

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu, w latach 2008-2014 najwięcej przestępstw na terenie naszego miasta odnotowano w roku 2010 (1348) oraz w 2012 (1360). Najczęstszymi przyczynami przestępstw popełnionych przez osoby dorosłe były alkoholizm oraz chęć zysku, spowodowana pogarszającą się sytuacją finansową, bezrobociem. W roku 2014 odnotowano znaczący spadek popełnionych przestępstw, w tym przestępstw kryminalnych. Analiza przestępczości w omawianych latach wykazuje, że wśród popełnionych przestępstw przeważają przestępstwa kryminalne, a więc te, które uznawane są za szczególnie uciążliwe społecznie, ze względu na ich stopień szkodliwości.

Analizując przestępstwa kryminalne w latach 2008-2014 należy stwierdzić, że najwięcej tego rodzaju przestępstw ujawniono w roku 2009 i 2012. W 2014 roku odnotowano spadek przestępczości kryminalnej. Na spadek tej liczby wpłynęła głównie mniejsza liczba ujawnionych przestępstw narkotykowych. Spadek ten nie wynika jednak z rzeczywistej zmiany skali zagrożeń, a jedynie z faktu powszechnego używania w 2010 r. tzw. dopalaczy, które były legalnym zamiennikiem narkotyków. Ponadto, przestępstwa narkotykowe wykraczają poza okres statystyczny jednego roku sprawozdawczego. Powyższa statystyka wykazuje również, że Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu osiągnęła wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych. Najwyższy wskaźnik wykrywalności osiągnięto w 2012 roku – 78,8 %. Według KP Policji w Łowiczu, pewne kategorie przestępstw są trudne do wykrycia, np. kradzieże dokumentów zgłaszane są po upływie wielu godzin od kradzieży. Kradzieże samochodów to problem związany z aktywnością grup zorganizowanych, wykraczający poza granice miasta i powiatu.

TABELA NR 51. STRUKTURA PRZESTĘPCZOŚCI KRYMINALNEJ

Kategoria przestępstw	Liczba przestępstw													
	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	2014	%
Przestępstwa narkotykowe	137	21,2	362	38,2	190	24,0	81	11,2	279	32	24	3	95	13
Kradzież mienia	105	16,2	149	15,8	123	15,0	145	18,1	142	16	148	29	108	15
Kradzież z włamaniem	75	11,6	78	8,2	102	13,0	85	10,6	58	7	81	16	76	10
Uszkodzenie mienia	64	9,9	63	6,7	80	10,0	51	6,4	47	5	54	11	35	4
Przestępstwa rozbójnicze	24	3,7	30	3,2	29	3,6	32	4,0	19	2	21	4	11	2
Kradzież dokumentów	17	2,6	14	1,5	16	2,0	25	3,1	16	2	18	3	21	3

Uszkodzenie ciała	11	1,7	14	1,5	18	2,2	18	2,2	5	1	5	1	12	2
Udział w bójce lub pobiciu	10	1,5	12	1,3	14	1,7	7	0,9	17	2	8	2	9	1

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

* % ogółu popełnionych przestępstw

Wśród przestępstw o charakterze kryminalnym, największe zagrożenie stanowią:

1. przestępstwa narkotykowe;
2. kradzież mienia;
3. kradzież z włamaniem;
4. uszkodzenie mienia.

Najmniejsze zagrożenie stanowią przestępstwa rozbójnicze tj.: uszkodzenia ciała oraz bójki i pobicia, co jest niewątpliwym atutem w tej grupie przestępstw.

W kategorii **przestępczość narkotykowa**, znaczący wzrost tych przestępstw odnotowano w 2009 roku (362) i w 2012 roku (279). W 2013 roku odnotowano spadek tych przestępstw (24). Jednak mniejsze zagrożenie przestępczością narkotykową wynika wyłącznie z mniejszej liczby zakończonych statystycznie spraw narkotykowych, które są z natury wieloczynowe i wykraczają poza okres statystyczny jednego roku. Według danych Policji, w kategorii **kradzież mienia i kradzież z włamaniem**, wzrost tej grupy przestępstw jest obserwowany na terenie całego województwa i wynika on z tzw. „chęci zysku”. Są to najczęściej: kradzieże paliwa z pojazdów, kradzieże elementów metalowych z przeznaczeniem na złom oraz włamania do różnego rodzaju pomieszczeń gospodarczych na prywatnych posesjach. Jednak, jak wynika z powyższej statystyki, przestępstwa te są w dalszym ciągu dominujące.

Uszkodzenia mienia to, w znacznej mierze, efekt nocnej działalności młodzieży związanej z niszczeniem przypadkowych elementów mienia, czy zaparkowanych samochodów. Na wzrost liczby zgłaszanych zdarzeń w tej kategorii przestępstw mają również wpływ uszkodzenia samochodów i związane z tym ubezpieczenie, gdzie przy zgłoszeniu szkody niezbędne jest uprzednie zgłoszenie tego faktu policji.

Bardzo poważnym zjawiskiem, wymagającym odrębnego zasygnalizowania, jest przestępczość wśród nieletnich. Najwięcej przestępstw popełnionych przez nieletnich odnotowano w latach 2009-2012. Powyższa statystyka wykazuje, że w strukturze przestępczości nieletnich dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym. Według danych policji, najczęstszymi przyczynami przestępstw popełnionych przez nieletnich były chęć zysku, wandalizm, agresja wobec uczniów słabszych fizycznie, narkomania, a także zażywanie środków psychoaktywnych. W 2014 roku odnotowano duży spadek przestępczości nieletnich.

TABELA NR 52. STRUKTURA PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

kategoria	Rok						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przestępstwa narkotykowe	18	36	11	31	11	1	4
kradzież mienia	10	20	20	13	11	1	3
kradzież z włamaniem	4	17	16	7	1	2	2
uszkodzenia mienia	4	6	19	9	2	2	0
przestępstwa rozbójnicze	3	12	12	7	8	6	0
uszkodzenia ciała	4	6	9	11	0	0	0

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

Wśród przestępstw o charakterze kryminalnym, największe zagrożenie stanowią:

1. przestępstwa narkotykowe;
2. kradzież mienia;
3. kradzież z włamaniem.

Bardzo istotnym obszarem mającym bezpośrednie przełożenie na stan bezpieczeństwa w mieście są zaistniałe zdarzenia w ruchu drogowym.

TABELA NR 53. STAN BEZPIECZEŃSTWA W RUCHU DROGOWYM NA TERENIE MIASTA ŁOWICZA

Rok	Zdarzeń	Wypadków	Zabitych	Rannych	Kolizji
2008	374	44	3	50	330
2009	331	31	6	32	300
2010	414	28	2	36	386
2011	403	31	4	35	372
2012	313	21	1	22	292
2013	271	23	2	27	248

2014	255	22	1	27	233
------	-----	----	---	----	-----

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

Największą liczbę zdarzeń drogowych odnotowano w roku 2010 - 414, w tym kolizji drogowych - 386. Najwięcej ofiar odnotowano w 2009 roku – 6 zabitych, w 2011- 4 zabitych. Od 2012 r. zauważalny jest spadek zdarzeń zaistniałych w ruchu drogowym, w tym liczba zabitych i rannych.

Według danych policji, główne przyczyny zdarzeń drogowych to m.in. zderzenie się pojazdów w ruchu, nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu, niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami, niedostosowanie prędkości do warunków ruchu. Kolejnym problemem jest nietrzeźwość uczestników ruchu drogowego. Pomimo dużego zaangażowania ze strony policji w eliminowaniu z ruchu drogowego nietrzeźwych kierujących, ich liczba od kilku lat utrzymuje się na wysokim poziomie.

Jak wynika z danych policji, stan bezpieczeństwa w ruchu drogowym mającym bezpośrednie przełożenie na poprawę bezpieczeństwa publicznego nie jest zadowalający, przede wszystkim ze względu na lekceważenie przepisów drogowych przez jego uczestników oraz nasilenie się natężenia ruchu drogowego, spowodowanego systematycznie rosnącą liczbą pojazdów.

Głównym działaniem **policji** w Łowiczu mającym na celu zapobieganie przestępczości na terenie miasta była służba patrolowa i obchodowa organizowana na podstawie analiz zagrożenia przestępczością. Systematycznie prowadzono wzmożone działania prewencyjne i operacyjne w miejscach nasilania się zagrożeń. W ramach działań profilaktycznych dzielnicowi prowadzili rozmowy z mieszkańcami w zakresie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, przestrzegania „ładu i porządku publicznego”, rozpoznania aktualnie pojawiających się zagrożeń i możliwości przeciwdziałania im.

Podczas służby patrolowej i obchodowej zatrzymano na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu wielu sprawców przestępstw, w tym sprawców przestępstw kryminalnych, nietrzeźwych kierujących, osób poszukiwanych oraz ujawniono bardzo wiele wykroczeń ważnych dla społecznego poczucia bezpieczeństwa. Prowadzono programy prewencyjne i profilaktyczne oraz działania edukacyjne adresowane m.in. do młodych kibiców w celu powstrzymywania ich od zachowań chuligańskich. Opublikowano na stronie internetowej „Mapę zagrożeń kryminalnych”. Na bieżąco publikowano w lokalnych mediach informacje o pojawiających się zagrożeniach i sposobach ich minimalizacji oraz o wykryciu sprawców ważniejszych przestępstw, a także informacje o charakterze profilaktycznym.

W celu zminimalizowania i przeciwdziałania wszelkim zjawiskom negatywnym oraz uciążliwym dla mieszkańców Łowicza, **władze miasta Łowicza**, podjęły decyzję o finansowaniu dodatkowych pieszych patroli policyjnych oraz zainstalowaniu na niektórych ulicach miasta monitoringu wizyjnego.

Urząd Miejski w Łowiczu od 2007 roku przekazuje środki finansowe z przeznaczeniem na rekompensatę pieniężną za czas pełnienia służby przekraczającej określoną normę przez policjantów Policji w Łowiczu, którzy realizują zadania z zakresu służby prewencyjnej. Policjanci Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu pełnią dodatkowe

dwuosobowe piesze patrole, zgodnie z ustalonym grafikiem dyslokacji służb ponadnormatywnych, opracowanym przez Komendanta Powiatowej Policji w Łowiczu, po uzgodnieniu z Burmistrzem Miasta Łowicza. Comiesięczne grafiki dyslokacji patroli uwzględniają ilość patroli i czas pełnienia służby ponadnormatywnej oraz teren (ulice) rozlokowania policjantów.

W trakcie pełnienia dodatkowych patroli policyjnych, policjanci zwracają szczególną uwagę na zdarzenia tj. zakłócenia ciszy nocnej, spożywanie alkoholu w obrębie placówek handlowych, zakłócanie ładu i porządku publicznego, niszczenia mienia i zieleni. Ponadto, policjanci wspólnie z pracownikiem Urzędu Miejskiego w Łowiczu realizują w wyznaczone dni działania kontrolno-porządkowe w zakresie utrzymania czystości i porządku publicznego na terenie miasta Łowicza.

Efekty ich pracy opisywane są w comiesięcznych sprawozdaniach, które informują m.in. o liczbie zatrzymanych sprawców przestępstw i wykroczeń, osób ukaranych mandatami, wylegitymowanych i pouczonych.

Na terenie miasta Łowicza, od maja 2011 roku działa **monitoring wizyjny miasta**, na który składają się kamery, za pomocą których możliwa jest obserwacja danego obszaru miasta, gromadzenie i archiwizowanie danych na temat tego obszaru oraz odpowiednia reakcja na zaobserwowane zjawiska. Na terenie miasta zainstalowano 13 kamer. Cztery z nich umiejscowiono na terenie parku Błonie, pozostałych 9 znajduje się w następujących lokalizacjach: dworzec PKS, Koński Targ w okolicach ronda, róg 11 Listopada ze Starym Rynkiem, róg Pijarskiej i Zduńskiej, skrzyżowanie Browarnej i Zduńskiej, róg Zduńskiej i Koziej, Nowy Rynek, róg Stanisławskiego i Nowy Rynek, skrzyżowanie Stanisławskiego z Długą.

Centrum monitoringu zostało zorganizowane na terenie Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu, z którego sprawowany jest nadzór nad bezpieczeństwem w mieście.

Monitoring wizyjny ma na celu przede wszystkim zapewnienie porządku publicznego oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta, przeciwdziałanie aktom wandalizmu, zmniejszenie przestępczości oraz kontrolowanie ruchu ulicznego.

Stan bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie miasta Łowicza

Z punktu widzenia bezpieczeństwa publicznego ważne miejsce zajmuje także ochrona przeciwpożarowa oraz zwalczanie innych zagrożeń.

Zakres zadań **Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu** to nie tylko działania gaśnicze, lecz także działania z zakresu ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i wodnego oraz od kilku lat działania ratownictwa medycznego.

Według danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu, w ostatnich latach duży wpływ na ilość zdarzeń miały warunki pogodowe. Jednostki straży usuwały skutki opadów atmosferycznych i silnych wiatrów, którymi były m.in. przybory wody, czy powalone drzewa i oderwane od drzew konary.

Analizując powstałe na terenie miasta Łowicza zdarzenia, należy stwierdzić, że liczba miejscowych zagrożeń w latach 2008–2014 była co najmniej dwa razy większa niż liczba zaistniałych pożarów. W 2014 roku, znacząca zmalała ilość pożarów.

Najczęściej występującą przyczyną miejscowych zagrożeń były:

1. gwałtowne opady atmosferyczne;
2. niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu ;
3. huragany, silne wiatr ;
4. nietypowe zachowanie się zwierząt, owadów stwarzających zagrożenie ;
5. gwałtowne przybory wód;
6. wady środków transportu.

Najczęściej występującą przyczyną pożarów były:

1. nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym: papierosy, zapalki;
2. podpalenia umyślne, w tym akty terroru,
3. wady środków transportu;
4. wady urządzeń i instalacji elektrycznych.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu w ramach swoich zadań realizuje szereg działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa poprzez m.in. propagowanie ochrony przeciwpożarowej wśród dzieci i młodzieży, prowadzenie działań w zakresie rozpoznawania zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń. Nadrzędnym działaniem Komendy Powiatowej jest prowadzenie akcji w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń. Ustawowe zadania w tym zakresie, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu realizuje przy współudziale Ochotniczej Straży Pożarnej w Łowiczu.

Od kilku lat, **Gmina Miasta Łowicza** przekazuje również dodatkowe środki finansowe na ochronę przeciwpożarową. W roku 2008 i 2011 sfinansowano zakup specjalistycznego umundurowania strażaków niezbędnego do wykonywania zadań podczas akcji ratowniczo-gaśniczych. W 2010 i 2012 roku dofinansowano zakup specjalistycznych samochodów do rozpoznawania zagrożeń oraz do prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych.

WNIOSKI I UWAGI

1. *Dokonując oceny stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta Łowicza, należy stwierdzić, że w strukturze przestępczości zdecydowanie przeważają przestępstwa o charakterze kryminalnym, a więc te najbardziej uciążliwe dla społeczeństwa. Niepokojącym zjawiskiem jest też duża liczba wypadków drogowych, które są skutkiem systematycznie rosnącej liczby pojazdów. Natomiast pozytywnym aspektem jest wzrost wykrywalności przestępstw przez Komendę Powiatową Policji w Łowiczu. Wzrost wskaźnika wykrywalności, przy jednoczesnym spadku przestępstw, skutkuje poprawą stanu bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Łowicza. Głównym działaniem policji w celu zapobiegania przestępczości jest służba patrolowa organizowana na podstawie bieżących analiz zagrożenia przestępczością. Systematycznie prowadzone są też działania prewencyjne i operacyjne w miejscu nasilania się zagrożeń.*

Bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo w mieście mają również dodatkowe piesze patrole, finansowane przez Urząd Miejski w Łowiczu, ponieważ pozwalają na zwiększenie obecności służb prewencyjnych w miejscach szczególnie zagrożonych i są pełnione w zależności od konkretnych potrzeb, np. w weekendy, dni świąteczne i w określonych rejonach; są dostosowane do istniejących zagrożeń i społecznych potrzeb.

Nowym instrumentem walki z przestępczością jest monitoring wizyjny zainstalowany na ulicach miasta Łowicza. Lokalizacja kamer na terenie miasta pozwala na całodobową obserwację i kontrolę niebezpiecznych miejsc, co umożliwia policji podjęcie szybkiej i sprawnej interwencji.

Dzięki takiemu systemowi zwiększa się efektywność działania służb policyjnych, poprzez kierowanie sił i środków tam, gdzie są najbardziej potrzebne.

2. *Dokonując analizy bezpieczeństwa pożarowego widzimy, że najczęściej występującą przyczyną pożarów jest ludzka nieostrożność. Na ogół objawia się ona lekceważeniem podstawowych zasad bezpieczeństwa oraz świadomym łamaniem przepisów przeciwpożarowych. W związku z powyższym, bardzo istotnym czynnikiem w ochronie przeciwpożarowej jest profilaktyka, której celem jest przekazywanie wiedzy o sposobach zabezpieczenia przed pożarami i innymi miejscowymi zagrożeniami jak największej części społeczeństwa oraz wskazywanie środków służących przeciwdziałaniu tym zjawiskom.*

VII. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

KLIMAT

W Łowiczu panują warunki klimatyczne, które są charakterystyczne dla regionu środkowopolskiego. Średnia temperatura roczna w wieloleciu wynosi $+7,8^{\circ}\text{C}$. Specyfiką jest wysokie nasłonecznienie sięgające 1600-1650 godzin w roku, zaś roczna suma promieniowania słonecznego należy do najwyższych w kraju i wynosi $86,3 \text{ kcal/m}^2$. Przeważają wiatry zachodnie – 18%, a ich średnia prędkość wynosi 4,2 m/s. Suma rocznych opadów nie przekracza 550 mm. Dni przymrozkowych jest 100-110 w ciągu roku, mroźnych 30-35, bardzo mroźnych 3-4, ciepłych 30-35. Okres wegetacyjny na obszarze, gdzie położony jest Łowicz wynosi 210-220 dni.

GOSPODARKA WODNA

Łowicz zaopatrywany jest w wodę za pośrednictwem dobrze rozwiniętej sieci wodociągowej o długości ok. 91 km, która jest własnością gminy. Stan z lat wcześniejszych przedstawia poniższa tabela. Na podstawie informacji jakie posiada Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu – jednostka miejska odpowiedzialna za ujęcie i sieć wodociągową wynika, że na koniec 2013 r. podłączonych było do sieci wodociągowej 3449 gospodarstw domowych i przedsiębiorstw.

**TABELA 54. UZBROJENIE MIASTA ŁOWICZ W ROZDZIELCZĄ SIĘĆ WODOCIĄGOWĄ
W LATACH 2000 – 2014.**

Lata	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Długość sieci (km)</i>	81,1	82,6	82,9	83,4	84,8	86,0	86,53	87,00	87,1	87,27	88,1	90,1	91	95,28
<i>Liczba przyłączy</i>	1 605	1 712	1 758	1 795	1 844	1 908	1 972	2 031	2 067	2 119	2 201	2 289	2 325	

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013, str. 56 oraz dane z Zakładu Usług Komunalnych w Łowiczu.

Stan techniczny sieci wodociągowej zależny jest od czasu eksploatacji jej poszczególnych odcinków, dlatego też sieć jest sukcesywnie rozbudowywana i modernizowana, aby wyeliminować prawdopodobieństwo częstych awarii. Wiadomo, że zły stan techniczny i awaryjność sieci wywołują straty wody i negatywnie wpływają na jej jakość.

Woda przeznaczona dla mieszkańców jest czerpana z komunalnych ujęć głębinowych. Obecnie eksploatowanych jest 8 studni (z 12 istniejących) usytuowanych wzdłuż rzeki Bzury, w rejonie ul. Blich w Łowiczu. Woda wprowadzana do wodociągów jest uzdatniana w Stacji Uzdatniania Wody poprzez odżelazianie i chlorowanie.

W celu poprawienia jakości dostarczanej wody oraz zabezpieczenie jej odpowiedniej ilości zrealizowano projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007–2013 (oś priorytetowa II: ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka – działanie II. 1 gospodarka wodno-ściekowa) pod nazwą: „Przebudowa istniejących komunalnych ujęć wody, rozbudowa i przebudowa obiektów stacji uzdatniania wody i budowa akredytowanego laboratorium w Łowiczu przy ul. Blich”. Realizacja projektu trwała w latach 2007–2012. Całkowita wartość projektu opiewa na kwotę 23 327 168,95 zł, wliczając dotację rozwojową ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 17 647 655,60 zł, co stanowi 85% całkowitych wydatków kwalifikowanych. Powstało laboratorium posiadające akredytację, co umożliwi kontrolę procesów technologicznych w stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków. Dotychczas najbliższe akredytowane laboratorium mieści się w Skierniewicach (tj. 25 km od Łowicza).

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Na terenie Łowicza wybudowana jest sieć kanalizacji sanitarnej o długości 83,01 km (stan na koniec 2013r.). Stan z lat wcześniejszych przedstawia poniższa tabela.

TABELA 55. UZBROJENIE MIASTA ŁOWICZA W KANALIZACJĘ SANITARNAJĄ W LATACH 2000 - 2014.

Lata	2000	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Długość sieci (km)</i>	49,4	56,3	62,0	68,4	71,4	74,1	77,6	79,8	80,8	81,2	83,01	85,46
<i>Liczba przyłączy</i>	790	990	1 468	1 862	2048	2218	2394	2580	2724	2874	2939	

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008–2013, str. 58 oraz dane z Zakładu Usług Komunalnych w Łowiczu.

Łowicz posiada na swym terenie miejską oczyszczalnię ścieków wybudowaną w latach 70-tych i zmodernizowaną 1992-1996 r. Do tej biologicznej oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów trafiają ścieki z kanalizacji sanitarnej. Rocznie w komunalnej oczyszczalni wytwarzanych jest około 10 000 Mg osadów o uwodnieniu 84%, które nie są obecnie wykorzystywane.

Na koniec 2007 r., w celu zmniejszenia masy wytworzonych osadów przez zredukowanie wody, Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu w porozumieniu z Urzędem Miejskim w Łowiczu zakupił wirówkę. Oczyszczone ścieki podawane są do kanału odprowadzającego wody ze stawów gospodarstwa rybackiego do rzeki Bzury. Przepustowość oczyszczalni (wg pozwolenia wodnoprawnego) wynosi 936,0 m³/h. Z uwagi na konieczność wypełnienia wszelkich norm w zakresie oczyszczania ścieków sanitarnych, jednym z podstawowych priorytetów inwestycyjnych jest modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków i kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej.

Planuje się wykonanie nowej sieci kanalizacyjnej wraz z przepompowniami i przykanalikami (o łącznej długości 6,8 km) odbierającej ścieki od gospodarstw domowych wyposażonych w przydomowe zbiorniki bezodpływowe oraz sieci dla uzbrojenia nowych terenów z przeznaczeniem pod przemysł z przystosowaniem do odbioru ścieków z gmin. Planuje się modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków w zakresie instalacji biogazowej, wirówki, suszarni, kotłowni oraz zagospodarowania osadów ściekowych odwodnionych.

Oprócz miejskiej oczyszczalni ścieków na terenie miasta Łowicza zlokalizowana jest przyzakładowa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków przemysłowych przy Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej. Na obszarze miasta funkcjonuje 19 oczyszczalni wód opadowych, łączna długość dróg z kanalizacją deszczową wynosi 31,2 km.

GOSPODARKA ODPADAMI

Źródłem powstawania odpadów na terenie Łowicza są jednostki gospodarcze, gospodarstwa domowe i obiekty infrastruktury. Prowadzona jest zbiórka następujących grup odpadów:

1. komunalne segregowane: papier i tektura, tworzywa sztuczne, metale, szkło i opakowania wielomateriałowe (worki i pojemniki do selektywnej zbiórki), biodegradowalne z parków i ogrodów, wielkogabarytowe, elektroodpady,
2. komunalne zmieszane.

Obecnie w Łowiczu działają podmioty posiadające zezwolenie Burmistrza Miasta Łowicza na prowadzenie działalności związanej z odbiorem odpadów komunalnych. Dostęp do tych usług mają wszyscy mieszkańcy gminy.

Niektóre odpady z terenu miasta poddawane są procesom odzysku lub unieszkodliwianiu. Odzyskiem odpadów trudni się sześć firm. Dwa podmioty zajmują się przerobem odpadów z tworzyw sztucznych, papieru, tektury, w tym jeden zakład przerabia szkło na granulaty i stłuczkę szklaną, zaś drugi gumy na granulaty. Natomiast trzy przedsiębiorstwa zajmują się odzyskiem odpadów żuźlowych i popiołów paleniskowych. Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu prowadzi działalność w zakresie unieszkodliwiania osadów ściekowych z przemysłów rolno-spożywczych, chemii organicznej i komunalnych osadów ściekowych. Pozostałe odpady składowane są na miejskim składowisku odpadów komunalnych w miejscowości Jastrzębia.

Szczegółowe dane dotyczące ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów w Łowiczu, a także informacje na temat gospodarki odpadami zawiera „Plan gospodarki odpadami dla miasta Łowicza w latach 2004–2011”, który obowiązywał do końca 2011. Sytuacja opisana powyżej uległa zmianie z dniem 1 stycznia 2012, od kiedy weszła w życie nowelizacja ustawy o odpadach. Poczynając od tej daty pozostają wyłącznie Krajowy Plan Gospodarki Odpadami oraz Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami; przestały obowiązywać powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami.

Od dnia 1 lipca 2013 roku na terenie miasta Łowicza zaczął obowiązywać nowy system gospodarki odpadami. Znowelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nałożyła na wszystkie gminy w Polsce bezwzględny obowiązek przejęcia odpadów komunalnych od mieszkańców.

Nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi zakłada zniesienie obowiązku indywidualnego podpisywania przez właścicieli nieruchomości umów na odbiór odpadów komunalnych z właściwymi przedsiębiorcami. Każdy mieszkaniec wnosi opłatę na rzecz swojej gminy za wytworzone w gospodarstwach domowych odpady komunalne.

Gmina, w drodze przetargu, wybrała firmę odbierającą i zagospodarowującą zmieszane odpady komunalne i odpady zebrane selektywnie. Wszystkie odpady komunalne

powstające w gospodarstwach domowych poddane segregacji można dostarczać również do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych znajdującego się na miejskim składowisku odpadów w Jastrzębi.

Po analizie wszystkich możliwych metod przyjęto, że najwłaściwszym sposobem opłaty za odbiór wytworzonych odpadów, będzie metoda naliczania według liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość tj. „od osoby”.

Obecnie zdecydowano się na objęcie systemem gospodarowania odpadami tylko nieruchomości zamieszkałe, czyli takie, w których osoba zazwyczaj spędza czas przeznaczony na odpoczynek, niezależnie od czasowych nieobecności związanych m.in. z urlopem, odwiedzinami u przyjaciół i krewnych, interesami, leczeniem medycznym itp.

W przypadku nieruchomości niezamieszkałych (firmy, instytucje, prowadzący działalność gospodarczą, właściciele działek letniskowych, ogrody działkowe) właściciele zobowiązani są gospodarować odpadami komunalnymi na dotychczasowych zasadach, czyli mają obowiązek zawarcia umowy z podmiotem uprawnionym do ich odbioru i zagospodarowania.

WNIOSKI I UWAGI

I. Dla zachowania odpowiednich zasobów wody niezbędnych dla zaspakajania potrzeb mieszkańców miasta Łowicza należy podjąć następujące działania:

- 1. Wprowadzenie oszczędności w gospodarowaniu zasobami wód podziemnych, poprzez wyeliminowanie ich wykorzystania w procesach technologicznych (jeśli jest to możliwe), jak i w rolnictwie,*
- 2. Realizacja obiektów małej retencji,*
- 3. Racjonalizacja wykorzystania wód powierzchniowych w przemyśle i rolnictwie poprzez stosowanie zamkniętych obiegów wody, wykorzystanie wód deszczowych do nawadniania,*
- 4. Ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wód podziemnych.*

II. Działania, które należy podjąć w celu zmniejszenia emisji szkodliwych gazów do atmosfery

- 1. Modernizacja źródeł emisji wysokiej i niskiej,*
- 2. Scentralizowanie ciepłownictwa ogólnomiejskiego,*
- 3. Ograniczanie strat ciepła związanego z przesyłaniem i złą izolacją budynków,*
- 4. Rozwój źródeł energii alternatywnej (energia słoneczna i geotermalna),*
- 5. Zmniejszenie zanieczyszczeń komunikacyjnych,*
- 6. Wykorzystanie energii odpadowej np. biogaz,*
- 7. Wykonanie nasadzeń izolacyjnych.*

III. W celu poprawy sytuacji w gospodarce odpadami na terenie miasta Łowicza należy przede wszystkim:

- 1. Ograniczyć ilość odpadów poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów, recycling,*
- 2. Zmodernizować wysypiska śmieci, ewentualna budowa spalarni, kompostowni,*
- 3. Zwiększyć ilości odpadów wykorzystywanych gospodarczo.*

IV. Aby zminimalizować niekorzystne oddziaływania hałasu należy:

- 1. Zwiększyć akustyczną izolacyjność budynków,*
- 2. Wprowadzić zmiany w zakresie organizacji ruchu,*
- 3. Nasadzić pasy zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,*

V. W celu poprawy warunków życia i wypoczynku należy:

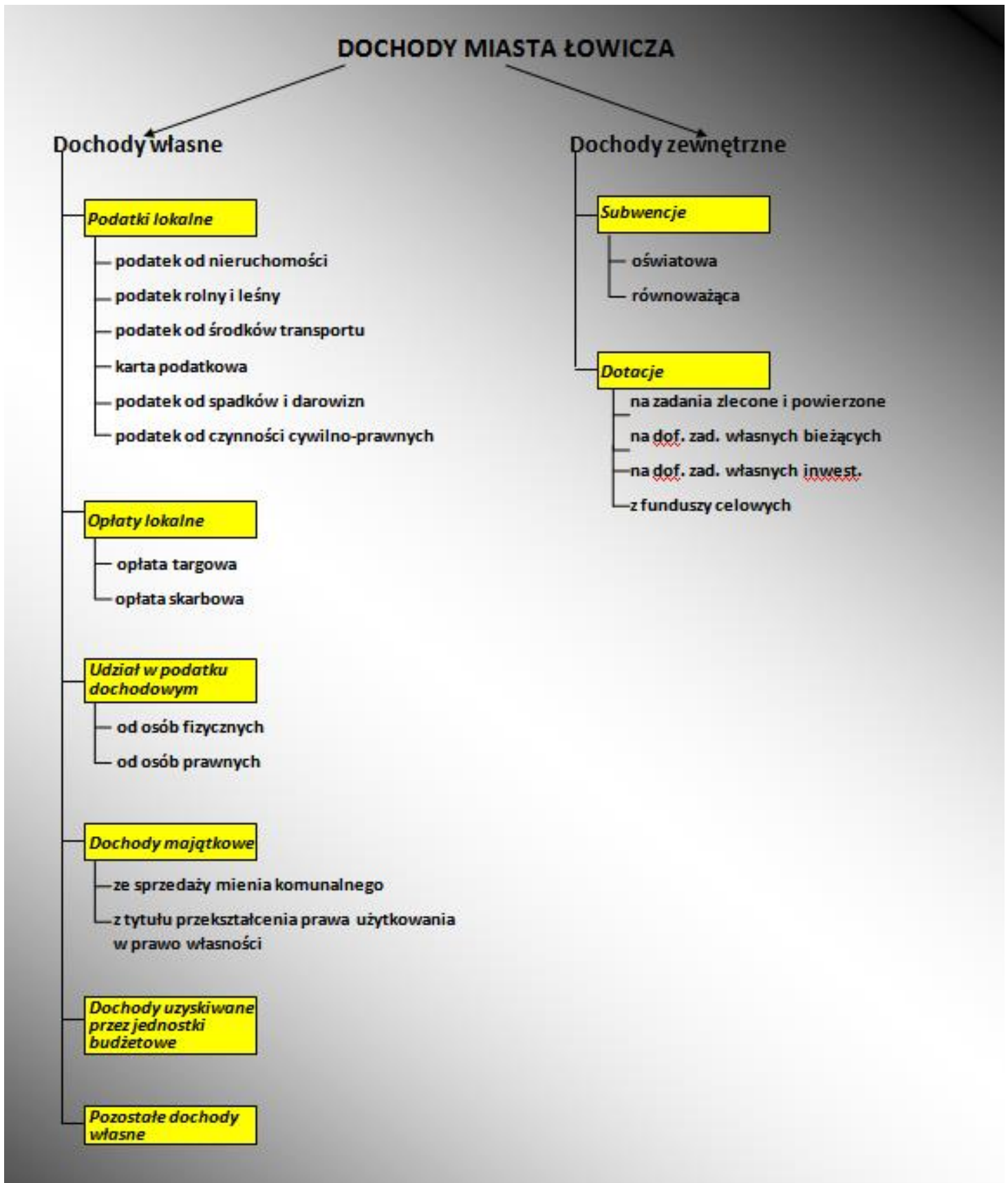
- 1. Zwiększyć lesistość terenu,*
- 2. Zwiększyć ilość zieleni miejskiej,*
- 3. Przebudować i rewitalizować istniejące tereny zieleni.*

VI. W celu poprawy świadomości ekologicznej wśród mieszkańców miasta należy:

- 1. Upowszechniać wiedzę o stanie i ochronie środowiska,*
- 2. Wprowadzać edukację ekologiczną do szkół,*
- 3. Prowadzić warsztaty, organizować „zielonej szkoły”,*
- 4. Uwzględniać zagadnienia zrównoważonego rozwoju w planach zagospodarowania przestrzennego.*

VIII. GOSPODARKA BUDŻETOWA MIASTA

SCHEMAT NR 2. DOCHODY MIASTA ŁOWICZA

DOCHODY MIASTA

Dochody miasta można podzielić na dwie podstawowe grupy: dochody własne oraz dochody zewnętrzne.

Dochody własne miasta to przede wszystkim:

1. Podatki lokalne – wśród nich największą pozycję stanowią wpływy z podatku od nieruchomości (ok. 16% dochodów ogółem). Na wysokość wpływów z podatków od nieruchomości zasadniczy wpływ mają podatki płacone od nieruchomości i gruntów zajętych na działalność gospodarczą. Znaczne wpływy z tego podatku osiągane są przy zastosowaniu umiarkowanych stawek podatkowych (średnio na poziomie 85% stawek maksymalnych);
2. Kolejną pozycją jest podatek od środków transportowych, którego wpływy stanowią ok. 1,6 % dochodów ogółem;
3. Dochody z tytułu karty podatkowej wpływają do miasta za pośrednictwem Urzędu Skarbowego, a płacą go osoby fizyczne osiągające przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej i opłacający podatek dochodowy w formie zryczałtowanej;
4. Podatek rolny i leśny – nieznaczny udział w dochodach własnych miasta;
5. Opłaty lokalne to opłata z tytułu odbioru odpadów (od 1 lipca 2013r.) oraz opłata targowa pobierana od osób sprzedających na targowicy miejskiej;
6. Udział w podatku:
 - Od osób fizycznych w wysokości 37,26% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie Gminy Miasta Łowicza. Jest to znacząca pozycja w budżecie miasta (ok. 24% dochodów ogółem);
 - Od osób prawnych w wysokości 6,71 % wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, posiadających siedzibę na terenie gminy;
7. Dochody majątkowe, w tym przede wszystkim ze sprzedaży mienia komunalnego oraz z tytułu najmu dzierżawy;
8. Dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe w ramach prowadzonej przez nie działalności statutowej przekazywane w całości na rachunek budżetu miasta m.in. ze sprzedaży biletów MZK, wynajmu sal, sprzedaży biletów do obiektów użyteczności publicznej (np. pływania);
9. Pozostałe dochody własne obejmują m.in. odsetki do środków zgromadzonych na rachunkach bankowych, opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Dochody zewnętrzne w budżecie miasta Łowicza to:

1. Subwencje:
 - Oświatowa – przeznaczona na finansowanie szkół prowadzonych przez gminy, wyliczana wg algorytmu uwzględniającego ilość nauczycieli, ich wynagrodzenie, poziom wykształcenia, ilość uczniów, rodzaj szkoły. Nie zaspakaja w pełni potrzeb finansowych szkół, które muszą być dofinansowane ze środków własnych;

- Uzupełniająca – środki na częściowe pokrycie kosztów wychowania przedszkolnego dzieci;
- Zrównoważająca – na uzupełnienie dochodów w związku ze zmianą finansowania zadań gmin.

2. Dotacje:

- Na zadania zlecone i powierzone z zakresu administracji rządowej – są to w dużej mierze środki finansowe na opiekę społeczną;
- Na dofinansowanie bieżących zadań własnych, jest to m.in. Dofinansowanie wypłat zasiłków z pomocy społecznej oraz wyżywienia w szkołach, dofinansowanie opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat, pomoc materialna dla uczniów „Wyprawka szkolna”;
- Dotacje celowe na dofinansowanie zadań inwestycyjnych, przyznawane do wysokości 50 % wartości zadania, tzw. schetynówki;
- Dotacje z funduszy celowych np. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki itp.

**TABELA NR 56. PODSTAWOWE DANE I INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE
BUDŻET MIASTA W LATACH 2009 – 2014**

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem w tys. zł	71.425	91.535	87.116	84.954	81.736	87.617
Wydatki ogółem w tys. zł	81.681	91.467	92.411	83.468	80.415	82.539
Stan kredytów długoterminowych na koniec roku w tys. zł	20.263	22.183	26.623	22.911	22.623	19.330
Wysokość spłaconych kredytów wraz z odsetkami w tys. zł	4.418	8.954	7.446	7.894	8.048	6.072
Wydatki na inwestycje w tys. zł	25.379	30.053	27.524	14.278	8.586	7.871
Wskaźnik dochodów gminy na 1 mieszkańca	2.383	3.070	2.937	2.889	2.802	3.034
Wskaźnik wydatków gminy na 1 mieszkańca	2.725	3.068	3.116	2.839	2.756	2.858
Wysokość zadłużenia na 1 mieszkańca	676	744	897	779	775	669
Stosunek wydatków na inwestycje do wydatków ogółem w %	31,1	32,9	29,8	17,1	10,7	9,5

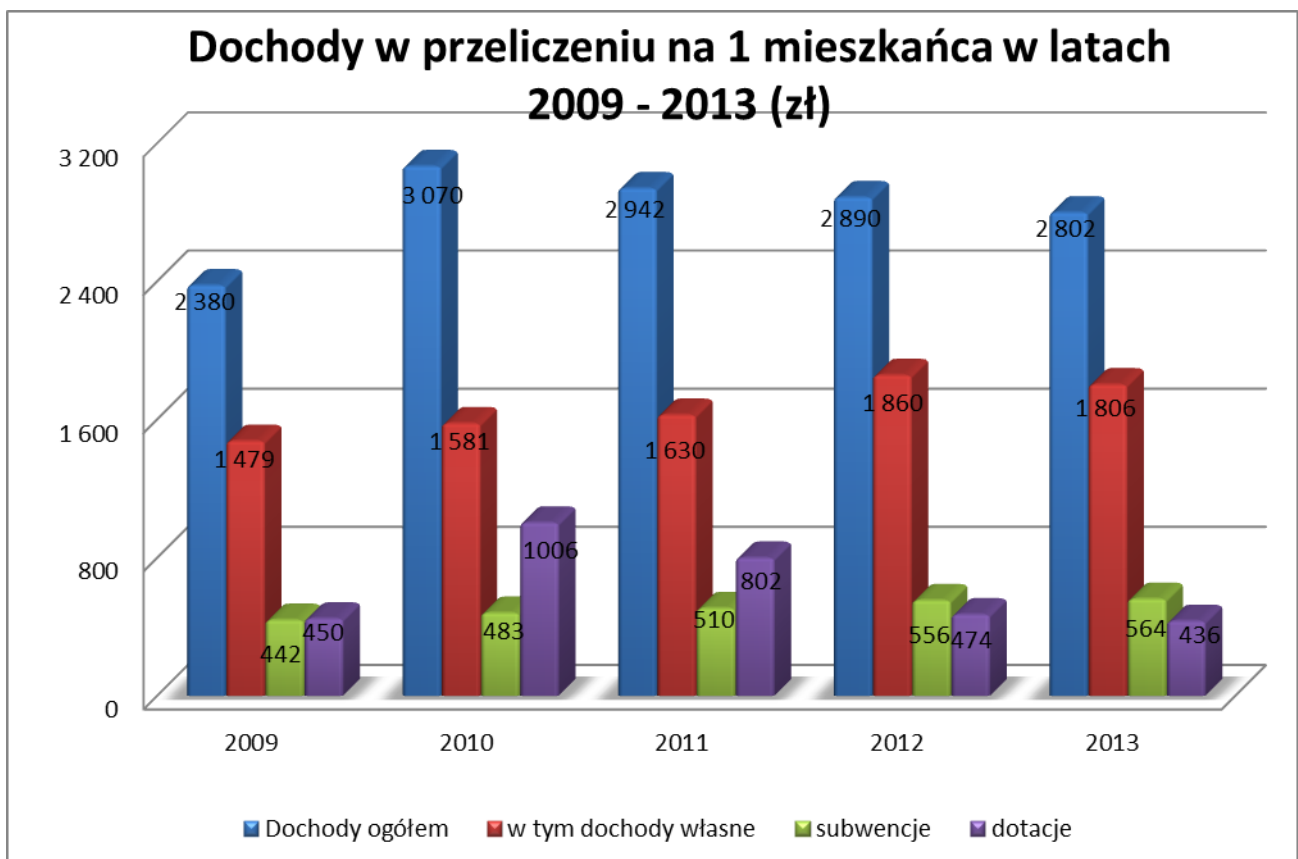
Źródła: Sprawozdanie finansowe, Wydział Finansowy, Urząd Miejski w Łowiczu

Wykres nr 22. Wpływy podatkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2009-2013 (zł)

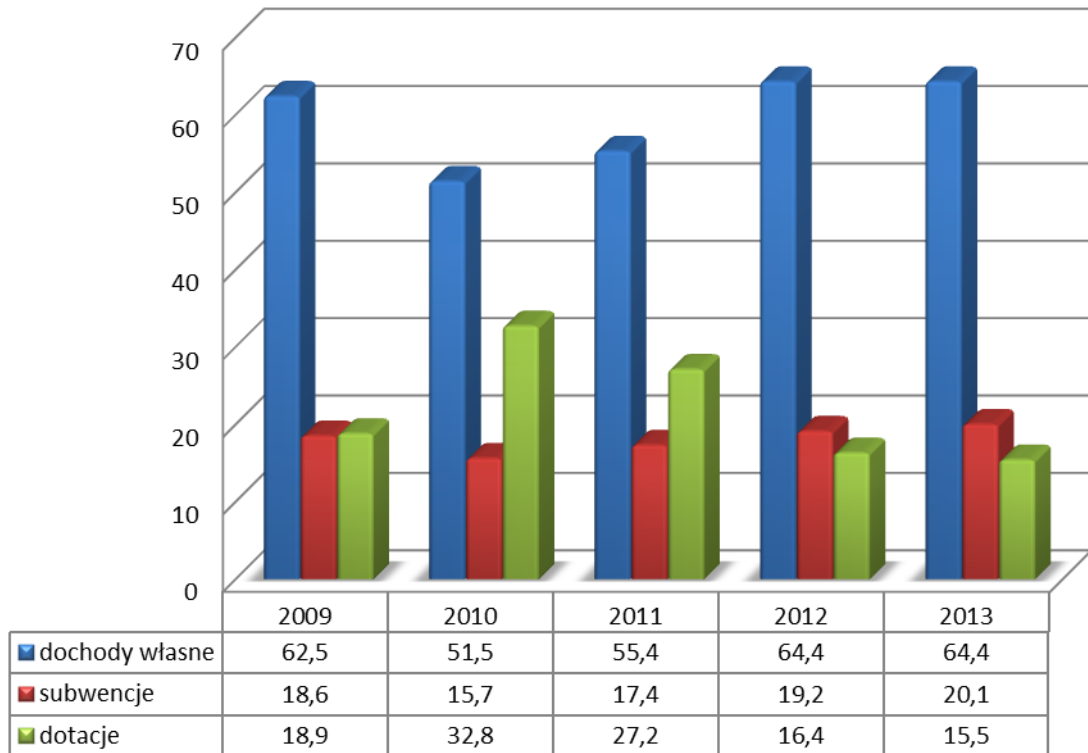

Źródła: Wydział Finansowy, Urząd Miejski w Łowiczu

Wykres nr 23. Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2009-2013 (zł)

Struktura dochodów w latach 2009 -2013 (%)

Źródła: Wydział Finansowy, Urząd Miejski w Łowiczu

TABELA NR 57. DOCHODY BUDŻETOWE W LATACH 2009 - 2013 (W ZŁ.)

Wyszczególnienie	2009	2010	wskaźniki	2011	wskaźniki		2012	wskaźniki			2013	wskaźniki				Plan 2014
			10/ 09		11/ 10	11/ 09		12/ 11	12/ 10	12/ 09		13/ 12	13/ 11	13/ 10	13/ 09	
Dochody ogółem w tym:	71 324 629	91 535 209	128,3	87 115 748	95,2	122,1	84 954 117	97,5	92,8	119,1	81 736 362	96,2	93,8	89,3	114,6	83 787 127
dochody własne	44 589 737	47 140 462	105,7	48 267 418	102,4	108,2	54 679 972	113,3	116,0	122,6	52 676 972	96,3	109,1	111,7	118,1	59 564 933
subwencje	13 254 126	14 398 882	108,6	15 113 608	105,0	114,0	16 334 819	108,1	113,4	123,2	16 451 515	100,7	108,9	114,3	124,1	16 643 085
dotacje na zadania zlecone, powierzone i dof. zad. własnych	13 480 766	29 995 865	222,5	23 734 722	79,1	176,1	13 930 798	58,7	46,4	103,3	12 724 874	91,3	53,6	42,4	94,4	7 579 109
Dochody własne w tym:	44 589 737	47 140 462	105,7	48 267 418	102,4	108,2	54 679 972	113,3	116,0	122,6	52 676 972	96,3	109,1	111,7	118,1	59 564 933
podatkowe z tego:	33 684 106	34 427 985	102,2	36 479 315	106,0	108,3	38 759 516	106,3	112,6	115,1	40 673 392	104,9	111,5	118,1	120,7	46 629 697
– podatek od nieruchomości	12 224 053	12 507 911	102,3	12 998 135	103,9	106,3	13 915 616	107,1	111,3	113,8	14 161 454	101,8	108,9	113,2	115,8	15 480 000
– podatek od środków transp.	1 011 495	1 042 666	103,1	1 165 471	111,8	115,2	1 387 857	119,1	133,1	137,2	1 516 964	109,3	130,2	145,5	150,0	1 265 000
– pozostałe podatki i opłaty lokalne	1 148 794	912 504	79,4	1 266 101	138,8	110,2	1 135 292	89,7	124,4	98,8	1 026 072	90,4	81,0	112,4	89,3	3 545 450
– podatki wpływające z US	1 273 873	1 240 708	97,4	1 188 636	95,8	93,3	1 042 981	87,7	84,1	81,9	969 588	93,0	81,6	78,1	76,1	920 000
– udział w podatku dochodowym od osób fizycznych	16 683 590	16 994 353	101,9	18 778 666	110,5	112,6	20 233 821	107,7	119,1	121,3	21 371 758	105,6	113,8	125,8	128,1	22 319 247
– udział w podatku dochodowym od osób prawnych	774 484	1 074 944	138,8	553 755	51,5	71,5	476 628	86,1	44,3	61,5	919 977	193,0	166,1	85,6	118,8	1 100 000
Dochody majątkowe w tym:	6 085 485	23 322 836	383,3	16 034 105	68,7	263,5	9 684 086	60,4	41,5	159,1	3 378 515	34,9	21,1	14,5	55,5	3 570 000
– sprzedaż mienia komunalnego	943 980	2 524 107	267,4	1 319 521	52,3	139,8	5 250 556	397,9	208,0	556,2	724 759	13,8	54,9	28,7	76,8	3 500 000
pozostałe dochody własne doch. z tyt. przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	131 453	110 190	83,8	244 546	221,9	186,0	158 435	64,8	143,8	120,5	245 302	154,8	100,3	222,6	186,6	70 000

Źródła: Wydział Finansowy, Urząd Miejski w Łowiczu.

WYDATKI INWESTYCYJNE

TABELA NR 58. WYDATKI INWESTYCYJNE W LATACH 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wydatki ogółem	81 681 314	91 466 820	92 410 978	83 468 402	80 414 716	82 539 450
w tym:						
- inwestycje	25 378 650	30 052 787	27 523 932	14 277 266	8 586 280	7 871 071
w tym:						
- środki własne	18 194 503	13 886 835	15 087 777	11 199 022	8 132 678	7 871 071
- środki z budżetu UE	7 184 147	16 165 952	12 436 155	3 078 245	453 602	0
Udział % wydatków na inwestycje w wydatkach ogółem	31,1	32,9	29,8	17,1	10,7	9,5

Źródła: Wydział Finansowy, Urząd Miejski w Łowiczu

Poziom wydatków inwestycyjnych w latach 2009-2014 waha się w granicach 9,5 – 32,9 % średnio kształtuje się na poziomie 24%. Najniższy poziom wydatków inwestycyjnych osiągnięto w 2014 roku po zakończeniu największych inwestycji realizowanych przy współudziale środków z Unii Europejskiej, natomiast najwyższy – w 2010 roku 32,9% co wiąże się wysoką realizacją wydatków na projekty współfinansowane ze środków unijnych. Niepokojącym zjawiskiem, które będzie miało wpływ na dalsze finansowanie środkami zewnętrznymi wydatków inwestycyjnych, jest stale malejąca (od 2008 roku) nadwyżka operacyjna. Wchodzący w życie od 01.01.2014r. nowy indywidualny wskaźnik zadłużenia, przy dalszym zmniejszeniu tej nadwyżki, może spowodować znaczne ograniczenia w realizacji potrzeb inwestycyjnych miasta.

WNIOSKI I UWAGI

1. *Obserwujemy stały wzrost dochodów miasta. W porównaniu z 2009 rokiem dochody ogółem wzrosły w 2014 roku o 22,67%.*
2. *Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca rosną, natomiast wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca maleją.*
3. *Zmniejsza się wielkość przeznaczona do sprzedaży mienia komunalnego.*
4. *Wpływy z podatku od nieruchomości sukcesywnie wzrastają. Stawki podatkowe uchwalone przez Radę Miejską są niższe od maksymalnych i od 3-ch lat stabilne.*
5. *W latach 2009-2014 nastąpił wzrost wpływów do budżetu z udziału w podatku od osób prawnych. Rosnące wpływy z tego podatku w ostatnich latach mogą wskazywać na poprawiającą się kondycję firm działających na terenie miasta.*
6. *Wzrost wpływów z udziału w podatku od osób fizycznych można uznać za stabilny element dochodów miasta.*

UWARUNKOWANIA ROZWOJU –ANALIZA SWOT

ATUTY

- ↑ Łowicz szczyci się bogatym dziedzictwem kulturowym, a szczególnie folklorem. Bogata historia miasta, jego zabytki i kultura ludowa są tym wyróżnikiem, który przyczynia się do promowania miasta w kraju i poza jego granicami.
- ↑ obrze rozwinięty przemysł rolno-spożywczy. Duże zakłady przetwórstwa owocowo-warzywnego i mleczarskiego (Agros-Łowicz, Bracia Urbanek, OSM) wpływają na efektywne powiązania producentów z przemysłem i odbiorcami oraz kierunkują produkcję warzyw i owoców w rejonie Łowicza. Potencjał ten stwarza duże możliwości rozwojowe.
- ↑ ieszkańców miasta cechuje duża przedsiębiorczość. W latach 2009-2014 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych w kategorii osób fizycznych. Tę przedsiębiorczość można wykorzystać we współpracy i kooperacji z większymi podmiotami gospodarczymi.
- ↑ obra struktura demograficzna, ponad 70% wszystkich mieszkańców miasta to osoby w wieku produkcyjnym, stwarza korzystne warunki w zakresie pozyskiwania siły roboczej. Korzystny w tym przedziale wskaźnik feminizacji daje równość szans w rozwoju działalności gospodarczej charakterystycznej zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn.
- ↑ omplementarność struktury edukacyjnej miasta, od wychowania przedszkolnego przez szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne, średnie, zawodowe, ustawiczne, wyższe, daje szerokie możliwości edukacyjne zarówno dzieciom, młodzieży, jak i dorosłym. Realizowana w mieście zasada powszechnej dostępności do edukacji i usytuowanie jej jak najbliżej odbiorcy świadczy o dużym udogodnieniu dla ludności rejonu łowickiego w zdobywaniu wiedzy oraz jest ważnym czynnikiem zachęcającym przyszłych inwestorów.
- ↑ ozbudowana baza sportowa oraz dobry stan urządzeń rekreacyjno-sportowych (hal sportowych, sal gimnastycznych, boisk sportowych i przyszkolnych) tworzą sprzyjające warunki do rozwoju sportu i rekreacji.
- ↑ tosumkowo dobrze rozwinięta sieć placówek opieki zdrowotnej oraz dobry potencjał personelu medycznego stwarzają szansę na skuteczną opiekę medyczną.
- ↑ udżet miasta charakteryzuje silna własna baza dochodowa (dochody własne) oraz stabilna polityka podatkowa. Obydwa elementy polityki budżetowej stanowią zachętę do inwestowania w mieście kapitału zewnętrznego i wewnętrznego oraz tworzą stabilne warunki funkcjonowania istniejących i nowopowstających podmiotów gospodarczych.

- ↑
owicz jest miastem pełniącym liczne funkcje ponadlokalne. Znajdują się tu siedziby Starosty Powiatowego i innych instytucji publicznych. Szeroki zakres usług edukacyjnych, kulturalnych i usługowo-handlowych wzmacnia pozycję Łowicza jako stolicy Ziemi Łowickiej.
- ↑
stniejące rezerwy terenowe stwarzają warunki do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, powstawania nowych podmiotów gospodarczych oraz warunki do rozwoju innych funkcji społecznych.
- ↑
oprawa estetyki miasta.
- ↑
ozwinięty sektor usług bankowych.
- ↑
owicz jest miastem bezpiecznym.
- ↑
tabilność finansowa miasta.
- ↑
zerokie kontakty samorządowe z innymi jednostkami na arenie krajowej i międzynarodowej dają możliwość wymiany doświadczeń i promocji potencjału miasta oraz nawiązania nowych kontaktów gospodarczych i społecznych. Wyraża się to między innymi udziałem w międzynarodowym programie miast siostrzanych oraz w Kapitulie Najstarszych Miast i Miasteczek Polskich.
- ↑
zialność organizacji pozarządowych w różnych obszarach problemowych udzielających wsparcia różnym grupom społecznym.
- ↑
ktywność członków organizacji pozarządowych – wykorzystanie potencjału osobowego mieszkańców.
- ↑
tosunkowo dobrze rozbudowana sieć połączeń kolejowych i autobusowych.
- ↑
tut lokalnego sektora gospodarczego wyraża się dominacją podmiotów małych, zatrudniających do 9 pracowników, dominacją formy organizacyjno- prawnej w postaci osoby fizycznej oraz tym, że ponad połowa wszystkich podmiotów gospodarczych to podmioty handlowe lub usługowe z zakresu usług podstawowych. Mikropodmioty gospodarcze charakteryzuje stosunkowo mały potencjał finansowy, dlatego nie są one w pełni zdolne do procesów dostosowawczych.

SŁABOŚCI

- ↓ Spadek średniego zatrudnienia w najmniejszych firmach może oznaczać osłabienie dynamiki rozwoju sektora prywatnego i wskazywać na zmniejszenie możliwości rozwojowych małych firm.

- ↓ Słabo rozwinięta sieć instytucji otoczenia rynkowego, a szczególnie brak instytucji bezpośrednio stymulujących rozwój gospodarczy (takich jak firmy konsultingowe, agencje rozwoju, inkubatory przedsiębiorczości e.t.c.) uniemożliwia istniejącym podmiotom gospodarczym pełniejszy ich rozwój oraz ogranicza powstawanie nowych jednostek na terenie miasta i powiatu.
- ↓ Niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku.
- ↓ Niekorzystna sytuacja demograficzna.
- ↓ Niedostateczny system wsparcia dla młodych przedsiębiorców.
- ↓ Brak terenów inwestycyjnych.
- ↓ Samolikwidacja szkolnictwa wyższego.

SZANSE

- ↑ Korzystne położenie miasta sprawia, że krzyżują się tu główne pasma infrastruktury technicznej, takie jak drogi i kolej, co sprzyja procesom rozwojowym, zarówno w aspekcie społecznym, jak i gospodarczym. Szlaki komunikacyjne łączące największe miasta Polski tj. Warszawę- Poznań- Łódź, a przebiegające przez Łowicz oraz stosunkowo bliskie położenie do Warszawy (ok. 80 km) i Łodzi (ok. 50 km) stwarza szansę rozwoju podmiotów gospodarczych między innymi z zakresu logistyki.
- ↑ Dolina Bzury ze względu na poprawiający się stan czystości wód w rzece stanowi obszar o wysokich walorach krajobrazowych, a tkwiący w tym obszarze potencjał wykorzystywany do tej pory przypadkowo. W sposób naturalny tworzą się ponownie warunki do rozwoju w tym obszarze dziedzin związanych z budownictwem mieszkaniowych, wypoczynkiem, rekreacją, rozrywką oraz usługami hotelarsko-gastronomicznymi.
- ↑ Wybudowane autostrady i ich krzyżowanie się w niedalekiej odległości od Łowicza stwarza korzystne warunki dla rozwoju miasta, albowiem historia i logika ekonomiczna wskazują, że inwestycje koncentrują się wokół dużych osi komunikacyjnych.
- ↑ Polityka regionalna państwa oraz strategia rozwoju województwa łódzkiego, oparta na rozwoju konkurencyjności, innowacji i aktywności indywidualnej, wynikających z możliwości kapitału ludzkiego i jakości zarządzania publicznego, otwierająca przed miastem, dodatkowe możliwości pomocowe w rozwiązywaniu problemów mających zasięg ponadlokalny.
- ↑ Środki pomocowe z Unii Europejskiej (nowa perspektywa finansowa).
- ↑ Rewitalizacja centrum miasta.

ZAGROŻENIA

- ↓ Duża niepewność działania wynikająca z wielości zmian gospodarczych, społecznych i politycznych zachodzących w kraju.
- ↓ Nieczytelność w funkcjonowaniu wielu zadań prowadzonych przez gminy, powiat i samorządowe województwo oraz nieadekwatny do zadań sposób przepływu i wielkość środków finansowych ograniczając decyzyjność i dynamikę działań władz samorządowych
- ↓ Brak skutecznej polityki państwa w wielu sektorach, a szczególnie brak sprawnego systemu aktywizacji bezrobotnych.

- ↓ Emigracja młodych wykształconych mieszkańców do ośrodków gospodarczo silniejszych.
- ↓ Niestabilna polityka finansowa państwa wobec samorządu.
- ↓ Odpływ mieszkańców do innych ośrodków.

MISJA MIASTA ŁOWICZA

Misja to zwięzłe i realistyczne sformułowanie filozofii, celów i zasad rozwoju miasta, uwzględniające identyfikację podstawowych problemów oraz wyniki przeprowadzonej wcześniej analizy strategicznej.

Aktualny stan miasta przedstawiony w diagnozie skłania do zaproponowania następującej misji:

**Łowicz- miasto sprzyjające zamieszkaniu i gospodarce,
dynamicznie rozwijające się,
kultywujące tradycję i dziedzictwo kulturowe,
dobre warunki życia.**

W tak sformułowanej misji wyeksponowano cztery podstawowe elementy pożądanego wizerunku miasta: sprzyjanie zamieszkaniu i gospodarce, rozwój gospodarczy, kultywowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego, dobre warunki życia w mieście.

Sprzyjanie zamieszkaniu i gospodarce w strategii rozwoju Łowicza interpretowane jest jako otwartość na nowe pomysły, nowatorskie (innovacyjne) rozwiązania, otwartość na wiedzę, podnoszenie kwalifikacji i umiejętności. Elementem kluczowym w tak definiowanej jest otwartość władz samorządowych na współpracę ze wszystkimi aktorami lokalnej sceny, a w szczególności współpraca na rzecz dobra miasta ponad politycznymi podziałami, współpraca z sektorem gospodarczym, lokalnymi organizacjami. Istotną płaszczyzną jest także otwartość na współdziałanie z podmiotami funkcjonującymi w otoczeniu miasta, w tym przede wszystkim z innymi jednostkami samorządowymi.

Rozwój gospodarczy miast zidentyfikowany został jako strategiczny obszar działania władz samorządowych w perspektywie najbliższych dziesięciu lat. Tworzy on bowiem podwaliny dla wzrostu zamożności mieszkańców oraz wpływa niewątpliwie na zasobność budżetu miasta.

W strategii rozwoju miasta Łowicza eksponowane jest podejście, iż rozwój gospodarczy powinien uwzględnić i wykorzystywać potencjał i atuty lokalne, w tym przede wszystkim powinien zostać wzmocniony poprzez rozwój turystyki w mieście. Równocześnie rozwój gospodarczy wymaga sprawnego systemu zarządzania w mieście, nowoczesnego systemu obsługi mieszkańca i inwestora. Koniecznym dla zaistnienia rozwoju wydaje się także rozszerzenie marketingu komunalnego, w tym przede wszystkim wypromowanie pozytywnego i przyjaznego wizerunku miasta.

W procesie zachodzących zmian rozwój gospodarczy warunkują dwie na pozór sprzeczne ze sobą tendencje. Z jednej strony jest to globalizacja procesów gospodarczych, umiędzynarodowienie wielu aspektów życia społeczno-gospodarczego, z drugiej strony bazowanie w rozwoju na lokalnym, specyficznym i niepowtarzalnym potencjale i zasobach lokalnego środowiska. Mówi się o globalizacji i terytorializacji procesów społeczno-gospodarczych we współczesnej gospodarce. Konsekwencją tych zjawisk jest eksponowanie i akcentowanie w strategii rozwoju Łowicza znaczenia „małej ojczyzny”, tworzenie lokalnej

tożsamości, wzmacnianie więzi kulturowych i społecznych, wzmacnianie wspólnoty samorządowej. Dlatego też kultywowanie tradycji i folkloru Ziemi Łowickiej, eksponowanie potencjału historycznego, architektonicznego, dziedzictwa kulturowego miasta zostało zidentyfikowane jako strategiczny obszar działania władz miasta.

Jakość życia mieszkańców miasta jest istotnym społecznym czynnikiem rozwoju, coraz częściej jest także czynnikiem przyciągającym i decydującym o lokalizacji dużego kapitału w gminie. Na dobre warunki życia w mieście składa się przede wszystkim dostępność do całej gamy infrastruktury technicznej, ale jest to także bezpieczeństwo mieszkańców, czyste środowisko naturalne, dobra dostępność do placówek publicznych i dobra jakość oferowanych w nich usług. Na obecnym etapie rozwoju miasta koniecznym staje się także wzmocnienie i rozwój zasobów mieszkaniowych miasta.

Zarysowany w misji oczekiwany obraz miasta około 2023 roku został w dalszych etapach prac nad strategią rozwoju przełożony na cele strategiczne rozwoju miasta, a w konsekwencji programy i zadania strategiczne.

CELE STRATEGICZNE MIASTA

Wybór strategicznych celów rozwoju to wybór przyszłości danej gminy. Jest to ważny punkt opracowywania strategii. Cele rozwoju gminy i ich dekompozycja uzależniona powinna być zawsze od idei, aspiracji i wartości, uznawanych za ważne w danej społeczności lokalnej oraz potencjału społeczno- gospodarczego gminy i barier rozwojowych tkwiących w danym układzie lokalnym. Określenie celów strategicznych winno uwzględniać także uwarunkowania płynące z otoczenia działania jednostki terytorialnej, określone na etapie analizy SWOT.

Bazując na części diagnostycznej strategii (tj. raport o stanie miasta oraz analiza SWOT) oraz określonej misji miasta Zespół Progностyczny wskazał trzy podstawowe cele strategiczne w rozwoju miasta w perspektywie najbliższych lat:

- I. Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta w celu zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia**
- II. Podniesienie poziomu jakości życia.**
- III. Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta**

Strategiczne cele rozwoju miasta zostały uszczegółowione poprzez określenie dla każdego z nich programów strategicznych:

Cel strategiczny I : Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta w celu zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia.

Programy strategiczne: Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zasobów ludzkich
Tworzenie warunków do rozwoju turystyki
Kreowanie warunków dla rozwoju potencjału gospodarczego
Stworzenie nowoczesnego systemu zarządzania miastem

Cel strategiczny II: Podniesienie poziomu jakości życia

Programy strategiczne: Poprawa stanu środowiska naturalnego
Zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych
Tworzenie warunków dla rozwoju mieszkalnictwa

Cel strategiczny III: Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta

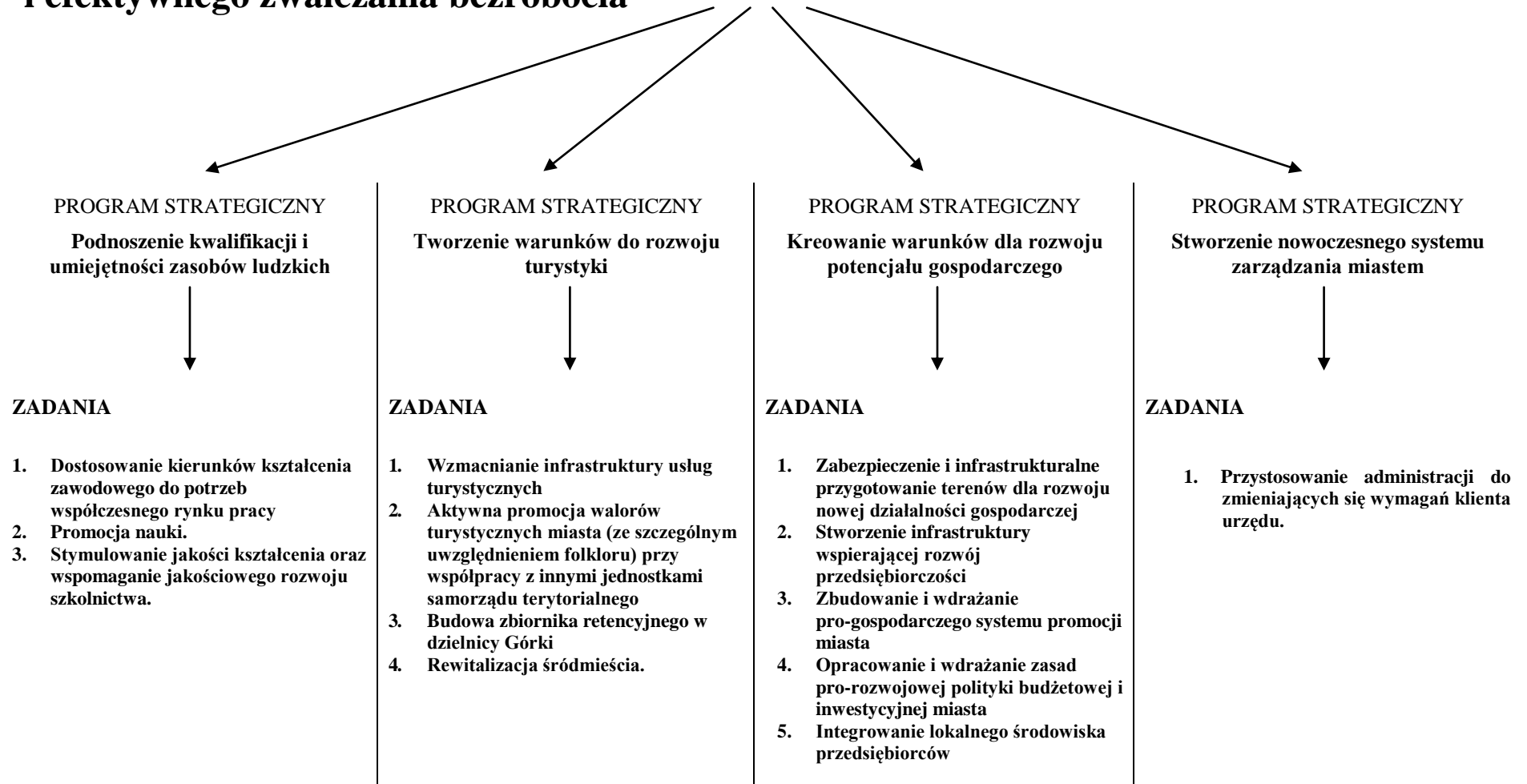
Programy strategiczne: Zaopatrzenie miasta w czynniki energetyczne
Zwiększenie dostępności komunikacyjnej

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej

Cele strategiczne miasta zostały sprecyzowane w 10 programach strategicznych. Dla każdego programu określono pakiet zadań strategicznych koniecznych do realizacji dla osiągnięcia zamierzonych celów. Poszczególne cele strategiczne wraz z programami i zadaniami przedstawiają schematy.

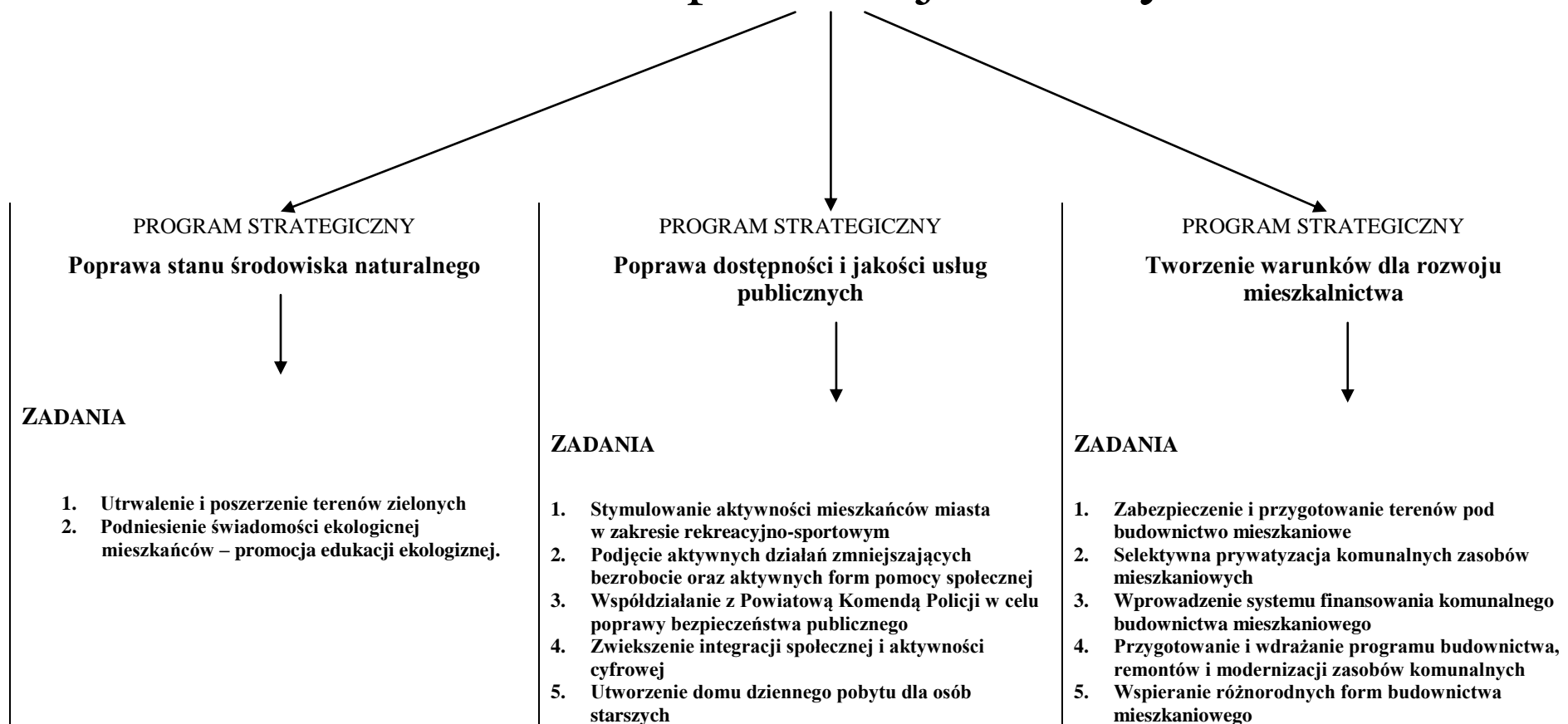
CEL STRATEGICZNY I.

Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta w celu zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia

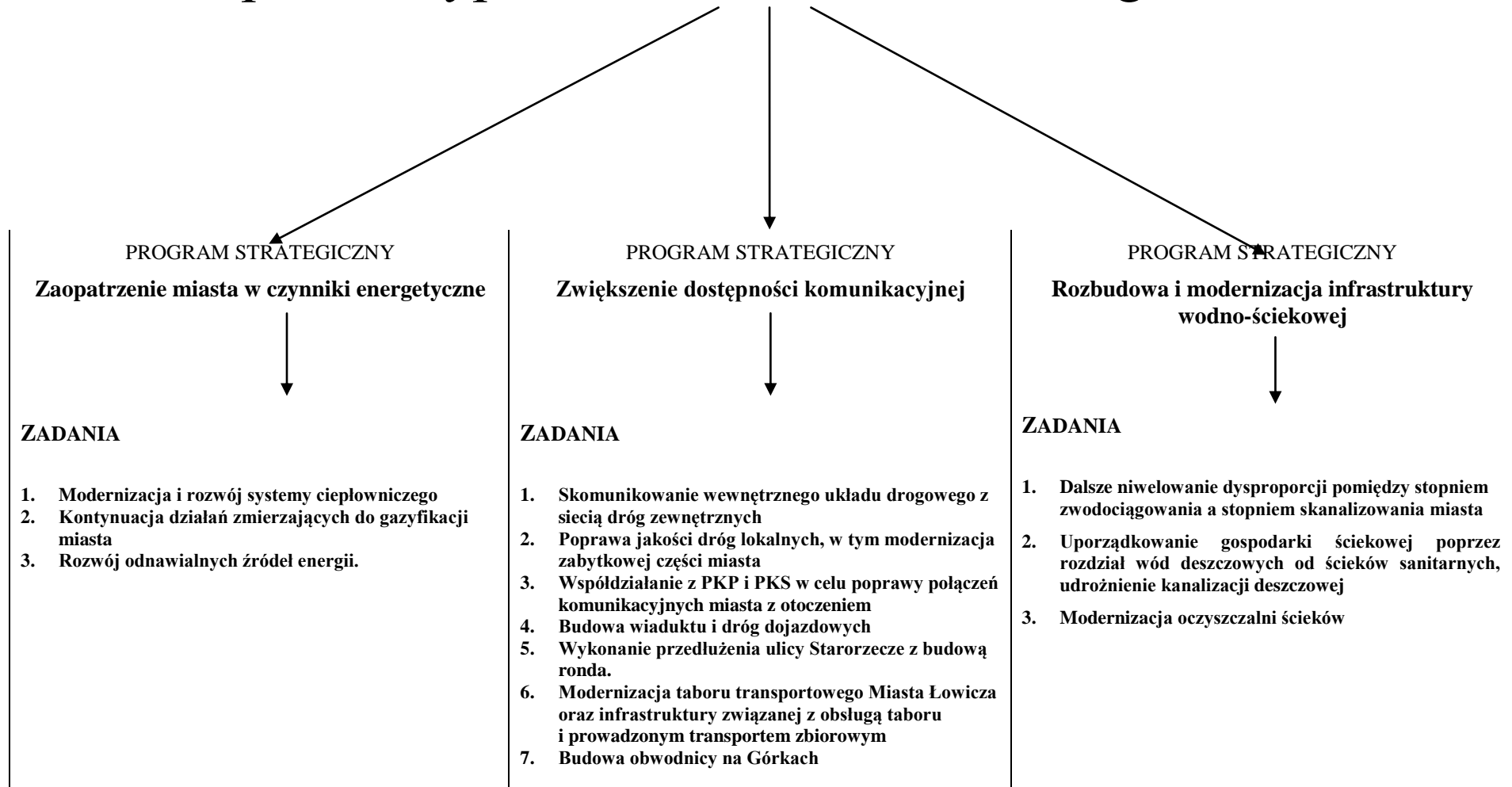
CEL STRATEGICZNY II.

Podniesienie poziomu jakości życia

CEL STRATEGICZNY III.

Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta

Cel strategiczny I.
Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta
w celu zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia.

Program strategiczny:

PODNOSENIE KWALIFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI ZASOBÓW LUDZKICH

Istota programu

Człowiek jest tym „zasobem”, który tworzy, wytwarza oraz pobudza, koordynuje i ocenia aktywność społeczno-gospodarczą. Obecnie szybki postęp naukowo-techniczny, globalny rozwój kultur i społeczeństw, wymaga od każdego człowieka odpowiedniej wiedzy, umiejętności i właściwie ukształtowanych cech osobowości, charakteryzujących się m.in. elastycznością i innowacyjnością działania. Rozwój miasta jest bezpośrednio uzależniony od jakości zasobów ludzkich oraz „środowiska”, w jakim funkcjonuje człowiek. Im większa wiedza i kompetencje, tym większy „niepokój twórczy”, im skuteczniejszy sposób wykorzystywania potencjalnych możliwości każdego człowieka, tym większy rozwój miasta. Zmieniające się szybko warunki życia społeczno-gospodarczego, wysokie wymagania stawiane każdemu przez grę rynkową, zmuszają pracujących do ciągłej mobilności zawodowej. Zakłada się, że w czasie całego życia zawodowego, każdy człowiek powinien nieustannie dokształcać się i być może kilkakrotnie zmieniać swoje kwalifikacje i miejsce pracy.

Przygotowanie zatem potencjału ludzkiego miasta do wymagań współczesnej gospodarki, pełnienia różnorodnych ról, zarówno w życiu społecznym, jak i gospodarczym, staje się ważnym zadaniem władz lokalnych.

Cele programu:

- Podniesienie poziomu wykształcenia społeczności lokalnej.
- Zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców miasta.

Zadania do realizacji:

1. Dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb współczesnego rynku pracy poprzez współdziałania z władzami powiatowymi w zakresie sieci szkół zawodowych i ogólnokształcących funkcjonujących na terenie miasta: dostosowanie oferty edukacyjnej na poziomie ponadgimnazjalnym do planowanej struktury kształcenia 40:40:20 (40% młodzieży w liceach ogólnokształcących, 40% młodzieży w zawodowych, 20% w szkołach zasadniczych).
2. Promocja nauki.
3. Stymulowanie jakości kształcenia oraz wspomaganie jakościowego rozwoju szkolnictwa.

Spodziewane efekty:

1. Szybkie zdobywanie nowych kwalifikacji zawodowych i możliwość przekwalifikowania się, a przez to zwiększenie mobilności zawodowej.
3. Ukształtowanie sieci szkół zawodowych i ogólnokształcących oraz wprowadzenie profili i programów kształcenia zgodnych potrzebami gospodarczymi miasta i regionu.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Urząd Marszałkowski w Łodzi.
4. Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu.
5. Kuratorium Oświaty w Łodzi

Cel strategiczny I.

Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta w celu zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia.

Program strategiczny

TWORZENIE WARUNKÓW DLA ROZWOJU TURYSTYKI

Istota programu

Łowicz i Ziemia Łowicka ze względu na swoją bogatą historię, kulturę a w szczególności kulturę ludową oraz centralne położenie w Polsce, może być atrakcyjnym miejscem turystycznym na mapie naszego kraju. Turystyka ma szansę stać się istotną płaszczyzną rozwoju gospodarczego miasta. Jednakże, słabo rozwinięta infrastruktura usług turystycznych powodują, że Łowicz nie w pełni wykorzystuje potencjał turystyczny tkwiący w mieście i otoczeniu.

Cele programu:

- Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki.
- Wykreowanie wizerunku Ziemi Łowickiej jako atrakcyjnego regionu turystyczno- rekreacyjnego.

Zadania do realizacji:

1. Wzmocnienie infrastruktury usług turystycznych poprzez renowację zabytkowego śródmieścia, inspirowanie do powstawania nowej bazy okołoturystycznej, takiej jak: restauracje, kawiarnie, baza noclegowa, szalety oraz turystyczna informacja wizualna jak również tworzenie tematycznych szlaków turystyczno- rowerowych na terenie miasta i gmin powiatu łowickiego.
2. Aktywna promocja walorów turystycznych miasta (ze szczególnym uwzględnieniem folkloru) przy współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego poprzez przygotowanie strategii promocyjnej wspólnie z okolicznymi gminami, powiatem województwem oraz maksymalne wykorzystanie kontaktów zewnętrznych (miasta partnerskie, kontakty podmiotów gospodarczych, internet i inne,) do promocji walorów turystycznych Ziemi Łowickiej.
3. Budowa zbiornika retencyjnego w dzielnicy Górki.
4. Rewitalizacja śródmieścia.

Spodziewane efekty:

1. Pozyskiwanie większej liczby turystów weekendowych przede wszystkim z aglomeracji łódzkiej i warszawskiej, oraz uczestników stałych imprez miejskich.
2. Rozwój nowych ofert turystycznych.
3. Utrwalenie atrakcyjnego wizerunku Łowicza w kraju i poza jego granicami.
4. Poprawa kompleksowej informacji o potencjale turystycznym miasta i Ziemi Łowickiej.
5. Podniesienie walorów funkcjonalnych i estetycznych zabytkowego Śródmieścia.
6. Sanacja tradycji ludowych.
7. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej miasta.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Okoliczne gminy.
4. Urząd Marszałkowski w Łodzi.
5. Sektor turystyczny w Łodzi.
6. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w mieście.

Cel strategiczny I.
Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta
zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia.

Program strategiczny

KREOWANIE WARUNKÓW DLA ROZWOJU POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO

Istota programu

Rozwój wielu jednostek terytorialnych uzależnionych jest w dużej mierze od lokalnego sektora gospodarczego. Również w przypadku Łowicza przyszłość miasta zdeterminowana jest wielkością i konkurencyjnością lokalnego potencjału gospodarczego. Obecnie struktura systemu gospodarczego w Łowiczu zdominowana jest przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Sektor ten charakteryzuje się słabością i niestabilnością ekonomiczną, podatnością na zmiany koniunkturalne. Ponadto w mieście i najbliższym otoczeniu występuje luka w infrastrukturze wspierającej rozwój przedsiębiorczości. Miasto nie dysponuje także wyposażonymi w media infrastrukturalne terenami, które mogą być przeznaczone pod nowe inwestycje.

Cele programu:

- Wzmocnienie istniejącego systemu gospodarczego miasta.
- Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju nowych działalności gospodarczych.

Zadania do realizacji:

1. Zabezpieczenie i infrastrukturalne przygotowanie terenów dla rozwoju nowych działalności gospodarczych poprzez wskazanie i zabezpieczenie terenów pod rozwój gospodarczy, wykup i scalenie gruntów, a także ich uzbrojenie w niezbędne media.
2. Stworzenie infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości- realizacja tego zadania ma na celu wzmocnienie przedsiębiorczości lokalnej. Zadaniem koniecznym jest powołanie ośrodka, świadczącego usługi informacyjno-szkoleniowo-doradcze (kompleksową pomoc w uruchomieniu nowej działalności gospodarczej, doradztwie prawnym, ekonomicznym, marketingowym, zdobywaniu nowych kwalifikacji, wskazywaniu źródeł finansowania wielu przedsięwzięć, dostarczaniu informacji o potencjalnych rynkach zbytu, targach, możliwościach kooperacji itp.). Ośrodek wspierający rozwój przedsiębiorczości powinien pełnić funkcje ponadlokalne, występuje bowiem brak tego typu instytucji, w najbliższym otoczeniu miasta.
3. Zbudowanie i wdrażanie progospodarczego systemu promocji miasta poprzez opracowanie profesjonalnej oferty inwestycyjnej miasta i skuteczne jej promowanie wśród potencjalnych inwestorów.
4. Opracowanie i wdrażanie zasad prorozwojowej polityki budżetowej i inwestycyjnej miasta poprzez opracowanie długofalowego planu inwestycyjnego, wskazanie w nim priorytetów oraz określenie poziomu wydatków inwestycyjnych. Ponadto konieczne jest określenie zasad polityki budżetowej względem podmiotów gospodarczych (stawki podatków, ulgi i zwolnienia, stawki za korzystanie usług komunalnych, ceny dzierżawy majątku miasta, itp.), co może zwiększyć skłonność do inwestowania w mieście.
5. Integrowanie lokalnego środowiska przedsiębiorców, zachęcanie lokalnego środowiska przedsiębiorców do angażowania się w rozwój miasta, artykułowanie wzajemnych oczekiwań i możliwości, generowanie nowych pomysłów i inicjatyw służących rozwojowi miasta.

Spodziewane efekty:

1. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście.
2. Wzmocnienie przedsiębiorstw lokalnych.
3. Wzrost przedsiębiorczości i aktywności społeczności lokalnej.
4. Nowe miejsca pracy, w konsekwencji ograniczenie bezrobocia.
5. Wzrost dochodów budżetu miast

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowicza.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu.
4. Lokalne podmioty gospodarcze.
5. Urząd Marszałkowski Łodzi.

Cel strategiczny I.
Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego
miasta zwiększenia zamożności i efektywnego zwalczania bezrobocia.

Program strategiczny

STWORZENIE NOWOCZESNEGO SYSTEMU ZARZĄDZANIA MIASTEM

Istota programu

Efektywne i skuteczne zarządzanie miastem jest fundamentalnym elementem dla zaistnienia rozwoju. Koniecznym jest wprowadzenie strategicznego systemu zarządzania, który umożliwiłby szybko obieg informacji w urzędzie, ograniczenie biurokracji, poprawienie jakości obsługi administracyjnej mieszkańców i podmiotów gospodarczych oraz jakości usług publicznych. Zarządzanie strategiczne miastem umożliwia także efektywniejsze wykorzystanie atutów i szans oraz eliminowanie barier i unikanie zagrożeń. Ma ono także umożliwić wprowadzenie systemu informacji o mieście, ograniczyć wielkość luk statystyczno- informacyjnych, wprowadzić stały monitoring procesów społeczno- gospodarczych zachodzących w mieście. Wprowadzenie tak rozumianego systemu zarządzania zwiększa jego konkurencyjność, a zarazem pozwala na dostosowanie zarządzania miastem do standardów miast europejskich.

Cel programu:

- o Poprawa jakości i skuteczności zarządzania miastem.

Zadania do realizacji:

1. Przystosowanie administracji do zmieniających się wymagań klienta urzędu.

Spodziewane efekty:

1. Dobra jakość świadczonych usług dla mieszkańców miasta oraz dla potencjalnych inwestorów.
2. Sprawy i przejrzysty system informacja o mieście.
3. Szybka reakcja na zachodzące zmiany w procesach społeczno- gospodarczo-przestrzennych w mieście.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.

*Cel strategiczny II.
Podniesienie poziomu jakości życia*

Program strategiczny

POPRAWA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Istota programu

Niepodważalna w zarządzaniu miastem zasada zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) wymaga respektowania i kładzie nacisk na ochronę zasobów środowiska naturalnego. Jednym z istotniejszych problemów rozwojowych miasta jest degradacja niektórych elementów środowiska naturalnego oraz brak lub niedorozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska.

Cele programu:

- Poprawa stanu środowiska naturalnego w mieście.
- Kształtowanie proekologicznych postaw wśród mieszkańców miasta.
- Poprawa warunków życia w mieście.

Zadania do realizacji:

1. Utrwalenie i poszerzenie terenów zielonych poprzez zwiększenie zieleni miejskiej i lesistości oraz poprawa ich zagospodarowania poprzez nowe nasadzenia szczególnie na osiedlach mieszkaniowych, które oprócz poprawy estetyki miasta spełniać mają również funkcję wypoczynkową.
2. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców – promocja edukacji ekologicznej

Spodziewane efekty:

1. Poprawa czystości powietrza atmosferycznego .
2. Utworzenie dla miasta „zielonych płuc”, szczególnie w obszarach Lasku Miejskiego .
3. Zmniejszenie hałasu komunikacyjnego, szczególnie w Śródmieściu i na osiedlach mieszkaniowych.
4. Zwiększenie aktywności mieszkańców na rzecz poprawy środowiska naturalnego.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Urząd Marszałkowski w Łodzi.
4. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska.

Program strategiczny

ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

Istota programu

O rozwoju każdego człowieka decyduje zespół czynników bezpośrednio kształtujących jego sferę psychofizyczną- edukacja, kultura, kultura fizyczna i sport, czynników będących w gestii władz lokalnych, określanym mianem usług publicznych.

Problemem Łowicza jest bezrobocie, które w głównej mierze przyczynia się do ubożenia wielu rodzin, powodując rozwój patologii. Kolejnym ważnym problemem społecznym naszego miasta jest starzenie się społeczeństwa. Sytuacja ta wymusza na władzach lokalnych podejmowanie skutecznych działań, zmierzających do niwelowania tych zagrożeń oraz zapewnienia ludziom niezbędnej pomocy i opieki zarówno w formach instytucjonalnych jak i pozainstytucjonalnych.

Cele programu:

- Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb miasta i regionu łowickiego.
- Stworzenie warunków do zwiększania aktywności społeczno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej mieszkańców miasta.
- Zmniejszenie bezrobocia.
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- Poprawa jakości usług w placówkach publicznych.
- Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych.

Zadania do realizacji:

1. Stymulowanie aktualności mieszkańców miasta w zakresie rekreacyjno-sportowym poprzez wprowadzeniu efektywnego system szkolenia sportowego dzieci i młodzieży, optymalne wykorzystanie istniejących obiektów i urządzeń rekreacyjno-sportowym, poszerzenie bazy rekreacyjno-wypoczynkowej, aktywizowanie wspólnot dzielnicowych do organizacji masowych imprez rekreacyjnych, wzbogacenie oferty programowej Ośrodka Sportu i Rekreacji i wspomaganie stowarzyszeń prowadzących działalność sportowo-rekreacyjną.
5. Podjęcie aktywnych działań zmniejszających bezrobocie oraz aktywnych form pomocy społecznej poprzez stosowanie wobec podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy aktywnej polityki fiskalnej; zwiększenie prac publicznych i interwencyjnych na terenie miasta. Niezbędnym staje się również edukowanie podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej celem kreowania postaw „zaradnych życiowo”, a także podjęcie szerszej współpracy z instytucjami samorządowymi, agendami rządowymi i pozarządowymi w zakresie rozwiązania problemów bezrobocia i niesienia pomocy potrzebującym.
6. Współdziałanie z Powiatową Komendą Policji w celu poprawy bezpieczeństwa publicznego.
7. Zwiększenie integracji społecznej i aktywności cyfrowej.
8. Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.

Spodziewane efekty:

1. Wprowadzenia nowych kierunków kształcenia adekwatnych do potrzeb rynku pracy.
2. Lepsze bezpieczeństwo publiczne w mieście.
3. Większa aktywność mieszkańców w życiu społeczno- kulturalnym miasta.
4. Rozbudzenie zainteresowań kulturą ludową oraz rozwój zespołów.
5. Wprowadzenie nowych form opieki nad osobami w podeszłym wieku.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.

3. Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu.
4. Powiatowa Komenda Policji w Łowiczu.
5. Łowicki Ośrodek Kultury.
6. Organizacje pozarządowe.
7. Twórcy i zespoły ludowe.
8. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu.

Cel strategiczny II.

Podniesienie poziomu jakości życia

Program strategiczny

TWORZENIE WARUNKÓW DLA ROZWOJU MIESZKALNICTWA

Istota programu

W Łowiczu występują duże dysproporcje pomiędzy popytem a podażą mieszkań. Spowodowane to jest wieloma czynnikami, a przede wszystkim przyczyną tego zjawiska są małe możliwości finansowe mieszkańców oraz ograniczone możliwości budżetu miasta (zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnej jest zadaniem własnym miasta). Sytuacja ta powoduje znaczne ograniczenia w rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz utrudnia utrzymanie właściwego stanu starej substancji mieszkaniowej. Należy podjąć kompleksowe działania, celem niwelowania niedorozwoju mieszkaniowego, uwzględniając różnorodne formy budownictwa, adresowane do różnych odbiorców.

Cele programu:

- Rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym komunalnego.
- Zwiększenie efektywności zarządzania komunalnymi zasobami mieszkaniowymi.
- Poprawa stanu komunalnych zasobów mieszkaniowych.

Zadania do realizacji:

1. Zabezpieczenie i przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe poprzez zwiększenie podaży terenów przygotowanych infrastrukturalnie pod rozwój mieszkalnictwa jedno i wielorodzinnego, z przeznaczeniem dla różnych inwestorów.
2. W gospodarowaniu komunalnymi zasobami mieszkaniowymi efektywniejszym ekonomicznie rozwiązaniem jest selektywna prywatyzacja, która powinna obejmować przede wszystkim stare budownictwo mieszkaniowe, ze szczególnym uwzględnieniem centrum miasta. Tak prowadzona prywatyzacja powinna przynieść obok efektu ekonomicznego, uporządkowanie obecnego stanu, określane jako „prywatyzacja rozproszona” (rozproszone władanie).
3. Wprowadzenie systemu finansowania komunalnego budownictwa mieszkaniowego. Zadanie to dotyczy wprowadzenia zasad określających źródła i sposób finansowania budownictwa komunalnego oraz remontów i modernizacji starej substancji mieszkaniowej.
4. Wspieranie różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego poprzez stosowanie preferencyjnych podatków od nieruchomości w stosunku do inwestorów, którzy podejmą się realizacji wielorodzinnego budownictwa czynszowego. Ważnym jest także wcześniejsze przygotowanie wycen terenów i informacji dotyczącej form ich udostępniania.

Spodziewane efekty:

1. Zmniejszenie dysproporcji pomiędzy popytem a podażą mieszkań.
2. Zróżnicowanie oferty mieszkaniowej.
3. Poprawa estetyki i funkcjonowania centrum miasta.
4. Poprawa standardu komunalnych zasobów mieszkaniowych.
5. Zwiększenie efektywności gospodarowania komunalnymi zasobami mieszkaniowymi.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu.
3. Bank Gospodarstwa Krajowego.
4. Inwestorzy

***Cel strategiczny III.
Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta***

Program strategiczny

ZAOPATRZENIE MIASTA W CZYNNIKI ENERGETYCZNE

Istota programu

Zasadniczy wpływ na rozwój gospodarki ma dostępność do czynników energetycznych.

Cele programu:

- Polepszenie warunków życia mieszkańców.
- Zwiększenie atrakcyjności miasta dla rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych i inwestorów zewnętrznych.

Zadania do realizacji:

1. Kontynuacja działań zmierzających do gazyfikacji miasta.
3. Dalsza modernizacja i rozwój systemu ciepłowniczego oraz systemu oświetlenia ulic.
4. Rozwój odnawialnych źródeł energii.

Spodziewane efekty:

1. Zmodernizowanie systemu ciepłowniczego.
2. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza.
3. Poprawa estetyki miasta.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Urząd Marszałkowski w Łodzi.
4. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
5. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
6. Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu.
7. Zakład Energetyczny Łowicz.

Cel strategiczny III.
Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta

Program strategiczny

ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ MIASTA

Istota programu

Skuteczne komunikowanie się z otoczeniem porównywane jest często do „nerwu życia” rozumianego jako możliwość szybkiej wymiany informacji oraz przemieszczania się. Porównanie to oddaje wagę omawianego zagadnienia, decydującego w głównej mierze o sprawnym funkcjonowaniu wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego miasta.

Należałoby skoncentrować się na poprawieniu układu dróg wewnętrznych i skomunikowaniu ich z drogami zewnętrznymi oraz autostradami.

Cel programu:

- Większe otwarcie miasta poprzez dostosowanie sieci głównych dróg miejskich do dróg wojewódzkich, krajowych i międzynarodowych.
- Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnętrznej miasta.
- Zwiększenie możliwości szybkiego przepływu informacji pomiędzy miastem a otoczeniem.

Zadania do realizacji:

1. Skomunikowanie wewnętrznego układu drogowego z siecią dróg zewnętrznych.
2. Poprawa jakości dróg lokalnych, w tym modernizacja zabytkowej części miasta.
3. Współdziałanie z PKP i PKS w celu poprawy połączeń komunikacyjnych miasta z otoczeniem. Chodzi przede wszystkim o ułatwienie mieszkańcom miasta dojazdów do pracy poza Łowiczem oraz otwarcie na przyjezdnych spoza miasta. Dotyczy to takich usprawnień jak: nowe połączenia, nowy rozkład (godziny przyjazdów i odjazdów) oraz zatrzymywanie się w Łowiczu pociągów pośpiesznych.
4. Budowa wiaduktu i dróg dojazdowych.
5. Wykonanie przedłużenia ulicy Starorzecze z budową ronda.
6. Budowa obwodnicy miasta na Górkach.

Spodziewane efekty:

1. Lepszy przepływ i dostępność informacji.
2. Poprawa sieci i jakości dróg lokalnych.
3. Usprawnienie ruchu w mieście.
4. Szybka komunikacja pomiędzy miastem a otoczeniem regionalnym i krajowym.
5. Bezkolizyjność połączeń dróg zewnętrznych z układem drogowym miasta.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Urząd Marszałkowski w Łodzi.
4. Generalna Dyrekcja Dróg Państwowych.
5. Polskie Koleje Państwowe.
6. Państwowa Komunikacja Samochodowa.

Cel strategiczny III.**Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta**

Program strategiczny

ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY WODNO-ŚCIEKOWEJ**Istota programu**

Miasto charakteryzuje dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania (prawie 100%), a stopniem skanalizowania, brak rozdziału wód deszczowych od zrzutów sanitarnych, zamulenie kanalizacji deszczowej ogranicza sprawność całego systemu wodno-ściekowego i powoduje wiele niedogodnień w codziennym życiu mieszkańców miasta.

Cele programu:

- Poprawa stanu środowiska naturalnego.
- Zapewnienie mieszkańcom miasta i podmiotom gospodarczym wody pitnej o wysokiej jakości.

Zadania do realizacji:

1. Uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez rozdział wód deszczowych od ścieków sanitarnych, udroźnienie kanalizacji deszczowej.
2. Niwelowanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania a stopniem skanalizowania miasta poprzez rozbudowę infrastruktury kanalizacyjnej na terenach zagospodarowanych i podłączenie budynków do wybudowanej sieci oraz budowa kanalizacji na terenach przyszłych inwestycji, szczególnie w obszarach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i działalność gospodarczą.
3. Modernizacja oczyszczalni ścieków.

Spodziewane efekty:

1. Zmniejszenie ładunków ścieków odprowadzanych do szamb, a przez to zmniejszenie zanieczyszczenia otwartych ścieków miasta.
2. Wyeliminowanie zalań ulic i dróg występujących po obfitych opadach deszczu.
3. Zmniejszenie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania a stopniem skanalizowania miasta.
4. Uporządkowanie gospodarki ściekowej.

Realizatorzy:

1. Urząd Miejski w Łowiczu.
2. Starostwo Powiatowe w Łowiczu.
3. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
4. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
5. Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu.

PRIORYTETY INWESTYCYJNE

1. Wykup, scalenie i uzbrojenie gruntów przeznaczonych pod inwestycje.
2. Dalsza gazyfikacja miasta.
3. Modernizacja systemu ciepłowniczego.
4. Ochrona środowiska naturalnego, w tym modernizacja wysypiska śmieci.
5. Modernizacja sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej.
6. Modernizacja sieci kanalizacji deszczowej.
7. Budowa obwodnicy łączącej drogę krajową nr 92 z drogą nr 70 łączącą Łowicz ze zjazdem z autostrady w okolicy Nieborowa.
8. Poprawa organizacji ruchu w mieście i budowa systemu parkingów.
9. Budowa mieszkań komunalnych.
10. Rewitalizacja Śródmieścia.
11. Dalsza modernizacja systemu oświetlenia ulic w mieście
12. Budowa dróg łączących północną i południową część miasta.
13. Rozwój bazy rekreacyjno-wypoczynkowej ze szczególnym uwzględnieniem zagospodarowania Lasku Miejskiego.
14. Budowa drogi w północnej części i połączenie jej z drogą wojewódzką 504.
15. Remont mostu na ul. Mostowej.
16. Wykonanie przedłużenia ulicy Starorzecze z połączeniem z ulica Bonifraterską.
17. Modernizacja oczyszczalni ścieków.
18. Budowa wiaduktu wraz z drogami dojazdowymi.
19. Budowa ulicy łączącej rondo Jana Pawła II z ulicą Kaliską
20. Modernizacja taboru transportowego Miasta Łowicza oraz infrastruktury związanej z obsługą taboru i prowadzonym transportem zbiorowym.

TABELA NR 59. NARZĘDZIA KONTROLI REALIZACJI STRATEGII MIASTA ŁOWICZA NA LATA 2015-2023

Obszar objęty monitoringiem	Wskaźnik – narzędzie kontroli	Pożądany kierunek zmian r/r	Źródło danych
Wskaźniki monitorujące ogólną kondycję Łowicza	Liczba ludności	Wzrost	GUS
	Przyrost naturalny	Wzrost	GUS
	Saldo migracji na pobyt stały	Wzrost	GUS
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Wzrost	GUS
	Liczba urodzeń żywych	Wzrost	GUS
	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Wzrost	GUS
	Liczba zgonów	Spadek	GUS
	Zgony na 1000 ludności	Spadek	GUS
Wskaźniki monitorujące realizację celu I – Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta w celu zwiększenia zamowności i efektywnego zwalczania bezrobocia	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	Wzrost	GUS
	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym-osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.	Wzrost	GUS
	Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	Wzrost	GUS
	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 ludności	Wzrost	GUS
	Spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego na 1000 mieszkańców	Wzrost	GUS
	Pracujący w gospodarce narodowej (liczba osób)	Wzrost	GUS
	Pracujący na 1000 mieszkańców	Wzrost	GUS
	Ilość nowych inwestorów wraz z liczbą stworzonych miejsc pracy	Wzrost	UM
	Wskaźniki monitorujące realizację celu II – Podniesienie poziomu jakości życia.	Liczba uczestników imprez w Łowickim Ośrodku Kultury	Wzrost
Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetu miasta		Wzrost	GUS/UM
Liczba bezrobotnych		Spadek	GUS

	Liczba długotrwale bezrobotnych	Spadek	GUS
	Liczba wykroczeń	Spadek	GUS/KPP
Wskaźniki monitorujące realizację celu strategicznego III – Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta.	Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego miasta (%)	Wzrost	GUS/UM
	Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	Wzrost	GUS/UM
	Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców	Wzrost	GUS/UM
	Ilość nowo powstałych mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych (łącznie)	Wzrost	GUS/UM
	Ilość kilometrów ścieżek rowerowych	Wzrost	GUS/UM

Źródło: Opracowanie własne

Źródła finansowania

Źródłem finansowania zadań realizowanych w niniejszym dokumencie mogą być:

- Środki własne miasta
- Środki finansowe z Unii Europejskiej na lata 2014-2020
- Fundusze celowe
- Dotacje z budżetu państwa
- Kredyty pożyczki
- Inne (np. partnerstwo publiczno-prywatne, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweski Mechanizm Finansowy itp.)

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	2
Metoda opracowania strategii rozwoju Miasta Łowicza	5
<i>Diagnoza miasta</i>	6
<i>Analiza (SWOT)</i>	6
<i>Formułowanie wizji rozwoju miasta i wyborów strategicznych celów rozwoju</i>	7
<i>Określenie programów i zadań strategicznych</i>	7
<i>Monitoring</i>	7
Strategia rozwoju a studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta	8
Zespół opracowujący strategię Miasta Łowicza 2015-2023	9
Rys historyczny	10
Położenie geograficzne miasta	11
Układ funkcjonalno–przestrzenny miasta	12
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ MIASTA	
Wstęp do diagnozy	13
DEMOGRAFIA	
<i>Stan i dynamika ludności Miasta Łowicz</i>	15
STRUKTURA LUDNOŚCI	
<i>Struktura ludności według płci</i>	18
<i>Struktura ludności według wieku zdolności do pracy</i>	20
UWAGI I WNIOSKI	
GOSPODARKA MIASTA	
<i>Lokalny sektor gospodarczy</i>	24
<i>Instytucje otoczenia rynkowego</i>	36
<i>Spoleczna Rada Gospodarcza</i>	36
<i>Członkostwo</i>	36
Łowicka podstrefa ekonomiczna	36
<i>Bezrobocie</i>	37
TURYSTYKA	
Potencjał turystyczny Miasta Łowicza	39
Atrakcje turystyczne Łowicza	39
<i>Muzeum w Łowiczu</i>	39
<i>Ratusz</i>	40
<i>Katedra</i>	40
<i>Nowy Rynek</i>	41

<i>Folklor</i>	41
UWAGI I WNIOSKI	43
GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI	
Struktura użytkowania gruntów	44
Gospodarka mieniem komunalnym	45
Gospodarka mieniem komunalnym w zakresie nabywania nieruchomości	47
Gospodarka mieniem komunalnym oddanym w zarząd, użytkowanie, użytkowanie wieczyste	48
Dzierżawy	49
Gospodarka mieniem komunalnym w zakresie zbywania nieruchomości	49
Zasoby mieszkaniowe	50
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	54
Polityka czynszowa i źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej	55
Najemcy z zaległościami w opłatach	56
WNIOSKI I UWAGI	58
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
Transport i komunikacja	59
WNIOSKI I UWAGI	66
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
System edukacji	67
Struktura systemu oświaty na terenie miasta po reformie ustroju szkolnego	68
Wychowanie przedszkolne	69
<i>Liczba oddziałów przedszkolnych i dzieci w przedszkolach publicznych i niepublicznych w poszczególnych latach</i>	70
<i>Kadra pedagogiczna w publicznych przedszkolach</i>	72
Dochody i wydatki w przedszkolach publicznych w latach 2003-2014	73
Szkoły	75
<i>Aktualne profile kształcenia w poszczególnych liceach ogólnokształcących (klasy III maturalne)</i>	82
<i>Główne aktualne profile kształcenia w poszczególnych szkołach zawodowych</i>	82
<i>Szkoły dla dorosłych (aktualny wykaz, tj. wg 2014)</i>	83
<i>Główne profile kształcenia w Liceach Ogólnokształcących</i>	84
<i>Główne kierunki kształcenia w szkołach zawodowych</i>	84
<i>Szkoły niepubliczne</i>	85
KULTURA	86
Łowicki ośrodek kultury	86
<i>Nagrody Łowickiego Ośrodka Kultury</i>	87
BIBLIOTEKI	88
KULTURA FIZYCZNA, SPORT I REKREACJA	90

POMOC SPOŁECZNA	92
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	94
WNIOSKI I UWAGI	101
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	
Klimat	102
Gospodarka wodna	102
Gospodarska ściekowa	104
Gospodarka odpadami	105
WNIOSKI I UWAGI	107
GOSPODARKA BUDŻETOWA MIASTA	
Dochody miasta	109
Wydatki inwestycyjne	114
WNIOSKI I UWAGI	115
UWARUNKOWANIA ROZWOJU – ANALIZA SWOT	
Atuty	116
Słabości	117
Szanse	118
Zagrożenia	118
MISJA MIASTA ŁOWICZA	
CELE STRATEGICZNE MIASTA	
	121

